# KAPILARI AÇMAK

## mustafa kutlu

*dergâh yayınları* hikâye



*Kapıları Açmak*'ın yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.
Dergâh Yayınları: 368
Türk edebiyatı-hikâye: 36
Mustafa Kutlu serisi: 24
ISBN: 978-975-995-073-6
1.b. Eylül 2007, 2.b. Eylül 2007, 3.b. Ekim 2007
4. Baskı: Aralık 2007

Sahife - Kapak Düzeni: Sermin Yavuz
Basım Yeri: A Ajans Reklamcılık Filimcilik Matb. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Beysan Sanayi Sitesi Birlik Cd. Yayıncılar Birliği Sitesi No: 32
Kapı no: 4G Yakuplu - Büyükçekmece / İstanbul
Cilt: Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Devekaldırımı Caddesi Gelincik Sokak No: 6 Güven İş Merkezi
Mahmutbey - Bağcılar / İstanbul
Dağıtım ve Satış: Ana Basım Yayın
Molla Fenari Sokak Yıldız Han No: 28 Giriş Kat Cağaloğlu / İstanbul
Tel/Faks: (212) 526 99 41 (3 hat) - 519 04 21

Mustafa Kutlu

# KAPILARI AÇMAK

DERGÂH YAYINLARI
Klodfarer Cad. Altan İş Merkezi No: 3/20 34122 Sultanahmet / İstanbul
Tel: [212] 518 95 78 (3 hat) Fax: [212] 518 95 81
www.dergahyayinlari.com E-posta: bilgi@dergahyayinlari.com

# BİRİNCİ BÖLÜM

Yağmur ince ince yağıyor.
Saatlerdir yağıyor.
Bir şehirlerarası otobüs gecenin ıslak karanlığını yara yara gidiyor.
Saatlerdir gidiyor.
Ses yok.
Sanki hemen herkes uyuyor.
Arada hafif horultular, alçak sesle konuşanların mırıltıları.
Sürücü kasetçalardaki arabesk parçanın sesini iyicene kısmış, belki de sadece kendisi işitiyor. Bir de yanındaki koltuğa yığılmış, başı önüne düşmüş genç irisi muavin.
Sürücü sigaranın birini söndürüp, ötekini yakıyor.
Yol tehna, gözler uykusuzluktan kızarmış.

Zehra başını cama dayamış. Ateş gibi yanan alnını camın serinliğine bırakmış.
Dalmış.
Gelip geçen telgraf direklerine. Arada sırada uzaklarda pır-pır eden bir iki ışığa. Çok seyrek geçen arabalara. Arabalardan biri bir kırmızı Mersedes. Bu Merse-

des onu İstanbul'a, İstanbul'da Harem İskelesi'ne götürüyor. Aynı pavyonda çalıştıkları Gül'ün dostu Hurdacı Rasim'in arabasına.

Hurdacı Rasim gûya araba hurdacısı. Yani kâğıt üstünde böyle. Aslında basbayağı hırsız, kaçakçı, tefeci, adamda ne ararsan var. Ama adam gariptir Gül'e çok iyi davranıyor, bir dediğini iki etmiyor. Gül ile evli gibiler sanki. Aslında evli değiller, gibi de değiller, basbayağı arkadaşlar. Adam o sert, sert ve acımasız hayatın içinde bir kadın eli, bir şefkat eli, yumuşak bir şeyler aramış. Başını dizine koyup yüzüne bakacağı, gözlerine dalacağı bir dost. Kimbilir belki de bir ana. Bu adam nasıl büyümüş, başından neler geçmiş? Bir ara çekinerek de olsa sormuştu: "Ara sıra yatıyor musunuz kız?" Gül, o kaşarlanmış konsomatris utanarak başını öte çevirmiş ve: "Hayır, o benim dostum. Hayattaki tek dayanağım. Biz onunla baba-kız gibiyiz veya ana-oğul." Sonra yüzünü Zehra'ya çevirerek: "Ama kimse inanmıyor, çünkü inanılır gibi değil."

Harem İskelesi rüzgârlıydı. Denizde küçük, köpüklü dalgalar. Martıların inip kalkışları. Kızkulesi. Karşıda Sarayburnu. Kubbeler ve minareler.

"İstanbul... Güzel şehir, mübarek şehir. Bir tek bana yar olmadın ne çare."

Böyle düşünüp sessizce dikilirken, Gül onlarca kez tekrar ettiği cümleleri yine öyle hızlı hızlı, birbiri peşisıra tekrarlıyor:

– Bu senin yaptığın düpedüz delilik. Olmaz bir iş.

– Sen damgayı yemişsin kızım. Alnına kara lekeyi sürmüşsün.
– Yoldan çıkmışsın bir kere, poliste kaydın var.
– Seni ne ailen kabul eder, ne kasaba.
– Sen buraya aitsin. Buranın malı. Sarhoş masalarının mezesi. Kaderimdir deyip çekeceksin. Başka ihtimal yok. Kurtuluş yok.
– Bırakmazlar, yaşatmazlar, nefes aldırmazlar.
– Bak son defa söylüyorum. Hadi vazgeç.

Zehra kararını vermişti.
Aylar önce vermişti.
Bu hayattan kurtulacaktı. Kaçıp gidecekti buralardan.
Gidebileceği tek yer vardı. Baba evi.
Babası onu anlardı, anası da.
Bir tek abisi, o karaktersiz yaratık ve tabi komşuları, bilumum kasaba halkı.
Ama dayanacaktı. Vursalar, kırsalar, taşlasalar, döve döve öldürseler bir daha geri dönmeyecek; bir daha asla o pavyona ayak basmayacaktı.
Zorla sürüklendiği bu çirkefin içine düştüyse bunda hiç suçu yoktu, Allah biliyor.
Yüce Allah'a bütün kalbi ile inanıyor, dualar ediyor, göz yaşı döküyordu. Zaten bu eve dönme kararını da bir sabah ezanlar okunurken almıştı.
Gül'e bakmıştı şöyle.
Yorgun bedeni, çökmüş yüzü, dağılmış ama temizlenmemiş makyajı ile yatakta öylece, nasıl uzanmışsa öy-

lece sızıp kalmıştı. Gül'ün yaşı, ne başı neydi. Bu hayata daha kaç yıl dayanabilecekti? Üstelik onu görüp-gözeten bir Hurdacı vardı.

Kendisi yapayalnızdı. Yapayalnız kaldığı koca İstanbul'da ona yardım elini bir tek bu pavyon kızı uzatmıştı.

Tam bu sırada ezanlar patladı. Birbirini takip ede ede semaya yükseldiler. Aralarına Cihan'ın sesi de katılmıştı. Sanki onu kolundan tutup beraber götürüyorlardı. Bütün vücudu, bütün varlığı ile sarsılmaya başladı. Pencere önündeki koltuğa çökmeseydi, belki oracığa yıkılıp kalacaktı.

Gözlerinden yağmur gibi yaşlar boşanıyordu.

Ezanlar okundu, o ağladı.

Ezanlar okundu, o ağladı.

Ezanlar bitti, o da gözyaşlarını sildi.

Sanki bütün kalbini, bütün ruhunu, bütün vücudunu, geçmişini yumuş-yıkamış yeniden doğmuş gibi oldu. Tövbe ede ede kesin kararını verdi. Gidecekti. Bu hayatı terkedecekti. Olmaz denilen işi olduracaktı. Allah var ve tek yardımcımız o. Allah bana yeter dedi. Dedikçe güçlendi. Damarlarında tembel tembel akan kan harekete geçti. Artık onu kimse durduramazdı. Ne Gül, ne de başkası.

Otobüs kalkmak üzereydi. Dönüp Gül'e sarıldı. Kulağına fısıldadı.

– Bunları çok konuştuk. Kararlı olduğumu biliyorsun. Benim için yaptıklarını unutmayacağım. Kendine iyi

bak.
Gül'ün gözleri yaşlı.
– Yolun açık olsun.
Bir daha sarıldılar. Zehra bir daha fısıldadı:
– Ara sıra, ayık olduğun zaman sabah ezanını dinlemeyi unutma.
Gül'ü, Hurdacı Rasim'i, kırmızı Mersedes'i, Kızkulesi'ni, kubbeler ve minareleri, küçük köpüklü denizi, inip-kalkan martıları, iyot kokusunu, kalabalığı geride bıraktı.

Kemal'in ailesi kasabanın ileri gelen zengin ailelerinden idi.
Babası efendi bir adamdı. İki dönem Belediye Başkanlığı yapmıştı. Erken öldü.
Bağları, bahçeleri, sayısız tarlaları, değirmenleri, geniş zeytinlikleri, yağ fabrikaları, dağda sürüleri vardı.
Vardı diyorum, hatta yine var, ama hazıra dağ dayanmaz, mal-mülk neredeyse tükenmek üzere.
Bu ailenin soyadı Beyoğlu.
Soyadı kanunu çıkınca Kemal'in dedesi bunu almış. Aile geniş. Ve doğrudur; bu ailenin fertleri hep bey diye anılır. Âsım Bey, Bekir Bey vesaire.
Bu işin dışardan gözüken yüzü. Her iş gibi bu meselenin bir de iç yüzü var. Şöyle: Hani cenazeyi musallaya koyarlar, imam cemaata "merhumu nasıl bilirdiniz" diye sorar, âdettendir hep bir ağızdan "iyi bilirdik" diye şehadet edilir.
Gelin görün ki cemaatten pek çok kişi merhumu hâl-i hayatında yakından tanıdıkları için lafzen "iyi bilirdik" dese bile, kalben "nah iyi bilirdik" diye geçirmeden duramaz. Çünkü güneş balçıkla sıvanamaz.
Bu Kemal'in ailesinin lakabı İpiboynundagiller'dir. Ki-

şi lakabı ile anılır. Eskiden Anadolu'da buna çok önem verilirdi. Herkes ailesi, sülalesi, lakabı ile bilinirdi. Toprakyiyenler, Yılanoynatanlar vb. gibi ilk bakışta garip, hatta komik lakaplar da vardır ama, bunların mutlaka bir sebebi vardır. Bizde asalet Avrupa'daki gibi sınıf ayrımına dayanmaz. Aristokrasi, Burjuvazi, Feodal Beyler falan yoktur. Bizde asalet ahlâk ile belirlenir; parayla, mevki ve makamla, madalya ile değil. Adam zengindir lakin makbul sayılmaz; bilinir ki bu zenginliğe haram bulaşmıştır. Adam mevki-makam sahibidir, yine makbul sayılmaz, bilinir ki bu mevki ve makam iltimasla kazanılmıştır. Mevki ve makamı, şöhreti, hatta parayı helal yoldan, ehliyet-liyakat ve alın teri ile kazanmış olmak lazımdır. İşte o zaman makbul sayılır.

Bir tüccar ile bir yemenicinin farkı, asaleti, ahlâkı ile belirlenir.

İpiboynundagiller'in malı-mülkü-şöhreti eşkıyalığa dayanıyor. Söylenenlere göre, bunların dip dedesi namlı bir eşkıya imiş. Osmanlı'da devletin zaafa düştüğü zamanlarda eşkıyanın yıldızı parlar. Hakkında menkıbeler anlatılır, türküler söylenir. Ancak güçlü bir idare, dirayetli bir vali, cesur ve ahlâklı bir kumandan bölgeye vaziyet ettiği zaman, eşkıya saklanacak delik arar. Osmanlı her suçu affedebilir belki ama, devlete kafa tutmayı asla. Tarihler bu gibi kimseler için şöyle yazar: Onu orada tuttular hemen hesabını gördüler.

İpiboynundagiller'in namlı eşkiyası, bir kaç kere aske-

rin elinden kelleyi kurtarmış. Aklı erenler her defasında "Evladım bu işin sonu yok, gel düze in, bir iş tut, bir aile kur, devlete muti ol" diye nasihate yeltenmişse de; budur: "Ağa bizim ipimiz boynumuzdadır. Ferman padişahın, dağlar bizimdir. Gücü yeten gelsin indirsin" diye şişinip durmuş. Bu böyle "Yiğit nam için yaşar" diye dursun; çalıp çırptığı altınları, malı-mülkü-tarlayı-bağı teslim ettiği kardeşleri kendi üzerlerine tapu ederlermiş.

Akıbet gün gelmiş yakayı ele vermiş, yağlı kement hükumet meydanında boynuna geçmiş, cesedi ibret-i âlem için üç gün darağacında sallanmış. Eee, su testisi su yolunda... Toplayıp yığdığı onca mal-mülk, küp küp altınlar kardeşlerine kalmış. Tabi "İpiboynundagiller" lakabı da.

Sırf bu lakap yüzünden ailenin diğer fertleri arasında eşkıya çıkmamasına, cümlesinin ziraat ve ticaret ile meşgul olmasına, beyden efendiden insanlar olarak görünmelerine, hükumette dahi adamları olmalarına rağmen halk arasında "haramzade" olarak anılmaları son bulmamış. Vatandaş bu aileden sürekli korkar, çekinirmiş.

Mesela şu Kemal'in babası, dedik ya çok dürüst, ahlâklı, yumuşak, karıncayı incitmez bir adam olduğu halde yine insanlar yanına selavatla yaklaşır, fazla içli-dışlı olmazmış. Adam bayağı üzülürmüş bu duruma. Yüzyıl öncesinden gelen bir kötü şöhret niçin bizi önümü-

ze baktırıyor, diye yakınırmış. Halkın da diyeceği bir şey yok; adamı seviyor, takdir ediyorlar ama yeri geldiğinde "Gölgesi ağır efendim, ne yapalım" diye geçmişe atıf yapmaktan geri durmuyorlarmış.
Velhasıl "Beyoğlu" soyadı dahi bu aileyi geçmişinden çekip alamamış.

Kemal "cinstir çeker, boktur kokar" misali dip dedesine çekmiş besbelli.
Oku demişler okumamış. Bir sanat tut demişler öğrenmemiş. Hadi bari ticarete atıl demişler, hangi işe girecek olsa üç günde batırıp çıkmış.
En iyi becerdiği şey süslenip-püslenip gezmek, yiyip-içmek, hovardalık. Ne de olsa ekmek elden, su gölden.
Bir baltaya sap olamadığından, işsiz-güçsüz dolaşıp durduğundan kasaba halkı derhal adını takmış: İpsiz Kemal.
İpiboynundagiller'in son veliahdı. Aileden kalan son malları satıp-savıp yemekten başka bir şey yapmayan serseri.
Oysa onu ne tantana ile büyütmüşler, üzerine nasıl titremişlerdi.
Bir koca konağın var-yok bir oğlu.

Zehra Dokumacılar'ın Ârif'in kızı. Dokumacılılık mesleği bu kasabada yüzyıllardır süregelen bir meslek. Bu işi bu kasabaya belki de ilk bu aile getirmiş ki bu lakabı vermişler; yoksa kasabada dokumacı çok.

Çok dediysek, o eskidendi.
Fabrika malının çıkmadığı, el tezgâhlarının tıkır tıkır, gece-gündüz çalıştığı zamanlar. Kasabanın güzelim evleri, ahşap oymaları, bakmaya doyulmaz konakları nasıl yapıldı dersiniz? Hepsi bez parası ile. Vaktiyle burada Buldan Bezi ayarında dokuma yapılırdı, belki de ondan iyisi. Ama bir karara kalan Allah.

Zamanla tezgâhlar çöktü, fabrika malı her yanı sardı, dokumacılar birer birer işi bıraktılar; kimi gurbete çıktı, kimi zeytine, bağa ağırlık verdi, kasabanın parıltısı söndü, evler konaklar viraneye döndü.
Artık dört kişi kalmıştı bez dokuyan.
Biri bu Zehra'nın babası; ötekiler başka bir aileden üç kardeş.
Derken Ârif Efendi'ye felç geldi. Vücudunun bir yanı tutmaz oldu. Doktor-ilaç neyse ki ayağa kalktı. Ama

nerde o sabahlara kadar tezgâh başında duran Ârif; yarım adam olmuştu. Ancak tuvalete gidebiliyor; su döküyorlar abdest alıyor, oturduğu yerde namazını kılıyor, o kadar.

Aile buna da şükür dedi.

Şükretmesini bilmeyen, gözü doymayan, siniri tepesinde, para diye her bir yaramaz işe sarılacak hayırsız bir oğlan. Ârif Efendi'nin tek oğlu, Zehra'nın abisi Ahmet.

Şükürsüz olan oydu.

Ârif Efendi'nin eşi Melek, adı gibi bir hanım. Sessiz, sedasız, çalışkan; evine, erine, çocuklarına saçını süpürge etmiş çilekeş bir Anadolu kadını.

Bağa-bahçeye, ineğe tavuğa o koşturdu. Kan tükürüp, kızılcık şurubu içtim dedi; çocukları, aileyi ele-güne muhtaç etmedi.

Babası Ahmet'e dokumacılığı öğretmişti ama, Ahmet'de nerde o sebat. Ahmet üç kuruş bez parasına fit olur mu? Daha bıyıkları terlemeden "Yahu Baba, bırak bu işi, bundan bize hayır gelmez, zaten koca kasabada dokumacılık yapan kaç kişi kaldı, yol yakınken biz de kendimize bir iyi iş kuralım" diye diklenmeye başladı. Babası "Oğlum iş dediğin sermaye ister, varlık ister, nerde bizde o para; gel etme eyleme, benim bir ayağım çukurda, şu tezgâhın başına geçiver, biz bundan ekmek yiyegeldik, Cenab-ı Hak bundan böyle senin de rızkını verir. Nasibini tepme" dediyse de Ahmet hiç oralı olmadı.

Ârif Efendi ile Melek Hanım'dan böyle bir evlat nasıl türemişti?
Dayısına çekmiş besbelli. O da yaramazın tekiydi. Rahmetliyi hapishanede şişlemişlerdi. Ne denilmiş: "Oğlan dayıya çeker, kız bibiye."

Gözü yükseklerde Ahmet'in.
Kim kasaba ile vilayet arasında yolcu taşıyan bir minibüs almış; kim beyaz eşya dükkânı açmış, kim sahilde turistler için incik, boncuk pazarlayan bir tezgâh kurmuş, kim zeytinliğini turistik motel yapan şirkete kaça satmış, kim traktör, araba almış onları takip ediyor, onlarla düşüp kalkıyor, bu yoldan para kazananlara ağzının suyu akıyor, aklı çıkıyor, kıvranıp duruyor, ama elinden bir şey gelmiyor. Bu çaresizlik onun hırçın mizacını iyicene zıvanadan çıkarıyor, vukuat üstüne vukuat işliyordu. Kavga nerede, Ahmet orada.

Ara sıra pazara iner, anasının devşirdiği mahsulü satar, cebi para gördüğünde kendi gibi kopuk takımı ile kafayı çeker, geride kalan üç-beş kuruşu "Aha hepsi budur" diye getirip anasının avucuna bırakırdı.
Melek hanım parayı çar-çur ettiğini biliyor ama ses çıkarmıyor. Aman bir tatsızlık olmasın, aman Ârif Efendi üzülmesin, iyi kötü eli ayağı tutuyor daha beter hale düşmesin.

Sadece zeytini toplayıp tüccara verdiklerinde canlanır,

işi Ahmet'e falan bırakmaz, parayı-senedi bizzat kendisi alır, onunla bir yıl geçineceklerini bilirdi. Zeytin parası da öyle gözde büyütülecek bir şey değil hani. Ama bu küçük ve fukara aileyi ayakta tutuyor işte. Bir seferinde bu paranın yarısı ile Ahmet'i askere göndermişler; bir seferinde de tamamını koyarak ve rica-minnet Ârif Efendi'nin dokuma tezgâhını hâlâ bu işe devam eden üç kardeşe satarak oğlanı evlendirmişlerdi.
Gelin Ahmet'ten bir kaç yaş büyüktü. Burası küçük bir kasaba, herkes birbirini yedi ceddi ile tanır. Ahmet Seher'e talip olduğunda, evde epeyi bir tatsızlık oldu. Vazgeç evladım bu kız bize yaramaz, diye ne kadar dil döktülerse de Ahmet Nuh dedi Peygamber demedi. İlla da Seher.
Ahmet'in Seher'i değil de; Seher'in Ahmet'i ayarladığını cümle âlem biliyor.
Sebep olanlar utansın. Hatta Allah hepsinin belasını versin.
Ahmet beter ise, Seher beterin beteri.
Eve ayağını attığı günden itibaren iktidarı ele aldı. Ne diyorsa o.
Ardından sıra geldi Ahmet'e bir iş bulmaya.
Seher cinlerin padişahı.
Anında formülü buldu.
Ailenin bir bağı var, ama getirisi yok denecek kadar az. Bağın bir kısmı yamaçta, bir kısmı deniz gören düzlükte.
O yıllarda büyük şehirlerden gelip bu sahil kasabasın-

da bir arsa beğenerek yazlık yaptıranlar çoğalmıştı. Seher bunlardan birini bularak bağın düzlük kısmını sattırıverdi.

Yok pahasına ama ne gam.

Ele geçen para Ahmet'e bir kahve açmak için yetiyordu. Bu küçük kasabada kıçıkırık bir kahve kaç para getirir? Gelen para Ahmet'le Seher'i tatmin eder mi?

Etmez.

Eee!..

Ahmet ocağın arkasında bir küçük oda ayarlayıp orada kumar oynatmayı kafaya koymuştu. Yakayı ele vermeden iki yıl çalıştırabilse, altına gıcır bir araba çekecekti.

Gıcır bir araba. İşte bu Ahmet'in bittiği yer. Geceler boyu Seher'le ağız ağıza verip fısıltı ile bunun planlarını yaptılar.

Neticede kahveyi açtılar.

Açılışa Ârif Efendi dahi katıldı. Koluna girip ağır ağır getirmişler. Kahvenin önündeki asma çardağının altına oturtmuşlardı. Zavallı adam çocuklar gibi seviniyordu. Var ömründe oğlunun bir baltaya sap olduğunu görmüştü işte.

Artık ölse de gam yemezdi.

Zehra ilkokuldan sonra okumamıştı. Okumak içinde bir düğüm olarak kalmıştı. Ağabeyi bir yılkı atı gibi yiyip-içip orda burda sürterken, babası yatağa mahkum olup yatarken, hemen her işte annesine yardım etmek ona kalmıştı.

Bu sebeple küçük kardeşi Songül'ün okumasını çok istiyor; onun bir dediğini iki etmiyor, Ahmet'in "Okuyup da ne olacak" diye başlayan itirazlarına kahramanca karşı koyuyordu. Bu direniş günlerinde ağabeyinden çok dayak yemişti. Ahmet'in tepesi attığı zaman kimse onu durduramaz, hırsı dininceye kadar kavgayı sürdürür, eline geçeni vurup kırar, sonra kapıyı çarpıp çıkardı.

Doğru sahildeki meyhaneye.

Sahildeki meyhaneler de şekil değiştiriyordu. Yerli ve yabancı turistler bu küçük ama şirin kasabayı yeni yeni keşfetmeye başlamış; yatlar, tekneler az da olsa uğrar olmuştu.

Ee, turistin parası dolar.

Dolar çok iş görüyor, çok kıymetli.

Meyhane sahipleri az zamanda bu salaş mekânları ga-

zinoya-restorana-bara çevirmeye, dayayıp döşemeye, daha parlak, daha görkemli hale getirmeye başladılar. Birkaç girişimci kasaba halkından mülk sahipleri ile anlaşarak küçük, sevimli oteller yaptı.
Balıkçıların nasibi arttı. Hediyelik eşya satan tezgâhlar ağır ağır sahilde bir dükkân zinciri oluşturdular.
Belediye Başkanı da boş durmadı.
İskeleyi uzatıp genişletti, sahil yolunu granit parke taşla kaplattı, ilerideki plajı elden geçirdi, temizledi, yabancıların gönül rahatlığı ile denize girmeleri için ne lazım geliyorsa hepsini temin etti.
Etti de ne oldu?
Şöhretine şöhret kattı.
İki dönem daha seçimi aldı.
Az önce sözünü ettiğimiz girişimcilerden biri ile ortak olarak kasabanın en büyük otel ve gazinosunu hizmete soktu.
Eh, daha ne yapsın.
Şimdiye kadar adı sanı duyulmayan, satacak malı, ekecek arazisi olmayan, dokumacılığı bitmiş, balıkçılığı para getirmeyen, sade zeytinle zar-zor geçinen kasabayı bir turizm beldesine çevirmiş, âdeta bacasız sanayi kurmuştu.
Aşkolsun.

Mezarlıktaki sarıklı taşlara bakarsanız, bu kasabanın geçmişi epeyce eski.
Toprağa yerleşen Türk'ün en başta gözettiği şey gü-

venliktir. Bu sebeple kurduğu köyleri genellikle tepelerin yamacına yerleştirir, yamaca yerleşti mi aşağılarda uzanıp giden araziyi göz yaylımına alırsınız. Oralarda en ufak bir hareket olsa gözünüzden kaçmaz. Ne denilmiş: Mal canın yongası, göz önünde gerek.

Bu alışkanlıktan olacak, bugün bile mesela bir esnaf arabasını götürüp park yerine bırakmaz. Parasından falan değil; aklı arabada kalır. Ya ne yapacak? Arabayı öyle bir yere koyacak ki; tezgâh başında şöyle bir yan dönüp baktığında orada olup olmadığını bilsin. Bu yer ister yaya kaldırımı, ister uygunsuz bir mekân olsun, gam değil; yeter ki araba gözünün önünde bulunsun.

Kasabanın kurulduğu bölgeye ilk gelenler burayı vatan tutmaya karar verdiklerinde, tepelerde durup şöyle aşağıya doğru bir bakıvermişler.

Gördükleri şu: Deniz parıltılar saçarak mavi mavi uzanıyor. Hafif dalgalı, martılar uçuşuyor. Gelenler denizci olmadıklarından bu onları pek etkilememiş.

Hâlâ üç yanı denizle çevrili cennet vatanımızın dişe dokunur bir denizcilik yaptığı söylenemez.

Dağlar, tepeler, denize dik iniyor, denizle dağ arasında pek bir ekilecek arazi yok.

Var olan yerler batak.

Derelerden gelen su, taş, toprak buraları doldurmuş, zamanla etrafı ot-kök-kamış sarmış. Bataklık sıtma yatağı olmuş.

Bu sebeple yukarıda, havadar bir yerde kurmuşlar kasabayı. Dağdan gelen buz gibi suları var. Yer yer ekip-

biçmeye müsait düzlükleri var. Gavur zamanından kalma bağ-bahçe kalıntıları var. Eh orman bol. Odunkereste gani.

Zaten bunlar hepten çiftçi bir boy değil. Dokumacı takımından. Nereden gelmişlerse bu mesleği beraberlerinde getirmişler.

Kasaba ile birlikte tezgâhları da kurmuşlar.

Tezgâhın tıkırtısı sürdükçe geçim kolay. Zor olan üretilen malı pazara nakletmek. Çünkü yol yok. Kasabayı içerilere, vilayete bağlayan yol çok bozuk, yol demeye bin şahit ister.

Lakin insanoğlunun, hele gayreti bol atalarımızın elinden uçan ile kaçan kurtulamamış, şuncacık yolu yapamazlar mı yani.

Zaten gavur zamanından kalma, yer yer sal taş döşeli bir eski yol var, oradan işliyorlar. Kazmayı küreği kapıp imece usulü ile epeyce bir zaman uğraştıktan sonra; dereler üzerine şimdilerde dahi görenleri hayranlığa sevkeden, ince kavisli, zarif köprüler inşa ederek, kağnı arabalarının, at arabalarının, yüklü develerin geçeceği yolu tamam etmişler.

Ve her yıl bakımını yaparak, yüzyıllarca bu yoldan gidip gelmişler.

Vaktaki teknik ilerleyip yollar kazma kürek ile değil de makina ile yapılmaya başlandığında, dünya durdukça dursun dediğimiz, uğruna can verdiğimiz devletimiz-hükumetimiz buraya da el atarak yolu genişletmiş, otomobillerin yaz-kış gidip geleceği bir hale koymuş.

Cenab-ı Hak yapandan-çatandan razı olsun.
Lakin işte bu kadar.
Bu yol ile bu ücra kasabaya bir daha dönüp bakan olmamış. Yol dediğin de kul yapısı, yağmurdan kardan etkileniyor. Zaman içinde yer yer bozulmuş, tamir edilmiş falan.
Kasabalının yol şikâyeti evvel-eski bitmez idi.
Seçimden seçime politikacılar söz üstüne söz verir ama sözlerini tutmaz idi.
Niye tutmazlar?
Canım anlaşılmayacak ne var?
Kasaba küçük, nüfus az. Ordan gelecek oy olmasa da olur. Mesele budur.
Ancak yıllar sonra hiç umulmadık bir şey oldu. Şehirlerarası koca bir asfalt yol kasabanın az ilerisinden geçiverdi. Kararı yukarılarda alınmış, piyango gibi bir şey. Ya, böyle işte, o eski dağ yolu unutuldu.
Kasaba yukarıda bezini dokuyadursun; miras taksiminde işe yaramaz diye kızlara deniz kenarındaki batak araziler veriledursun, zenginler o güzelim ahşap konakları inşa ederek pazar yerinin dükkânını, çarşısını, hanını, fırınını hale yola koyadursun, feleğin çarkı kendi halinde dönerken beldeye birkaç muhacir aile gelivermiş.
Bunlar balıkçı.
Kasabada gözleri yok.
Sahildeki küçük iskelenin yanına yöresine evlerini inşa etmişler. Tuttukları balığı yine sandallar ile civarda-

ki köylere kasabalara götürüp satarak geçinmeye çalışmışlar. Epeyi bir nüfusu o yıllarda hayli yaygın olan sıtmaya kurban vermişler. Batağın kıyısında yaşamak zor.

Cumhuriyet tarihimizin en şanlı mücadelesi verem ile sıtmaya karşı verilmiştir.

Mücadele birlikleri bu sahillere de uğramış, bataklıkları kurutmuş, hatta o günlerden sonra batak araziler ekilip-biçilmeye bile başlanmıştır.

Tabi en çok sevinen muhacirler olmuş.

Zamanla kasabadan kız alıp kız vermiş; akrabalık kurmuş, nüfusları artmış, iskele civarında yerli-muhacir karışımı bayağı büyük bir mahalle meydana gelmiş.

Kim derdi ki zaman gelecek, yukarıdaki kasaba çaptan düşecek, bu aşağıdaki sahil şeridi kıymete binecek?

Eh feleğin çarkı dedik ya. Bazan sana döner, bazan bana döner. Küsmek, darılmak yok.

Nüfus artınca iskele genişlemiş, motorlu tekneler işlemeye başlamış, kasabanın dokuduğu bez, ürettiği meyve-sebze aynı zamanda deniz yoluyla da taşınmaya başlamış.

Denizciler bezcileri geçmiş anlayacağınız.

Lafı uzattığımın farkındayım. Biz esasen Zehra'nın hikâyesini anlatacağız.

Ancak onun doğup-büyüdüğü yeri de tanıtmak istedik. Yoksa niyetimiz kasaba ve bölgenin tarihini, coğrafyasını, ekonomisini dile getiren bir yardımcı ders kitabı yazmak değil.

Az daha sabredin. Kasaba ve çevresinde olup bitenleri biraz daha anlatayım. Anlatayım ki, yeri geldiği zaman "Yahu bu adam bu işi neden işledi" demeyesiniz. Bazı muhterem kardeşlerimiz bize dönerek: "Yahu Mustafa Kutlu sen bir bilimsel makale yazmıyorsun. Sonuçları izah için sebepleri sayıp-dökmeye ne lüzum var. Hem bu kitap en nihayetinde bir uzun hikâye, bunu tarihe, sosyolojiye, hatta psikolojiye boğmanın ne âlemi var. Sen insanları ve olayları anlat, gerisini bize bırak, Ahmet Midhat Efendi misin mübarek" diyebilir. Modern hikâye, edebî eserin nitelikleri, günümüzde eski hikâyeden yakasını kurtarıp "öykü" donuna bürünürek ve tabiatıyla gizemli bir özellik kazanan anlatım tarzını biliyorum. Ama inat da bir murattır. Ben bildiğim-inandığım şekliyle anlatayım, kafasına yatan okur; yatmayan "amaan sıktı be" deyip atar. Şimdi durup dururken "anlatım özellikleri" konusunda bir sayfa açmayalım.

Açtın bile.

Eh, açtıysak, şimdi kapattık.

Balıkçılar ile tirencilerin çoğu içer.
İçer, çünkü bu adamların derdi yalnızlık.
Yalnızlık yaptıkları işin icabı.
Tiren gider yol gider.
Ömür biter yol bitmez.
Son istasyona gelirsin, oh be bitti işte, dersin.
Bitmemiştir.
Bu defa dön geri, aynı yolu bir daha git. Git gel - git gel, dayanamazsın. Şişenin kulpuna yapışırsın, bir geçici hoşluk verir, seni oyalar; yalnızlığa çare budur dersin. Sarhoşluk biter, yalnızlık yeniden başlar.
Balıkçı da öyledir.
Gökte güneş, aşağıda deniz. Ses yok, kimse yok.
Bekle babam bekle. Saatler geçer olta oynamaz. O zaman gelsin şarabın en adisi. Fakir adamdır balıkçı. Fakir ve yalnız.
İçki çözüm değil. Bunu en iyi içen bilir. Bilir ama elinden başka bir şey gelmez. En kolay yolu seçmiştir. En yanlış, en çıkmaz yolu.
İnsanoğlu bu; doğru ile yanlışı birlikte taşır.
Muhacirler balıkçıdır demiştik. Sahile yerleştikleri zaman iki küçük meyhane de açtılar. Yüzü gülmeyen,

konuşmayan müşterileri vardı. Artık balığa çıkamaz olmuş yaşlılar dahil.
Yarı kahve - yarı meyhane.
Bu müşteriler derdi defetmek için içiyorlardı. Zaman geçti, yukarıda anlattık, meyhaneler gazino oldu, fakir balıkçılar öldü, onların çocukları buraları şenlendirip restorana çevirdiler. Kendileri gibi müşteriler de değişti. Onlar artık dert için değil, neş'e için içiyorlardı.

Kasabaya gelince.
Dedik ya, tezgâhlar dağılmış, bez parası gelmez olmuştu. Düzen bir kez bozulmaya görsün, yeniden dengeyi tutturmak hayli zor olur. Geleneksel hayatın, üretimin, inanç ve ahlâkın, esnaf yaşantısının, zenaat kaidelerinin biçim verdiği hayat tarzı dinî hüviyetini, kanaata dayalı ölçüsünü yavaş yavaş kaybetmeye başladı.
Dağıldı, bitti denilen, nüfusunu epeyce kaybeden kasabanın imdadına bir sihirli el yetişti: Turizm, bacasız sanayi, pöh.
Büyük şehirlerin gürültülü, kalabalık, stresli hayatından bıkan, bazı tuzu kuru vatandaşlar, sahillerde böyle el değmemiş köşeler arıyor; buldukları köy ve kasabalara yerleşiyordu. Sessiz sakin tabiat, pırıl pırıl bir deniz, doğal yiyecekler, temiz hava, temiz su, cenneti dünyada bulmak bu demek olmalıydı.
Önce bir kaç terkedilmiş bağ satıldı. Oralara yazlıkçıların beton kooperatif evleri kuruldu.

Ardından kasabanın içinde, sahipleri çoktan terketmiş, epeyce harap olmuş, bir iki ev ile bahçe gitti.
Bu evleri alanlar okumuş-yazmış adamlardı. Ustalar, kalfalar bulup aslına uygun olarak restore ettiler, bahçeleri kendi zevklerine göre yeniden yeşerttiler. Her yaz kafile kafile misafirleri, akrabaları gelir, bir şenlik bir şamata sürüp giderdi.
Gelen misafirler, akrabalar arasından bir kısmı orada geçirdikleri günlerin tadı damakta kaldığından "Yahu şuradan biz de bir yer alsak" diyerek piyasayı oluşturmaya başladı.
Kasabalı baktı ki harap evler, boza yatmış değersiz tarlalar, bakımsız bağlar para ediyor, gözünü dört yerine on dört açtı.
Ne demek bu?
Şu demek:
Bu yıl beşe sattığı arsaya, eve; gelen yıl on beş, olmadı yirmi beş istemeye durdu.
Yahu akıl alacak gibi değil. Bu şehirden gelen adamların ne çok parası var. Bu parayı nasıl kazanmışlar? Nasıl kolay harcıyorlar?
Kasabanın, bilhassa yaşlıları bu işe hiç bir vakit akıl erdiremedi. Her alış-verişin bir mantığı, bir ölçüsü olmak lazım gelmez mi? Gelir. Ama bu alış-verişlerde böyle bir kanun işlemiyordu.
Mal sahibi müşteriden on isteyeceği yerde şaşırıp yirmi istiyor; müşteri iki-bir etmeden çıkarıp veriyor, bu defa mal sahibi aklını tamamen sıçratmış olarak hayıf-

lanıyordu: "Ulan kafama tüküreyim, yirmi diyeceğine kırk desene."
Kuruluşundan bu yana bu kasabaya bu kadar para girmemişti. Hem de elini sıcak sudan soğuk suya vurmadan.
Gökten para yağıyordu yahu.
Dayanılır bir şey mi bu?
Dayanılmaz.
Eskiler ömürlerinin son deminde olup-bitenleri, şaşkınlıkla izlerken; yeni yetişen nesiller "toprak satıp para yemek" gibi yeni bir meslek edindiler.
El işlemiyor, alın terlemiyor, nasıl bir paradır bu? Hayırsız bir paradır.
Eskiler için "el kiri" olan para, yeniler için "baş tacı" oldu
Bir yere durup dururken bunca para akarsa, bunun neticesi önüne geleni yıkıp geçen bir sel felaketi yaşanacak demektir. Ve yaşandı da.
Nasıl?
Artık ne büyük ne küçük, ne akraba ne hısım ne komşu, ne hürmet ne hizmet, ne merhamet ne şefkat, ne haysiyet ne mürüvvet, ne feragat ne sevgi ne de saygı kaldı.
Para hepsinin yerini aldı.
Daha açıkçası kasabayı teslim aldı.
Hadi verimsiz bağlar, ekilmeyen tarlalar neyse ne de, asırlardır kasabayı besleyen o ata yadigârı zeytinliklerin elden çıkması, koca koca ağaçların beton yazlıklar

uğruna bir baştan bir başa tıraş edilmesi dayanılır gibi değildi. Ama dedik ya kasabanın aklı uçuvermişti bir kere, zeytini falan kimsenin gözü görmüyordu. "İşte para, kibriti çak yak" deseniz hemen yakacaklardı.

Çok kısa bir zaman dilimi içinde, bu küçük ve unutulmuş sahil beldesinde sanki "altına hücum" gibi arsa savaşları yaşandı. Savaşlara dışarıdan gelen müteahhitler, emlakçılar da katıldı. At izi it izine karıştı. Bir zaman tozdan dumandan ne olduğu dahi anlaşılamadı. Sonra sular duruldu, duman dağıldı. Aslan payını alanlar almıştı. Geride artıklar kaldı.

Kılıç artıkları. Bunlar hâlâ direniyordu. Ee, ne denilmiş "çıkmayan canda umut vardır."

Bu arsa ve yazlık harplerine kadar kasabalıdan, hatta sahildeki muhacir balıkçılardan hiç kimse keyif için denize girmez, kumda yatmaz idi. Böyle bir âdet yoktu. Ne zaman ki yabancılar sahili ve kasabayı istila etti, yolda izde don-gömlek dolaşanların sayısı arttı. Genç kızlar şortla bisiklete biniyor, bağ yollarında dolaşıyordu. Yerli ve yabancı turistler, aşağıda, plajda anadan üryan denize girmeye, kumda güneşlenmeye başladılar.

Kasabanın eski âdap ve ahlâkını sahiplenen, bu duruma öfkelenen, "yahu ne oluyor buralarda" diyecek olanlar oldu. Bunların burnuna derhal yeşil dolarlardan bir deste dayadılar. Cevap şu: "Mal benim değil mi ulan, istersem dinamit koyup patlatırım."

Bu cevap gelmeden kasabalı kendi arasında fısıltıyla

konuşup zaten kararı vermişti: "Ne yapıyorsunuz kardeşim, altın yumurtlayan tavuğu kesmeye mi soyundunuz, vazgeçin."
Zamanın hükmünü yürütmesi dedikleri şey budur ve tafsilatı çoktur.
Son olarak şunu ilave edelim. Her savaş sonunda olduğu gibi mağluplar galiplerin hizmetine girdi. Onların ahlâk ve âdetlerini benimsedi. Topyekun olmasa bile kasabanın yeni nesilleri, kızlar şalvar giymiş olsa, oğlanlar kasketle dolaşsa bile fırsat bulduklarında yabancıların hayat tarzını taklide başladılar.

Otobüs yol ayrımında durdu.
Yağmur kesilmişti.
Zehra indi.
Muavin de inip bagajı açtı ve Zehra'nın bavulunu yol kenarına bıraktı.
Hava serin.
Vakit sabah namazına yakın.
Muavin "Haydi selametle abla" deyip arabaya atladı.
Zehra'nın elleri koynunda, sırtında bir hırka. Yarım ağız teşekür edebildi. Heyecandan titriyor, dişleri birbirine vuruyordu.
Otobüs gitti. Ardında stop lambasının kırmızı ışığı kaldı.
Zehra ana yoldan ayrılarak kasabaya doğru giden yola döndü.
İki yanı ağaçlarla kaplı yol, güzel yol.
Çocukluğunun, gençliğinin tanıdık yolu.
Bu yoldan kaç kez geçip, anayol kenarına varıp otobüs beklemişlerdi. Kasabanın minibüsü çalışmaya başlayınca bu yoldan ne çok geçip vilayete alış-verişe gitmişlerdi.
En son babasının ilaçlarını almışlardı galiba.

Bavulun kulpuna yapıştı, topuksuz ayakkabıları ile yola düştü.
Uzaktan derenin şarıltısı geliyor.
Dağlardan kekik kokan bir rüzgâr.
Kekik kokusu, yağmurla ıslanan toprağın kokusuna karışıyor. Kavaklar arada bir hışırdıyor, ürperiyor Zehra.

Dere kasabanın altından, yolun kıyısından geçiyor. Güz gelmiş, derenin suyu azalmış. Sesi türkülerden bir demet.
Bir küçük dal parçasına basıyor Zehra; dal çıtırtı ile kırılıyor. Zehra durdu. Şimdi dereye bakıyor.
Aniden bir temmuz güneşi altında yer-gök yıkanıyor. Küçük kızın sarı saçlarından sular damlıyor. Az önce arkadaşlarıyla su serpmece oynadılar ve nefes nefese kaldılar. Kahkahadan kırıldılar.
Annesi komşu kadınlarla beraber kilim yıkıyor. Üç güçlü kadın kilimin bir ucundan yapışarak suya ve bembeyaz çakıllara vura vura çırpıyorlar. Kilimin sudan çıkıp her savruluşunda havaya binlerce damlacık yayılıyor. Damlacıkların her birinde kilimin bir deseni bir rengi. Küçük kız dayanamayıp bu eleğimsemalar doğuran şelalenin içine giriyor. Rengârenk damlalar altında tarif edilemez bir neş'e ile ıslanıyor.
Zehra mazide kalan bu renkli ve mutlu fotoğraftan kendini zor kurtardı. Yeniden yürümeye başladı.
İki yanı ağaçlarla kaplı yol bitti; kasabanın tek-tük sö-

nük ışıklarıyla uyuyan evleri gözüktü.
Evler görününce Zehra yeniden durdu. Sanki az önce kaybettiği fotoğrafa dönmek, onun içine gömülmek, ebedî orada kalmak istiyordu.
Bu defa kilim değil yün yıkıyorlardı. Tokaçlar güçlü kadınların güçlü ellerinde bir iniyor, bir kalkıyor. Tokaç sesleri yamaçlarda yankılanıyor. Aralarında Zehra da var. Artık bir genç kız olmuş, o da tokaç sallamaya başlamış.
Yukarıdan, iki yanı ağaçlıklı yoldan bir gölge geçiyor. Küreği omuzunda bir gölge. Zehra alnına düşen terli perçemini geriye atmak için başını kaldırdığında gölgeyi görüyor.
Gölge duruyor.
Bir an bakışıyorlar.
Sonsuza akan bir an.
Evet bu Cihan.
Mahir Hoca'nın oğlu marangoz Cihan.
Dere boyundaki yoncalığı veya fasulye tarlasını sulamaya gidiyor. Zehra'yı yerinde mıhlayıp nefesini keserek ve kalbini çırpıntılar içinde bırakarak.
Kızlardan biri Zehra'nın sırtına tokacı indirip "Ne o kız, ayakların yerden kesildi galiba" diye takılıyor. Zehra kendine gelip uyanıyor, kızarmış yanakları bir kat daha kızarıyor.
Cihan, Mahir Hoca'nın oğlu marangoz Cihan.
Zehra ara sıra duyulan köpek havlamaları arasında kasabaya girerken zihninde bir şarkı. Izdırapla dolu, tat-

lı bir şarkı:
"Bahtımın yıldızı sanmıştım seni."
Yürüdükçe kasaba onu bir sıcak yorgan gibi sarmaya başlıyor. Her ağaç, her ev, her köşe tanıdık. Ona hep bir ağızdan sanki hoşgeldin diyorlar. Genç kadın garip bir güven hissiyle doluyor. Gözlerinden damlayan yaşlar mutluluktan olsa gerek. Hasret bitti galiba, gurbet bitti.

Tam karşısında bitirdiği ilkokul.
Biraz solmuş, solmuş ve yıpranmış. Yine de ona bir pencere açıyor. Pencereden giren Zehra, bir yıl sonu müsameresinde buluyor kendini. Bayraklarla, krapon kağıtlarından süslemelerle, çiçeklerle kaplı sınıf.
Zehra özenle taranmış, iki omuzundan aşağı sarkan iki örük saçları, sarı saçların ucundaki bembeyaz kurdelaları ile kürsüde.
Ellerini kollarını geniş jestler ile sağa sola savurarak bir şiir okuyor.
Annesi, babası, komşuları seyirciler arasında. Müşfik bayan öğretmen hemen yanıbaşında.
Şiir bitiyor.
Salon alkıştan inliyor.
Annesi ve babası gözyaşlarını siliyor.

Artık iki sarı maden lülesinden bilek kalınlığında sular akıtan çeşmeye vardı. Biraz nefeslenmeli. Bir yudum su içip kendine gelmeli. Tan yeri ağardı ağaracak.
Etrafta kimsecikler yok. Kadın bavulunu çeşmenin ya-

nına bırakıyor. Eğilip avuçlarını suyla dolduruyor, besmeleyle içiyor. Kasabanın suyu.

Çeşmebaşı. Şimdi buraya bir parantez açalım. Elbette ki kasaba büyüyüp geliştikçe şebeke suyu ihtiyacı doğmuş, dereden alınan su arıtma tesisinden geçirilerek bütün kasabaya dağıtılmıştı. Ancak dağdaki pınardan gelen çeşme suyuna dokunmadılar. Üç mahallenin atadan kalan üç çeşmesi akmaya devam etti. Pınar suyu içmeye alışmış olanlar, çeşmebaşı sohbetine doyamayanlar yine testilerle su taşımayı sürdürdü.

Ne çok şeyin konuşulduğu, ne çok şeyin yaşandığı bir mekân. Hatıralar tıpkı lülelerden mütemadî akan su gibi, bu suyun sesi gibi, yağmurdan sonra yıkanmış gökyüzünden aşağılara sarkan yıldız salkımları gibi.

Suyu içti. Avucunda kalan serin ıslaklığı alev gibi yanan yanaklarına bastırdı, ferahladı.

Gözü çeşmebaşı civarında bir eve takıldı. Ev evlikten çıkıp bir inşaata dönüştü. İnşaatın kapı ve pencereleri ile diğer ahşap işlerini yapan Mahir Hoca ve Cihan sahnedeki yerlerini aldılar. Cihan üst kat pencerelerinin birinden bakıyor. Babası ortalarda gözükmüyor.

Zehra çeşmebaşında gûya su dolduruyor. Güğümler dolmuş taşıyor. İki genç kimbilir ne zamandır bakışıyor.

Tam bu sırada kara bir motosiklet kara bir yılan gibi köşeyi kıvrılıyor. Üstünde İpsiz Kemal. Kara deriden bir mont giymiş, kara gözlükler takmış.

Hızla gelip çeşmenin ayağındaki su birikintisinden

Zehra'nın üzerine çamurlar sıçratarak; kızı daldığı tatlı ve sonsuz zamandan çekip hoyratça çıkararak, o karakoncolos motorun egzosundan dünyayı ayağa kaldıracak patırtılar yayarak, omuzunun üzerinden bakıp Zehra'nın şaşkın ıslaklığına karşı kara kahkahalar atarak, ardına kara izler bırakıp uzaklaşıyor.

Kara izler.

Kara yazı.

Kara günler.

Zehra hatıraların pençesinden güçlükle kurtulup bavulunu alıyor.

O daha bir kaç adım atmadan sabah ezanı okunmaya başlıyor. Kim okuyor acaba? Eskiden çokluk Cihan okurdu. O yanık sesiyle.

Ezan dağlara, ovalara bir müjde olarak yayılıyor. Kadın ürperiyor, ürküyor, seviniyor, korkuyor.

Bu sırada iki ihtiyar camiye doğru geliyor. Zehra kendini bir duvar kuytusuna atıyor. İhtiyarlar geçip gittikten sonra yeniden eve doğru yürümeye başlıyor.

Evin ahşap kanatlı avlu kapısına vardığında ezan bitmiş oluyor.

Şimdi ne yapacak?

Ter içinde kaldı.

Babası kalkmıştır, şu anda avluda ibrik-leğen abdest almakta, annesi garanti teneke semaveri yakmaya çalışmaktadır. Teneke semaverin çıra kokan dumanı burnunda tüttü. Eve varmış olmanın güzelliği bu duman ile birleşip önce garip bir hazza, sonra delimsirek bir güce dönüştü.

Zehra kapıyı yavaşça açtı.

Yanılmamıştı.

Babası gecelik uzun donu ve fanilası üzerine ceketini omuzlamış, kollarını çemrelemiş abdest alıyor; annesi bir köşede teneke semaveri yakmaya çalışıyor.
Ah bu avlu, bu ahır cenahından gelen gübre kokusu, ezanla uyanan kumrıların, bülbüllerin ötüşü.
İki sarsak adım attı. Ne diyeceğini bilmiyor. Neyse ki annesi başını kaldırınca gördü onu. Teneke semaverin duman borusu tıngırtıyla taş zemine yuvarlandı. Baba abdestin arasından eşine baktı. Melek Hanım bir küçük çığlığın ardından şaşkın:
– Aaa... Zehra bu.. Ze.. Zehra, kızım.
Zehra artık dayanamaz, bavulu bırakıp annesine koşar. Ana kız gözyaşları arasında sarmaşır, tek vücut olurlar.
Baba alçak iskemleden kalkmış, elinde havlu öylece dikiliyor.
Yüzüne bir güneş açıyor, demeye kalmadan güneşi bulut kaplıyor.
Ana-kız babaya doğru gelirler.
O kadar gelirler ki baba kızın, kız babanın kokusunu duyuverir. Ve Ârif Efendi'nin, bir yanları çöküp gitmiş koca adamın saklamaya lüzum görmediği göz yaşları.
Zehra eğilip elini öper.
Ârif Efendi kızını bağrına basıp ihtiyarlara mahsus ince inlemelerle hıçkırır.
– Hoş geldin kızım.
– Hoş bulduk baba.

Bu beklenmedik ziyaretçi evde sevinç, acı, tedirginlik ve gerginlik gibi duyguların aynı anda yaşanması demekti.

Güneşin ilk ışıkları sedirdeki Demirci halısının tüylerini parlattı. O kırmızılar, lacivertler, toprak rengi kahveler, sarılar, turuncular. Zehra yan gözle halıda oynaşan güneşe bakıyor. Evi burası. Doğup büyüdüğü yer. Süt, odun, turşu, kekik, sabun kokulu bir yer. Ovulmaktan beyaza çevrilmiş ahşap. Melek Hanım'ın düzeni, titizliği. Fakir ama asil.
Babası için aldığı takım elbiseyi duvardaki çiviye astı. Bavulu açmıştı; getirdiği hediyeleri yatağın üzerine yerleştiriyor.
Melek Hanım sofrayı kurarken küçük kardeş Songül ablasının başucunda. Çömelmiş, iki avucunu iki yanağına koymuş Zehra'nın yüzüne bakıyor.
– Abla gözlerin ne güzel.
Zehra müşfik, kardeşinin çenesini okşuyor.
– Sen de öyle. Hem çok büyümüşsün ben görmeyeli.
Melek Hanım kapı pervazına dayanarak iki kardeşi süzüyor. Zehra:
– Songül ne kadar büyümüş anne. Getirdiğim elbiseler küçük kalacak galiba.
– Bu yıl boy attı ablası. Ama yemiyor, zayıf.
– Ayakkabılar olur inşallah.
Zehra'nın elinde bir çift kırmızı pabuç.
Songül atılıp alıyor.

– Ablaa!.. Bunlar benim mi. Ne kadar hoş.
Ablasının yanağına bir öpücük kondurup hemen giymeye girişiyor. Zehra gülerek:
– Acele etme canım, tokasını çöz sonra giy.
Melek:
– Gül reçeli kaynatmıştım, seversin.
Zehra annesine sevgiyle bakıyor:
– Ya, ellerine sağlık.
Songül ayakkabılarını giydi. Tam ayağına göre. Kalktı yürüdü, sıçradı, sevindi, ablasının boynuna sarıldı.
– Ne güzel oldu değil mi? Ablam benim.
Melek:
– Hadi gelin, sofra hazır, babanı bekletmeyelim.
– Şu bavulu bir boşaltayım.
– Sonra, sonra. Kalkın bakalım.
Birlikte yer sofrasının kurulduğu sedirli odaya geçiyorlar. Bir köşede kuzineli soba.
Zehra sobayı görünce odayı bir közlenmiş patates, ardı sıra kestane-kebap kokusu sarıyor. Songül:
– Baba bak, ablam bana ayakkabı almış, elbisem de var.
Ârif Efendi göz ucuyla pabuçlara bakıyor. Sessizlik.
Sessizlik sofrada da sürüyor.
O kadar sürüyor ki, yerini gerginliğe bırakıyor. Nihayet Ârif Efendi'nin çatlayan sesi:
– O Kemal olacak alçak nerelerde?
Zehra buz gibi, lokma boğazına düğümleniyor.
– Bilmem, Almanya'daymış galiba.

Melek:
– Açmayın bu meseleyi daha ilk günden.
Ârif:
– İyi de ne olacak şimdi. Elaleme ne diyeceğiz?
Kimse cevap vermeyince kendi devam ediyor:
– Ahmet duyarsa geldiğini.
Herkes birbirinin yüzüne bakıyor. Ârif:
– Onu zaptedemeyiz. Yaşatmaz bunu.
Melek:
– Allah göstermesin. Bey bırak bunları, iki lokma yiyelim sonra. Kız yoldan geldi yorgun.
Zehra zor da olsa bir açıklama yapıyor:
– Kendi rızam ile gitmedim. Herkes biliyor. Zorla kaçırdı beni. O abim olacak bu işin hesabını sormadı, ama ben sırası geldiğinde soracağım.
Biraz nefesleniyor, sonra:
– Biliyorum. Ardımdan çok kötü şeyler söylenmiştir. Bir kısmı benim kulağıma da geldi. Kader işte. Ama ben dersimi aldım. Çekeceğim çileyi çektim. Gidecek başka yerim yoktu. Orada dediler ki, Zehra gitme, yapamazsın. Seni artık kabul etmezler, kimbilir ne derler. Umurumda değil, yeter ki siz kabul edin, siz arkamda durun. Bir kapıyı kapatan Mevlâ ötekini açar. Eski hayatıma dönmemeye yemin ettim. Ölürüm daha iyi.
Melek:
– O nasıl söz kızım, ağzından yel alsın.
– Yeniden kızınız olmak, burada kalmak istiyorum. Biliyorum zor olacak. Ama katlanmalıyız, dayanmalıyız.

Biraz para biriktirdim, çalışırım, kimseye muhtaç olmayız.
Ârif endişeli:
– Nikâh kıydı mıydı? Nikâh var mı?
Zehra meyus, boynunu büker:
– Yok. Resmi nikâh yok ama dinî nikâh kıydık.
Baba bu son cevap üzerine sarsılır. Elindeki ekmeği sofraya bırakıp kalkar.
O kalkınca Zehra'nın gözü nasılsa semaverin üzerindeki porselen demliğe takılır.
Çiçekli bir dal, dala konmuş bir kuş.
Semaverden tatlı, uykuya davet eden bir cızırtı geliyor.
Porselen beyazı, çay kokusu, semaverin söylediği şarkılar. Kaygısız günler.
Melek Hanım yaşaran gözlerini siliyor.
Artık kimsenin yiyesi kalmamıştır.

Ahmet at arabası ile baba evinin önüne geldiğinde birden baltayı hatırladı.

Aslında çapayı, küreği, kazmayı arabaya atmıştı. Yol oradan geçiyordu, gidecekti. Ama belki bir iki dal odun keser, koca karaağacı budardı. Balta lazım dedi.

Atlayıp avluya girdi, sağa sola bakındı. Baltanın sürekli durduğu yere baktı, yok. "Babam da iyicene bunadı be, nereye sakladı mereti." İşte boş boş konuşuyor; felçli adamın baltayla ne işi olacak, ayakta zor duruyor zavallı. Bunları da düşündü, avluda bir o yana bir bu yana gidip geldi. Belki anası kullanmış, belki de komşular ödünç almıştı.

Balta yok.

Birden gözüne kapı önündeki yepyeni kadın ayakkabısı takıldı. Ayakkabılara yanaştı. Kimin bunlar, kim geldi?

Yeniden sağa sola bakındı. İşte balta orada, asma çardağının altında duruyor. Gitti aldı, ama nedense duvara yaslayıp bıraktı. "Önce şu ayakkabılar kimin onu öğrenelim" dedi.

Ahmet odaya girdiğinde sofradakiler henüz kalkmamıştı. Hep birden ona döndüler.

Melek Hanım:
– Ahmet, sen miydin?
Ahmet Zehra'yı gördü ve dondu.
Sofradakiler dondu.
Sofra ve oda kaskatı kesildi. Ahmet'in gözlerinde kızıl kıvılcımlar, sesi boğuk, Zehra'yı işaret ederek:
– Ne arıyor bu, burda? Ne zaman geldi?
Melek Hanım ayaklandı, sofra ile Ahmet'in arasına girdi. Müşfik hatta yalvaran bir sesle:
– Sinirlenme, sabahınan geldi. Baba evi demiş, dönmüş.
Ahmet o anda savuracak, kıracak bir şey bulamamış olacak ki, başındaki kasketi yere çaldı. Patladı:
– Oh, ne âla!.. Yıllarca şunun bunun kucağında dolaş, sonra hiçbir şey olmamış gibi çık gel...
Ârif Efendi zorla doğruldu, zorla sedire oturdu:
– Hemen parlama, bi otur, bi dinle bakalım.
Ahmet bu sakin sese daha beter sinirlendi.
– Ne oturması baba, ne dinlemesi...
Aniden Zehra'ya saldırdı, kolundan tutup kaldırdı, sille tokat girişti, bir yandan bas bas bağırıyordu:
– Defol burdan... Kaltak seni.. Utanmaz. Ne yüzle geldin ha, ne yüzle.
Melek Hanım atılıp araya girmeye çalıştı, Ârif Efendi ellerini yüzüne kapadı, Songül şaşkınlık ve korku ile odadan fırlayıp avluya çıktı.
Zehra gözyaşları ile yalvarıyordu:
– Affet ağabey, ayağını öpeyim affet. Zorla kaçırdı be-

ni, zorla. Bilmiyor musun? Dinle, her şeyi anlatacağım.
Zehra konuştukça Ahmet zıvanadan çıkıyordu. Sonunda büsbütün kendisini kaybetti. Kızın suratına suratına vurmaya başladı. Zehra'nın kaşı ve dudağı patladı.
Artık onu avluya atmış, orada dövmeye başlamıştı. Melek Hanım avazı çıktığı kadar bağırıyordu:
– Komşulaaaar... Yetişin... Yetişin kızı öldürecek.
Ahmet bir yandan çılgın gibi yumruklar tekmeler atıyor, bir yandan köpüren ağzı ile haykırıyor.
– Rezil ettin bizi rezil. Ulan ben seni sağ koyar mıyım. Ulan ben seni buralarda yaşatır mıyım.
Bir ara bıraktı kızı, baltayı hatırladı.
Koyduğu yerde balta yok.
Nerde bu balta, kör olası balta nerede?
Fırsattan istifade Melek Hanım kızını ardına aldı, Ahmet'in karşısına o dikildi.
Ahmet anasını iteklemeye, çekiştirmeye, kaldırıp bir yana savurmaya çekindi. Baltayı da bulamamıştı, daha beter bağırmaya başladı:
– Sizin yüzünüzden... Hep sizin arka çıkmanızdan. Yaşatmam bunu burda. Bu fahişeyi yaşatmam.
Fahişe lafı geçince Zehra anasını bir yana iterek Abisine meydan okudu.
– Kendine gel. Ne dediğini bil. Beni tut, kes şurda, gebert. Ama o sözü söyleme. O kelimeyi bir daha tekrar etme.

Zehra'nın diklenmesi üzerine Ahmet ona yeniden tekme tokat girişti.

Sabahın köründeki bu patırtı, bu şamata komşuları yerinden sıçratmış, dakikasına kalmadan avlu kadınlı erkekli bir kalabalık ile dolmuştu.
Gelenler arasında Mahir Hoca ile Cihan da vardır. Araya girdiler.
– Ahmet yapma... Kendine gel.
– Ayıptır oğlum, yazık kıza.
– Zehra değil mi bu?
– Ya, ne zaman gelmiş acaba?
Bütün bu şamatanın içinde Ahmet'in yükselen feryadı:
– Bırakın beni, tutmayın. Karışmayın ulan yaşatmayacağım o kaltağı. Nerde balta, balta nerde?
Nihayet Cihan Zehra'yı Ahmet'in elinden alır. Bir ara iki küskün bakış bu hengame içinde dahi birbirini bulur.
Mahir Hoca ve bir iki komşu Ahmet'i bir köşeye çeker, ortalık sakinleşir.
Ârif Efendi dayanamayıp güç-bela kapı eşiğine kadar gelmiş, oracığa çömelmiştir.
Mahir Hoca:
– Ahmet oğlum, nedir bu yaptığın. Ayıp değil mi, bütün mahalleyi ayağa kaldırdın.
Ahmet kendine gelmiş, komşuları topyekun karşısında görünce biraz utanmıştır. Alttan alır:
– Karşımda görünce, böyle birdenbire. Dayanamadım.

Allah belasını versin. Az daha elimden bir kaza çıkacaktı.
– Bela okuma oğlum, hele dur, sakin ol bakalım.
– Nasıl sakin olayım hocam. Beş yıldır ne çektiğimizi biliyorsun.
Mahir Hoca kadınlara seslenir:
– Zehra'yı bize götürün.
Sonra Ahmet'e döner:
– Haydi sen de durma burda. Araba dışarıda, herhalde tarlaya gidiyordun, kalk git. Olur mu hiç. Kızın ağzını burnunu dağıtmışsın.
Ahmet ayaklanır:
– Az bile.. Zaten duramaz burada. Geldiği gibi defolup gidecek. Kusura bakmayın komşular, sizi de sabah sabah rahatsız ettik.
Ahmet avludan çıkarken kadınların arasına sığınmış olan Zehra'ya parmağını sallayarak tehditler savurur:
– Bu eve bastırmam seni. Bu kasabada yaşatmam. Böyle bil.
Ahmet çıkar. Mahir Hoca ile Cihan, Ârif Efendi'ye yaklaşır onu kollarına girerek kaldırırlar.
– Üzülme. Olmuş bir kere. Olana kader derler, önüne geçemezsin.
Ârif:
– Oğlan bir türlü, kız bir türlü. Yüzümüz gülmedi be Mahir. Benim bu halim. Allah canımı alsa da kurtulsam.
Birlikte içeri girerler. Komşular avluyu boşaltmış. Az

önceki şamatadan geriye bir tek Songül kalmıştır.
Songül gördüğü sahnelerin şoku altında, yüzü kirece kesmiş, dişlerini sıkmış, kıpırdamadan duruyor. İki eliyle arkasında bir şey saklıyor. Nedir o?
Balta...
Melek Hanım içeri girerken kızını da çağırıyor.
– Songül, gel kızım, korkma geçti. Ahmet böyle işte, hemen parlıyor, gel canım.
Songül buzları çözülen bir âlet gibi ağır ağır baltayı yeniden duvara dayayarak annesine doğru gidiyor.
İçeriden Mahir Hoca'nın sesi geliyor.
– Sabır Ârif Efendi sabır... Ne yapalım? Elbette yapacağız bir şeyler. Zehra'yı ejderhanın ağzına atamayız ya. Sen üzülme. Ortalık durulana kadar bizde kalsın. Sonra icabına bakarız.

Cihan'ın gözleri çiçeklikte. Bir küçük çekmece var orada. Kadınların iğne, iplik, düğme falan koyduğu cinsten. Ama güzel, ama kibar, ama sedef kakmalı.
Bunu kendisi yapmış, Zehra'ya hediye etmişti. Zehra onu çiçekliğe yerleştirmiş, altına kaneviçe işlemeli bir örtü sermişti. Örtünün bir köşesinde iki gül goncası, goncaların arasında iki küçük kuş.

Mahir Hoca esasen marangozdu.
Eski usül okumuş, sonradan imtihana girerek imam olmuştu. Ailesi kasabanın eskilerinden olup, onun babası da marangoz imiş.
Eskiden maragozluk bayağı parlak bir meslekti. Evler ahşap olduğundan gerek yeni bina, gerekse tamirat için marangozlara ihtiyaç hayli fazlaydı.
Ahşap bina zamanla gözden düştü. Mevcut binaların tamir işleri de karın doyurmuyordu.
Cihan, Mahir Hoca'nın tek evladı.
İlkokuldan sonra tahsile devam etsin istemedi. İstemedi çünkü onu lisede, üniversitede okutacak gücü yoktu. Bunu bir yana koyalım, kendisinden sonra dükkânı-tezgâhı devralacak kendi kanından-canından biri olsun istiyordu.

Dükkân kapısı Hak kapısı, Hakk'a yalvar
Çeşmim gibidir akmasa da damlar.

Eskiler böyle demiş, sanat altın bilezik. Cihan'ı kendi okuttu, mesleği öğretti; Cihan hafızlığını tamamlayamadıysa da babasının olmadığı zamanlarda cemaata

imamlık ediyordu.
Yanık bir sesi vardı. Yakışıklı oğlandı. Minareye çıktığı zaman, bilhassa sabah ezanını bir başka âhenk ile okur, kurdu kuşu ağlatırdı.
Yazları baba-oğul bir yandan kendi küçük arazilerini, zeytinliği işliyor; bir yandan da kasabada veya civar köylerde tamirat işine gidiyorlardı.
Kış gelince evli evine, sıçan deliğine. Mahir Hoca yaşlanmıştı, romatizması vardı. Dükkânı genellikle Cihan açar, kürek sapı, balta sapı, tahta sini, hamur teknesi, oklava, merdane gibi mutfak âletleri yapardı.
İşler giderek azalıyordu.
Cenab-ı Hak bir kapıyı kapadığında ötekini açar. Devir geldi ahşap sandalye siparişi almaya başladılar. Kahveler, bahçe sinemaları, evler için bol miktarda ahşap sandalye imal etmeye başladılar. Baba-oğul işe yetişemeyince bir de kalfa tuttular. Bu işte bayağı tanınmış oldukları ve uygun fiyat verdikleri için civar beldelerden de sipariş alıyorlardı.
İyi kazandılar. Dededen kalma evi söküp yeni baştan inşa ettiler. Ev görülecek bir ev oldu. Mahir Hoca Cihan'ı omuzlarından kavrayıp: "Tek evladımsın. İşte ocak, işte ev, benden sonra bacayı tüttürmek sana düşer. Alnının terinden başkasına tenezzül etme. Helal süt almış biri ile izdivaç edersen bu evin bereketi benim de senin de torunlarına yeter" dedi.

Mahir Hoca ahlâk timsali bir adamdı.

Merhametli, müşfik, kırılıp ama eğilmeyen cinsten. Hak bildiği yoldan dönmez, haksızlık karşısında susmazdı.
Kasabalı kendisini hem sever, hem sayardı. Düğünde, nikâhta, nişanda, cenazede, hastalıkta, sağlıkta, kavgalıların barıştırılmasında, bayramda, seyranda bütün gözler Mahir Hoca'yı arar, onun bulunduğu mecliste sükunet, memnuniyet, neşe, edeb erkân bulunurdu.
Emniyet, asayiş, alış-veriş, doğum-ölüm, mevlid-sünnet ondan soruluyordu.
Devlet gibi adamdı, vesselâm.

Tâ ki naylon sandalyeler, naylon ayakkabılar, naylon gömlekler, naylon kaplar çıkıncaya kadar.
Bu naylon denen meret hayatın ritmini, ilişkilerin dengesini, alış-verişin ölçüsünü darmadağın etmişti. Naylonun uğruna "Evlenmeyin bekârlar, naylon kızlar çıkacak" diye türkü bile yakıldı.
Tabi Mahir Hoca ile Cihan'ın sandalye işi de bıçak gibi kesildi.
Yine kürek sapı ile tahta siniye kaldılar. Çok geçmedi alüminyum kaplar, tencereler çıktı; bakırın pabucu dama atıldı, tahta sini de müzelik oldu.
Mahir Hoca ile Zehra'nın babası Ârif Efendi birbirlerini dünya-ahret kardeş saymışlar; varlıkta yoklukta, hastalıkta sağlıkta birbirlerine dayanmışlardı.
Hatta beraber Hacca gitmeye dahi niyetlendiler ama kısmet olmadı.

Göze yakın olan gönüle de yakın olur. Zehra serpilip, gelişip bir genç kız olduğunda, tüm kasaba ahalisi Cihan ile Zehra'yı birbirine yakıştırmış, denk bulmuş; delikanlı ile kız da bu esen sevda havasını soluya soluya kendiliğinden yavuklu olmuşlardı.

Aslını sorarsanız kardeşçe görüşme, konuşma, gülüşme dışında böyle bir gönül işini birbirlerine ne belli etmişler, ne de açmışlardı.
"Gül açar.
Çünkü açar" denilmiş.
Kız da, oğlan da, eriklerin her çiçek açtığı bahar aylarında ne zaman karşı karşıya gelseler pençe pençe kızarmaya başlamışlardı. Bu kadarla kalsa iyi, içlerinden bir ses, bir güç, bir nefes onları birbirine doğru itiyor; birbirlerini bir gün göremeseler özlüyorlardı.
Uykuya varmadan biri ötekini düşlüyor; ellerine ne iş alsalar, nerede bir türkü mırıldansalar sanki biri söylüyor, öteki dinliyordu.
Birbirlerine açılmayı bir türlü beceremeyen bu çifte kasabanın kadınları, kızları yardımcı oldu.
Cihan'ın yolu misal ne zaman çeşme başından geçecek olsa, kızlar Zehra'yı çimdikliyor: "Kız bak seninki geçiyor, dumanı tepesinden çıkıyor" diye kıkırdıyorlardı.
Delikanlılar Cihan'a asılıyor, "Oğlum yaşın geldi geçiyor, askerliği de bitirdin, tohuma kaçacaksın, bekletme zavallı Zehra'yı, istet bitsin bu iş" diyorlar; Cihan kızarıp, önüne bakıyor, ağzından tek kelime çıkmıyordu.

Cihan'da böyle bir tutukluk, anlaşılmaz bir çekingenlik vardı. İlk adımı atmak onun için çok zordu, çok. Bir tahtaya ilk çiviyi bile doğru dürüst çakamamış, çekici parmağına vurmuş, baş parmak günlerce mosmor dolaşmıştı. Ancak babasının yardımı ile çivi çakmayı öğrendi.

En yakın arkadaşı Demirci Ziya idi. Onunla beraber Mahir Hoca'dan okumuşlardı. Cihan ne kadar çekingen, içe kapanıksa, Ziya o kadar dışa dönük ve ataktı. Çoktan evlenmiş, çoluğa çocuğa karışmıştı.
Baktı ki Cihan'ın bir halt edeceği yok, işe el koydu.
Tenhada Zehra'yı yakalayıp durumu izah etti: "Oğlan yanıyor Zehra, ama bilirsin halini dile getiremez. Bu işi kızlar halleder, lakin ben artık sabredemedim. Kasaba zaten sizi yavuklu biliyor. Bir akşam okulun duldasında buluşun. Ben etrafa göz kulak olurum, ha ne dersin?"
Zehra feci utandı, dili tutuldu, neden sonra "Nasıl olur Ziya ağabey, gören ne der?"
– Gören olmayacak kızım, benden sana söz.
– Ahmet ağabeyim duyarsa ikimizi de keser.
– Hıh... Zor keser. Bizim elimiz armut mu topluyor. Sen he de yeter..
Zehra sonunda duyulur-duyulmaz bir sesle "peki" dedi.
Açılmamış iki gonca bir araya geldiler.
Gece leylak kokuyordu, yıldızlar salkım saçak yeryü-

zünü inmişti. Cihan topu Ziya'ya attı.
– Bütün bunlar Ziya'nın marifeti. Ben... Ben...
Zehra daha atak çıktı.
– Kekeleyip durma Cihan. Bu gidişle kasabaya destan olacağız.
– Ne yapalım?
– Söyle babana, o işini bilir.
Cihan yine sustu.
Onun bu susuşları ilişkileri süresince Zehra'yı çileden çıkarmıştı. Bu nasıl delikanlı. İlk adımı erkek atmaz mı?
Neyse, işte buluşulmuş ve nihayet konuşmuşlardı. Bir kaç dakikalık da olsa birbirlerinin yüzüne, gözlerine bakabilmişlerdi.
Şimdilik bu ikisine de yeterdi. Nasılsa önlerinde koca bir bahar, bitmek bilmeyen bir yaz, sonu gelmeyecek bir ömür vardı. Ayrılırken Zehra kesin bir ses tonu ile tekrarladı:
– Meseleyi bir an önce babana aç. Tamam mı?
Cihan:
– Hayırlısı ne ise o olsun. Geldiğin için teşekkür ederim. Hayatımın en güzel gecesi oldu bu.
Zehra sitemkâr:
– Ziya ağabeye teşekkür et. Sana kalsa!..
Böyle deyip kaçtı.
Cihan gece ile başbaşa kaldı.
Tuhaf, mutluluktan ağlıyordu galiba. Sonra kendine geldi. Ziya ve öbür oğlanlar köşeleri tutmuşlardı. On-

ları bekletmeye gelmez, gidip olanı-biteni anlatmalı. Zehra ile Cihan'ın sevdası hep böyle çekişe-barışa uzadı da uzadı.

Evet uzadı.

Uzayan işin tadı kaçar denilmiş.
Kaçtı.
Demir tavında dövülür, tandır sıcak iken ekmek tutar gibi ne öğütler verilmiş.
Doğru.
Lakin şu da var: Demirdir çekilmez feleğin yayı. Güç ister, varlık ister.
İş sadece Cihan'ın çekingen mizacı sebebi ile gecikmedi.
Önce annesi hastalandı. Aylarca vilayete taşınıp durdular. Ülser galiba, ama ilerlemiş. Tedavi, tedavi; ilaç, ilaç; şunu yemeyeceksin, bunu yemeyeceksin falan. Öldürmeyen ama ondurmayan bir hastalık.
Mahir Hoca da çaptan düşmüştü. Artık doğru dürüst çalışamıyordu. Eldeki avuçtaki bitti, bütün yük Cihan'ın omuzlarına bindi.
Oğlan bayağı zayıfladı.
Nihayetinde ameliyat kararı alındı.
Bu dönem de uzun sürdü. O yıllarda ülser ameliyatı bayağı zordu. Kadın neden sonra ayağa kalktı ama, elinin iş tutması yine epeyce zaman aldı.

Bu hengamenin arasında Cihan ailesine açılıp da, beni everin, gençlik elden gidiyor diyemedi. Babası ise durum malum, önüne bakıp acı ile sustu kaldı.

Yağmur yağar, Arap kızı camdan bakar. Kuş yuvadan uçar, yaprak daldan düşer. Zaman kimsenin gözünün yaşına bakmaz, hükmünü yürütür. Kaderde ne var ise başa o gelir.
Nitekim geldi de...

Seher'in sahilde bir arsası vardı. Hani oraların batak olduğu zamanlarda miras bölünürken işe yaramaz diye kızlara verilen cinsten. Gün geçti, sahil şenlendi, arsa kıymete bindi.

Ahmet'in aklında oraya bir turistik gazino kurmak vardı. Ama Ahmet'te para yoktu.

Para kimde vardı?

Kasabanın kopuklarının başını çeken İpsiz Kemal'de vardı. Neredeyse suyunu çekmek üzereydi ama olsun. Hanedan ailenin mirası kolay tükenmez. Kemal şöyle bir silkelense cebinden dökülenler ile Ahmet gibi züğürt takımından on kişinin karnı doyar.

Kahvede artık bütün gün tek çay ile yetinip pinekleyen ihtiyarlar kalmıştı. Kasaba ahalisi akşam oldu mu, sahilin yolunu tutuyordu. Ahmet'in canı kahveden içeri girmek istemiyordu. Nasıl istesin, bütün kazandığı ocakçı ile garsonun haftalığına yetmez olmuştu.

Dişini sıktı, Kemal'e açıldı.

Arsa bende, para sende dedi.

Gel şuraya ortak bir gazino açalım, dedi.

Hayret bir şey, burnundan kıl aldırmayan Kemal sıçan kuyruğu bıyıklarını burup, pis pis gülerek:

– Olur Ahmet kardeş, sen iste yeter ki, deyiverdi.
Ahmet kulaklarına inanamıyordu. O sanıyordu ki Kemal olmazlanacak, bin dereden bin su getirecek, ortaklıkta yüzde seksen pay isteyecek falan, filan.
Hayır. Bütün bunlar olmadı.
Olmadığı gibi Kemal teklifi güle oynaya kabul etti.
İt itin kuyruğuna basmadığı gibi hangi kemiğe saldıracağını anlar. Ahmet tetik durdu, lafın gerisinden ne gelecek diye beklemeye başladı. Kemal kopuğun kaşarlanmışı; Ahmet'i fazla bekletmedi, pazarlığın can alacak damarını açıkladı.
– Seni severim Ahmet, ağabeyim sayılırsın.
Ahmet içinden "Elbette dürzü, en az sekiz on yaş büyüğüm senden."
– Biz de yanlış olmaz bilirsin. İçimizden ne geçerse söyleriz, aileden geliyor yani.
– Eee!..
– E'si, Zehra'ya tutkun olduğumu bütün kasaba biliyor; senin de bilmen gerekir. Günü gelince Allah'ın emri...
Ahmet'in başından bir kova kaynar su döküldü. Lafın gerisini işitmedi.
Bu gebeş ne diyordu böyle. Pazarlığa kızkardeşini dahil ediyordu. Ulan alçak, ulan kitapsız, biliyorsun darda kalmışım, bastırıp istediğini alacaksın değil mi, dur sen, hele bi dakka dur.
Yüzünü al basmıştı. Sesi çatal çıktı:
– Bakalım bir, düşünelim soralım.

Kemal keyifle bir sigara yaktı, ayak ayak üstüne attı, sarı kehribar tesbihini şaklatmaya başladı:
– Düşün Ahmet Abi düşün. Başına talih kuşu konuyor, sen hâlâ düşünelim diyorsun. Eh, hakkındır, ne diyelim. Biz bekleriz. Sözümüz sözdür. Sözünden cayanı temizleriz.
Ahmet'in nutku tutulmuştu. Ne bir laf söyleyebiliyor, ne bir hareket yapabiliyor. Öyle donmuş kalmış. Onun yerine Kemal hareketlendi, omuzunun üzerinden garsona seslendi.
– Ulan İbo, yap bi köpüklü kahve, iş konuşuyoruz burada.
Ahmet'in kahvesinde, çardağın altında oturuyorlardı.

Ahmet günlerce aldı-verdi. Geceler boyu sigara fosurdatarak Seher'le tartıştı.
Gazino yapacak diye kızkardeşini Kemal'e peşkeş çekti, diyeceklerdi. Bir lafın altında ömür boyu ezilecekti. Öte yandan arsa oracıkta gel-gel deyip duruyordu. Bu fırsat bir daha ele geçmezdi. Kafese giren kuşu kaçırmanın ne âlemi vardı. Seher boş durmayıp ha bire kışkırtıyordu:
– Aldırma sen. Âlemin ağzı torba değil ki büzesin. Bir süre söyleşir sonra susarlar. Hatta kıskanırlar bizi. O gazino şöyle tıklım-tıkış bir çalışmayagörsün, paralar oluk oluk akmayagörsün, sen altına bir gıcır araba çek, bak o zaman dedikodu kalıyor mu? Aferin Ahmet'e diyecekler, akıllı oğlan, tam bir iş adamı, iş, diyecekler.

Tasalanma. Sen Zehra'yı razı etmeye bak. O kız dik başlı, önce karşı koyar, tepinir ama seni biliyor; bir iki sert çıktın mı yelkenleri indirir. Hatta ne diyom biliyon mu?
– Ne?
– Kemal olacak herif kıza bir iki kıymetli hediye gönderse. Yüzük, küpe, bilezik ne bileyim. Kızlar buna dayanamaz.
– Dayanamaz mı?
– Ne sandın ya. Sen beni dinle. Üstüne git, tehdit et, bas boğazına "peki" desin, olsun bu iş.

Ahmet bir zaman dalgın dolaştı. Eli iş tutmaz oldu. Zaten tutacak iş de yoktu ya, lafın gelişi.
Böyle zamanlarda Kemal'e raslıyor, Kemal pis pis sırıtarak, "Ne oldu kayınço, nerde müjdeli haber" diye takılıyor, Ahmet ne diyeceğini bilemeden "Sabret aslanım, kız evi naz evi" diye bir şeyler geveliyordu.
Sonunda Zehra ile konuşmaya karar verdi.
Sebze bahçesine çapaya gitmişlerdi. Seher, Zehra, bir iki komşu kadın çapa sallıyor, Ahmet bir ağaç altında sigara üstüne sigara içiyordu. Yanında su testisi. Testiye uzandı, aldı, yarı yarıya doluydu. Suyu ağacın köküne boşalttı. Zehra'ya seslendi.
– Zehra kız, su kalmamış, şunu pınardan dolduruver, hadi.
Testiyi sallayıp duruyordu.
Zehra doğruldu, ağaç altındaki ağabeyine baktı. Boş testiyi sallıyor, su istiyordu.

Tuhaf, o testi doluydu, devrildi mi acaba, neyse, çapayı bıraktı, terini silip yürüdü. Ağacın altına vardı, ağabeyinin yüzüne bakmaksızın testiyi kaptı, pınarın yolunu tuttu.

Onun gidişinden kısa süre sonra Ahmet ayaklandı. Pınarın başında buluştular. Zehra suyu doldurmuştu.

Ahmet:

– Eğlen, az konuşalım, dedi.

Zehra:

– Ne var, n'oldu ki?

– Bir şey yok.

– Eee...

– Şey diyecektim, sana bir haberim var.

– Neymiş.

– Bak şimdiden söylüyorum, terslenme, bana aksi cevap verip tepemi attırma, tamam mı?

Zehra meraklanmıştı; alttan aldı, ağabeyinin ağzındaki baklayı çıkarmasını bekledi.

– Söz. Hele sen haberi söyle.

Ahmet başını kaşıdı, yüzünü kızdan kaçırarak:

– Kemal sana talip oldu. Allah'ın emri ile.

Zehra sarsıldı, bunu beklemiyordu. Testi elinden kaydı, düştü, kırıldı. Zehra'nın kalbi işte orada, pınarbaşında kırıldı. Gökyüzünü sanki bir kara bulut kapladı. Kekeleyerek:

– Nasıl olur ağabey, biliyorsun, biz yani Cihan...

Cihan lafı geçince Ahmet aniden dellendi, kendini tutamayıp kıza bir tokat attı:

– Sus, o teresin adını anma. O iş olmaz. Benim dediğim olacak.

Kızı saçından yakaladı, çekti, yüzünü yüzüne yaklaştırdı.

– Adam deve yükü ile para verecek. Mal-mülk, evbark. Daha ne istiyorsun? İki çıplak bir hamama yakışır. Cihan'ı unut.

Zehra ağlayarak:

– Yapma ağabey. Kulun, kölen olayım beni üç kuruşa satma.

Bu "satma" lafı Ahmet'i büsbütün çileden çıkardı. Kıza tekme tokat girişti. Zehra yere yuvarlandı. Hızını alamayan ağabeyi kıza yerde iken bile bir iki tekme attı. Sonra başına çöktü.

– Bu iş olacak. Kafana koy. İster rıza ile, ister zorla.

Zehra başını elleri arasına almış, dizlerini karnına çekmiş, için için ağlıyordu. Sanki ağladığını belli etmek istemiyordu.

Birden silkindi, yattığı yerden ağabeyine dik dik baktı:

– Ben de olmaz diyorum. Son sözüm budur. Bakalım el mi yaman, bey mi yaman.

Ahmet ayakta kardeşinin yediği tokatlarla kızarmış yüzüne, moraran gözüne baktı bir zaman.

Bomboş bir zihin, bomboş bakışlar.

Neden sonra hiçbir şey söylemeyerek çekip gitti.

Çekip gitti.

Doğrudan Kemal'in yanına gitti. Başladı sızlanmaya: Bu iş olmuyor arkadaş, kızın rızası yok, vurdum, döv-

düm, bana mısın demiyor. Kemal hiç oralı olmadı, istifini bozmadı, görmüş geçirmiş bir ihtiyar gibi, sabırlı olacaksın Ahmet kardeş, sabırlı. Ne demişler, sabırla olurmuş koruk helva. Ve de işin ardını bırakmayacaksın, tâ ki karşı tarafın gücü tükenene kadar, işte o zaman kurdun kuzuya daldığı gibi dalacaksın.
Gözlerini kıstı.
Ağzı çarpıldı.
Bir kızarmış tavuk budunu iştahla ısıran, bundan aldığı zevkle mırıldanan, homurdanan insanla-hayvan arası bir şeye döndü.
– Anladın değil mi? Kurdun kuzuya daldığı gibi.
Ahmet'in bir şey anlayacak hali yoktu. Bayağı çıkmaza girmişti. Bir yanda kızkardeşi, bir yanda parlak istikbal.
Ahmet'in Kemal'e gittiği gibi Zehra da soluğu Cihan'ın yanında aldı.
Izdırabını, isyanını dile getirdi, ne olursun Cihan bir şeyler yap, yoksa sonu kötü olacak dedi.

Cihan dişlerini sıkıp sustu.
Onun bu suskunluğu Zehra'yı çok yaralıyordu ama.
Ama, işte...
Üzerine gitse, zorlasa, ısrar etse.
Ne olacak?
Cihan her zamanki sözlerini tekrar edecek. Elde yok, avuçta yok, ben seni telsiz-duvaksız, davulsuz-düğünsüz almak istemem. Sabır, biraz daha sık dişini.

Böyle diyordu ama yüreğine kan damlıyordu. Sıka sıka kızda diş kalmadı. Bizimkisi delikanlılık değil, düpedüz tabansızlık. O da hızla Demirci Ziya'ya gidiyor. Olanı biteni anlatıyor.
Ziya bu, deli fişek. Oturduğu yerden sıçrayıp kalkıyor. Bir top ateş. Ben ona gösteririm diyor. Neredeyse gidip Kemal'in yakasına yapışacak, Cihan zor zaptediyor. Aman Ziya, gözünün yağını yiyeyim bir delilik yapma, bak çoluk-çocuğun var. Onları düşün. İcabına bakacağız, hele dur.

Dur diyor ama Ziya'yı kim durdurabilir.
Sırf Cihan'a bir zarar gelmesin diye ona haber vermeden tek başına Kemal'i tenhada kıstırıp bir güzel benzetiyor. Öyle ki kasabaya destan olacak cinsten.
Lakin her kalkışın bir oturuşu olur.
Kemal bunu hazmedecek adam mı?
O da takımını toplayıp Ziya'yı dükkânında basıyor. Tam akşam ezanının önü sıra, sokakların tenhalaştığı, çarşı-pazarın kapandığı zaman.
Ziya'yı öldüresiye dövüyorlar, dükkânı darmadağın ediyorlar.
Bütün bunlar sanki bir sessiz, bir soğuk savaş gibi ne polise aksediyor, ne karakola.
Şikâyetçi yok.
Mesele yok.

Mesele yok ama kasaba çalkalanıyor. Ârif Efendi Ahmet'i azarlıyor. Ahmet babasına karşı sessiz. Alttan alıyor. Adam edebiyle geldi teklifini yaptı. Benim kardeş keçi inadını tutturdu "Olmaz da olmaz" diyor. Anlamıyorum niçin olmaz yani. Evet biliyorum Kemal ipsizin teki. Ama gençliktir, variyettir olur bunlar. Zehra onu yola getirir. Hele bir evlensin çoluk-çocuğa karışsın durulur, senin-benim gibi efendi biri olur, inanın.

Kim inanır ki?
Boş laf.
Ârif Efendi "Zehra'ya bir daha dokunursan bu eşikten adımını atma" diye son sözünü söylüyor.
Ahmet'in son sözü şöyle:
– Benden günah gitti. Olacaklardan siz sorumlusunuz.
Ne demek şimdi bu?
Ahmet de bilmiyor.

Ardından Seher'in planına geçiyorlar.
Kemal Zehra'ya yüzük, küpe, bilezik falan gönderiyor.
Sen misin hediye gönderen.
Zehra hediyeleri getirenin başına çalıyor. Cehenneme

kadar yolunuz var diyor. Bunu duyan kasabalı "Âferin, vallahi delikanlı kız, zorla güzellik olur mu" diye Zehra'dan yana çıkıyor. Zaten Kemal'in ne mal olduğunu herkes biliyor.
Bütün bu süreçler yaşanıp Kemal hiçbir netice alamayınca son kararını veriyor. Kızı kaçıracak.
Kaçıracak ama kabak başına patlamasın diye Ahmet'in rızasını alacak.
İş karakola, mahkemeye aksederse Ahmet "Kendi rızası ile gitti ben şahidim" diyecek.

İnsanoğlu bu kadar alçalır mı?
Alçalır.
Cenab-ı Hak eşref-i mahlukat olan insanın şeytanın iğvası, nefsin galebe çalması ile yeri geldiğinde esfel-i safilin'e yuvarlanabileceğini haber veriyor.

Kemal ile Ahmet son kez masaya oturuyor. Kemal planı anlatıyor, Ahmet "olur" diyor. Karşılığında bir deste banknot alıyor. Bu daha başlangıç, gerisi gelecek. Gazinoyu açacağız, sözüm söz. Ben diyor Kemal, Zehra'yı İstanbul'a götüreceğim. Biliyorsun orda evim, işlerim var. Zaman geçsin, denizin dalgası durulsun siz de gelir barışırsınız. Merak etme, gider gitmez ilk yapacağım şey nikâh kıymak. Bizde yanlış olmaz, bilirsin.

Onlar bu son görüşmeyi yaptıkları sırada Zehra da Cihan'la belki bir son görüşme yapıyor. O'na "Olmadı

Cihan olmadı. Bunca şey yaşandı sende tık yok. Bir adım atmayı beceremedin" diye acı sözler söylüyor.
Cihan haklısın deyip susuyor.
Zehra, bundan böyle görüşmeyelim, diyor.
Cihan sen say oracıkta yok oluyor.

– Nasıl anlamadım!
– Anlaşılmayacak bir şey yok. Sen beni istemiyorsun.
– Bunu nasıl söylersin Zehra.
– Ben söylemiyorum felek söyletiyor.
– Felek diye bir şey yok, safsata.
Zehra içini çekip ayaklanıyor.
– Var var. Türküsü bile var bilmiyor musun. "Ben feleği gördüm taştan inerken" diye.
– Bırak şakayı şimdi, sırası değil.
– Doğru sırası değil, ama konuşacak bir şeyimiz kalmadı. Ben kaderime doğru gidiyorum, Allah seni mesut etsin.
Cihan'ın kıpırdamasına meydan vermeden ağlayarak uzaklaşıyor.
Bir elveda bu.
Olacaklardan habersiz bir veda.

Kemal söylediği gibi Zehra'yı kaçırdı.
Kızı bağ arasında bastıran adamları bir arabaya attı, ver elini İstanbul.
Görenler olmuş, kız çırpınıp bağırdı falan dediler ama, iş işten geçmişti.
Herkes bir zaman Ahmet ne yapacak acaba diye bekledi. Boşuna beklediler, Ahmet bir şey yapmadı, karakola bile gitmedi. Soranlara "Ben bunun hesabını soracağım, ama kendi bildiğimce. Hele sabredin, göreceksiniz" dedi. Dedi ama hesap falan soramadı. Kemal'den hesap sormak ne kolay. Başı önünde gezip durdu. Kasabalı işin içinde bir bit yeniği olduğunu anlamıştı. O kadar. Üstünde fazla durmadılar. Bu bölgede kaçarak evlenen kız mı yoktu.
Ahmet günlerce Kemal'den para bekledi, haber bekledi. Beklediği haber gelmeyince atlayıp İstanbul'a gitti. Kemal'i buldu.
Ahmet düpedüz bozuk çalıyordu, yanılıp sesini dikleştirdi:
"Olmadı Kemal. Sözümüz böyle değildi, beni sap gibi bırakıp gittin. Hani para" diyecek oldu. Kemal anında lafı ağzına tıktı: "Caymadık Ahmet Aga. İnkar etme-

dik. Vereceğiz dedik, uzatma." Kemal'in sesi yükselince Ahmet tırstı. Adamın burada bir sürü kirli işi, bir sürü yaramaz adamı vardı. Kapışmak olmazdı, alttan aldı, "Peki" dedi. "Ama sakın geldiğimden Zehra'nın haberi olmasın." Ahmet yelkenleri indirince Kemal de yumuşadı: "O nasıl söz kayınço, elbette söylemeyiz. Zehra'yı merak etme. Bir eli yağda, bir eli balda, kraliçeler gibi yaşıyor." Şu aralar elinin darda olduğundan bahsetti. İşleri düze çıkarınca parayı hemen postalayacaktı. Böyle tatlı tatlı konuşarak Ahmet'i yeniden umutlandırdı. Ahmet hışım ile geldiği İstanbul'dan az da olsa rahatlamış olarak geri dönecekti.

Ama yine de içinde bir kurt vardı, şöyle diyordu: "Bu İpsiz'e güvenmekle hata ettik galiba. Ama olan oldu, geri dönüşü yok artık." Bu iş Ahmet'e pahalıya patladı. Şerefi, itibarı iki paralık olmuştu.

Zehra bağ arasında Kemal'in adamlarıyla karşılaştığında başına geleceği anlamıştı. Önce karşı koymaya çalıştı, kimini tokatladı, kimini tekmeledi, ısırdı, tırnaklarıyla yüzünü yırttı, bağırdı, feryat etti, ama karga-tulumba arabaya konulduktan sonra sesini kesti, saçını başını topladı, gözyaşlarını sildi, kaderine razı olanların sessizliği ile teslim oldu.

Kemal ortalarda yoktu.

Araba bağ yollarından sarsıla sarsıla geçti.

Zehra'nın dolu testiyi düşürüp kırdığı pınar başından geçti. Kendi tarlalarının, çayırlarının, meyvelerin, ağaçların, tüm tanıdık kuşların arasından geçti.

Ana yola çıktı.
Kasabayı vilayet yoluna bağlayan iki yanı ağaçlı yola.
Bir yanı dere, öte yanı kasaba.
Vakit ikindiye doğru.
Ve ikindi ezanı patlayıverdi.
Ezanı Cihan okuyordu.
Ezan yol bitinceye kadar devam etti.

Kemal meğerse asfaltın başında bekliyormuş. Şoförün yanındaki adam indi, Kemal bindi.
Şöyle bir geri döndü, Zehra'ya baktı:
– Böyle olsun istememiştim Zehra, ama kabahat sende. Beni o marangoz çırağına değiştin. Yazık.
Zehra'dan ses çıkmadı.
Kemal "Hadi" dedi. Araba asfalt yola atıldı. Zehra perişandı. Son bir kez dönüp kasabaya doğru baktı. Cihan'ın ezan sesi kulağında kalmıştı.
Ve hep kaldı.

İstanbul'da Zehra'nın sonradan adının Cihangir olduğunu öğrendiği bir semtte bir eve indiler.
Ev dayanıp-döşenmişti. Hiçbir şey eksik bırakılmamıştı. Bir çay süzgecinden Zehra'nın sabahlığına kadar.
Zehra bu evde kaldığı süre içinde suskunluğunu devam ettirdi. Hani nasıl derler: Kemal onun vücuduna sahip olmuştu ama ruhuna asla. Asla bir aile, bir karı-koca hayatı yaşamadılar. Dinî nikâh kıyıldı ama Kemal resmî nikâha yanaşmadı. Zehra bunu tahmin etmişti.

Hiç üstelemedi. Evde yaşlıca bir hizmetçi kadın vardı. Galiba Çankırılı. Hanife. Zehra'ya "Hanımım" diyor. Zehra ona bel bel bakıyordu. Şunu ver, bunu al demekten öteye ahbap olamadılar. Kız uzun bir süre evden dışarı çıkmadı. Sadece sokağa bakan pencerenin önüne tavuk gibi tüneyip saatlerce orada kaldı. Ağlamadı, sızlanmadı, canı sıkıldığında Hanife'nin "Sen dur hanımım ben yaparım" falan demesine aldırmadan yer sildi, yemek yaptı, çamaşır yıkadı.

Bir gün nasıl oldu ise Hanife Kadın'dan kendisine bir Kur'an-ı Kerim getirmesini rica etti. Evde yoktu çünkü. Kadın nereden buldu ise biraz yıpranmış bir Kur'an-ı Kerim bulup getirdi. Zehra bundan böyle sürekli Kur'an okumaya verdi kendini.

Kemal sabah çıkıp akşam geliyordu. Televizyon seyrediyor, Zehra ile konuşmaya çalışıyor, bir netice alamayınca içiyor, içiyor, sonra sızıp kalıyordu. Ardından bazı geceler artık gelmemeye başladı. Hatta bir kaç gün ortalarda gözükmüyor, sonra saç-sakal bir karış çıkıp geliyordu. Ne Zehra bir şey soruyor, ne o bir şey anlatıyor. Hanife Kadın bir ara ağzından kaçırdı. Adam kumar oynuyormuş, kumar. Yıllardır böyle imiş bu. Bu yüzden başına gelmedik kalmamış. Üst kat komşuları Gül, Kemal'i iyi tanıyormuş. Zehra "Gül kim acaba" diye soracak oldu. Hanife Kadın fırsatı kaçırmayıp açıldı.

Gül Kemal'in ortak olduğu bir pavyonda konsomatris olarak çalışıyormuş. O da yalnız bir kadın. Zehra kon-

somatris ne demek diye sordu, Hanife ona bunu tam anlatamadı.
Zehra bir gün haber ver, davet et, insin aşağıya da konuşalım dedi, patladım ben burda. Hanife olur dedi. Ama kadın geceleri çalıştığı için gündüz uyuyormuş. Olsun dedi Zehra, Kemal Efendi ortalarda yok zaten, bir akşam üstü çaya gelsin, hem tanışır, hem konuşuruz.

Gül feleğin sillesini yemiş, genç yaşta kaşarlanmış bir pavyon kızıydı. Zehra'nın hikâyesini dinleyince bir yandan Kemal'e küfürler yağdırıp, bir yandan ağladı. Sonra Zehra'nın ellerine sarıldı: "Tasalanma kanaryam, ben burada iken senin kılına zarar gelmez. Korkma, birbirimize dayanıp yaşarız. Bak Hanife de var. O da çok dert çekmiştir ha, anlattı mı sana." Zehra'ya kalmadan Hanife atıldı: "Hanımımın ağzı var, dili yok. Geldi geleli iki laf edemedik." Zehra:
– Doğru, konuşmaya ne mecalim var ne isteğim. İyi ki sen geldin. Bak dilim açıldı işte.
Gül neşelenmişti:
– Ha şöyle. Ben çaydan çok içki içerim ama, şimdi âhengi bozmayalım. Hanife doldur çayları.
Gül'ün anlattığına göre Kemal ile ortağı Zeynel pavyon işletiyor. Ama asıl işleri kumar. Salonun gerisinde gizli bir bölme var, bütün iş orada dönüyor. Eh kumar olan yerde uyuşturucu olur, haraç olur, her türlü pis iş olur. Yani Zehra'nın anlayacağı dilden konuşursak,

tam lağımın ortasına düşmüş. Açıkça çirkefe batmış.
– Ama merak etme Zehra, dedi Gül. Kemal bu Zeynel denilen alçaktan daha adam sayılır. En azından onda işkence yok, kan yok. Zeynel'in iki leşi varmış, çok yatmış içerde. Bela yani, tam bela. Sonra Zehra'nın gözlerine bakarak:
– Nikâh kıydı mı, diye sordu.
Zehra, masum:
– Yooo!.
– Niye!
– O demedi, ben ısrar etmedim.
– Olur mu öyle şey. Bu deyyuslar hep böyledir. Alır kadını yanına, hevesi geçinceye kadar yaşar, sonra bi tekme, kapı dışarı. Hiç bir hak iddia edemezsin.
Zehra dalgın ve bıkkın:
– Amaaan. Hiç umurumda değil. Nasıl olsa bir gün bu kafesten uçacağım.
Gül gözlerini şaşkın şaşkın açarak:
– Ne demek o?
– Gideceğim buralardan, ilk fırsatta.
Gül içini çekti, bir sigara yaktı, içki ve sigaradan kalınlaşmış sesiyle:
– O kadar kolay değil güzelim. Bu adamların kafesine bir kez düştün mü bir daha çıkamazsın. Ben de yıllarca aynı rüyayı gördüm. Hatta bir kaç kere kaçmaya teşebbüs ettim. Ama her seferinde yakaladılar. Sade yakalamakla kalsalar, eşşek sudan gelinceye kadar dövdüler. E kimim, kimsem yok. Bu âleme düşeni ailesi de

terkeder. Yalnız başınasın. Yalnızlık çok kötü çok. İçkiyi laf olsun diye içmiyoruz.
Zehra saf saf:
– Olsun, ben bir yolunu bulurum.
Gül, tecrübeli kişilerin o herşeyi bilen ses tonuyla:
– Peki, senin dediğin olsun. Ama böyle bir karar verirsen mutlaka benim haberim olsun, anlaştık mı?
Zehra aylardır çektiği yalnızlığı kendisi ile paylaşan, acılarını bir parça hafifleten bu makyajsız yüzü ile zeytin devşirmeye gelmiş bir muhacir kızını andıran Gül'e minnetle baktı:
– Nerelisin sen?
– Trakyalıyım. Bizim aile aslen Boşnaktır.

İki bahtsız kadın arasında kurulan bu dostluk, bu dayanışma, onları yaşadıkları hayata karşı az da olsa tahammüle yaradı.
Zehra bir süre sonra Gül ile birlikte dışarı çıkmaya başladı. Beyoğlu'nu, Taksim Parkı'nı, Kabataş'ı, denizi, martıları, karşı kıyıları gördü. Sonra sonra İstanbul'u bayağı tanımaya başladı.
İstanbul'u tanıdıkça Gül'ü, Gül'ü tanıdıkça içinde bulundukları hayatı tanıdı. Gül'ün asıl adı Şerife idi. O da işte bir şekilde bu âleme düşmüştü.
Çocuklara düşkündü. Hep olur. Bu âlemin kadınları en başta sıcak bir yuva özlemi ve ardından çocuk hasreti çekerler. Bazıları bu hasrete dayanamayıp birlikte yaşadıkları adamlardan, nikâhlı nikâhsız çocuk sahibi

olurlar. Ama bu çocuklar dünyaya daha ilk günden kara talih ile gelirler. Sonları annelerine benzer genellikle.

Gül çocuk yapmamış ama evinde bebek yapmaya alışmış. Bir hobi işte. Zehra ilk gördüğünde çok şaşırmıştı. Evin her yanı bez bebeklerle dolu. Masaların, dolapların, mutfak raflarının, sehpaların, çekyatların, hatta sandalyelerin üzerinde bile irili ufaklı bebekler sıralanıyor.

Gül'ün bir hasır çekmecesi var.

Bezler, tüller, ipekli-sırmalı kumaşlar, naylon dokumalar, kurdelalar, yapma saçlar, boyalar, iğneler, iplikler, kolyeler, küpeler, yüzükler, dantelalar; bebek imalatı için ne lazımsa içinde var.

Gül çalışmadığı günlerde, saatlerde bu çekmeceyi salonun ortasına atar, başına geçer, küçük el makinasında dikişler diker, zımbalar, çıtçıtlar, boyalar, kokular arasında kaybolur. Ta ki vaktin birinde Hurdacı Rasim kapıya dayanıp onu bu yapay dünyadan çekip alıncaya kadar.

Rasim'le en çok el ele Emirgân'a, Yıldız Parkı'na, Kavaklar'a gidiyorlar. Balık yiyip biraz içtikten sonra dönüyorlar. Rasim dedik ya tuhaf adam. Gül'ü bazen kızı, bazen eşi, bazen kızkardeşi gibi görüyor. Sanılanın aksine yatakodasından geçen bir dost hayatı yaşamıyorlar. Onların dostluğu şehvet üzerine değil; şefkat üzerine kurulmuş.

İkisinin de yeterince, belki de hiç tanımadıkları şefkat,

merhamet, sevgi. Birbirlerine bunlardan bol bol ikram ediyorlar ve bununla avunuyorlar. Gül böyle bir adama rasladığı için mutlu. Böylesi herkese nasip olmaz. Onu koruyor, kolluyor, gezdiriyor. Bir pavyon kızı masalların ve rüyaların dışında bundan iyi ne bulabilir?
Sağolasın Rasim.
Rasim onun hem fedaisi, hem abisi, hem babası, hem âşığı.
Zehra bu ilişkiyi hiç anlayamadı. O kadar soru sordu. Gül'den saatler süren cevaplar aldı bir türlü tatmin olmadı.
İnsanların hayatlarında tatmadıkça bilemeyecekleri mutluluklar, sevinçler, acılar, mübhem, muğlak, dile getirilemeyen duygular var, haller var.
İnsanoğlu bir kapalı kutu. İçinde ne gizli köşeler, ne mahrem mekânlar var.

Seni anlıyorum.
Seni seviyorum.
Senden nefret ediyorum.
Seni istiyorum. Sensiz yapamıyorum. Vesaire.
Bütün bunların mânası her ferde, her âna, her şarta göre farklı farklıdır.
Ama ne kadar garip. Umumi olarak kullanıp duruyor ve anlaştığımızı sanıyoruz.

Zehra Gül'ü seyrederek, bazan onun ısrarı ile bebek-

lerden birinin eteğini, yeleğini teğelleyerek; bazan başına bir şapka, bir başörtüsü bağlayarak oyuna dahil oldu.
Ve zamanla o da bebek yapmasını öğrendi.
Neyse ki bez bebeği oldu ama; Kemal'in bütün arzusuna, çılgınca istemesine rağmen ondan çocuğu olmadı.
Dedik ya bu âlemde insan yalnız yaşamalı. Bir çocuk. Evet güzel. Ama tehlikeli. Ama dil söylemeye cesaret edemiyor lakin yük. Atsan atılmaz, satsan satılmaz; ızdırabı dörde, on dörde katlayan bir yük. Kadın zaten kendini ayakta zor tutuyor, bir de çocuk mu? Allah göstermesin.
Kemal erkenden hastalık kapmış, tedavi olmamış, olmaya da niyeti yok. Bu meselede kusuru Zehra'ya yıktı, çocuk işinin üzerini kapadı.
Günler birbirini ısıra ısıra geçti.
Kemal'in eve gidip-gelişleri azaldı.
Sonunda bitti.
Kemal görünmez olmuştu.

Haberi Gül verdi.
Kemal kaçmış.
Muhtemelen yurt dışına gitmiş.
Zeynel ile bir hayli dalaşmışlar. İş çığırından çıkmış ve Kemal'i hastanelik edinceye kadar dövmüşler. Bu önemli değil. Önemli olan Kemal'in kumar borcu. Borç içeriye değil, dışarıya. Doğrusu Zeynel'in hasımlarına. Kemal borcu kapatmak için bir parti hap işi yapmak istemiş. Kendi hesabına. Âlemin kıralını çiğneyip geçmiş anlayacağın ve foyası meydana çıkmış. Cezasını kesmişler. Zeynel yalvar-yakar bu operasyonda rolü olmadığını anlatmış. Kıral ona inanmış. Kemal'e ise ortalıktan toz olmak kalmış. Kural bu.
Ya kendin yok olursun.
Ya da postu deldirirsin.

Zehra Gül'ün anlattıklarını ağzı bir karış açık dinledi. Ne olup bittiğini tam olarak anlayamadı. Anladığı bir şey vardı ki; o da şu:
Kemal uzun bir süre yok artık.
Oh, dedi. Bir zaman için kafam rahat, içim rahat. Sevinmişti bayağı. Gül onun bu sevincine yarım ağız

katıldı.
Endişeliydi.

Endişesini yenemeyip sordu. Kemal sana para bıraktı mı? Ne kadar paran var. Altın falan da var mı?
Zehra ona, neden soruyorsun, şimdi bunların sırası mı der gibi baktı ve elinde avucunda olanı açıkladı. Gül içini geçirdi. Sonra kendini topladı. İyi dedi, bir süre idare eder. Sonra icabına bakarız. Ne yapalım, böyle işte. Sonra anlamsız, acı, delimsirek bir kahkaha attı. Zehra'nın hesabına konuştu:
– Kocam mazbut, ben mazbut.

Zehra bir süre gerçekten rahat etti, mutlu oldu. Baskıdan ve korkudan uzak günler. Gezip tozdular, yiyip-içip eğlendiler. Nerede ise "çocuklar gibi şendiler" diyeceğim ama diyemiyorum. Bu kadarı da fazla olur. Zaten bu zaman zarfında Gül'ün gülen yüzünün gerisine yapışıp kalmış olan o endişe bir türlü silinmedi. Bekliyordu.
Bir köşeye çekilmiş, şu günlerin bitmesini bekliyordu sanki. Ve bu çok sürmedi. Zehra da para suyunu çekti. Ev kirası, elektrik-su, yeme-içme-gezme, Hanife Hanım'ın ücreti, bir ev işte ne de olsa masrafı var.

İki arkadaş oturdular, konuştular, tartıştılar. Hadi Hanife Hanım'a yol verelim, masrafları kısalım falan ama ne yapsak olmuyor. En iyisi dedi Gül, sen bana taşın,

birlikte oturalım. İki evin masrafını bire indiririz, harcamayı da kıstı mı bir zaman daha idare ederiz. Zehra biraz düşündü, sonra ne yani dedi beni sen mi besleyeceksin, ve yahut ben senin işlerine mi bakacağım, hayır, olmaz.

Zehra'nın aksileştiğini gören Gül bu geçici formüle bir geçici madde ilave etti: Zehra'nın evinde, şahsi eşyaları dışında ne varsa satılacak, elde edilen para ile Zehra ortak masraflara katılacak.

Kız boyun büktü, razı oldu.

Eskiciler eşyaların değerini iyice düşürüp, az bir paraya onca malı toplayıp götürdü. Zehra buralarda hayatın ne kadar acımasız olduğuna şahit oldu. Bir kez düşmeye gör. Bin liralık dolabı on liraya, yirmi liraya, o da lütfen alıyorlar.

Geçici çözüm geçer. Yaraya merhem olmaz. O para da bitti.

İki arkadaş bir daha oturup konuştular. Zehra'nın mutlaka bir iş bulup çalışması gerekiyordu. Ama nasıl?

Gül'ün burada berberden, kasaptan başka bir çevresi tanıdığı yoktu. Zehra'nın bir mesleği yoktu. Her ikisini de koruyup kollayacak kimse yoktu.

Bir Hurdacı Rasim.

Gül, aman onu bu işe karıştırma diye, kestirip attı. Zaten Zehra Gül'ün evine taşındığından beri adam gidişgelişini iyicene seyrekleştirmişti.

Kala kala elde bir pavyon, bir patron kalıyor: Zeynel. Ama Gül Zehra'ya kıyamıyor. Onun da kendi gibi sarhoş masalarına meze olmasını istemiyor. Zehra pavyonda çalışmayı hiç istemiyor.

Biz ne kadar istemesek de rüzgâr önüne kattığı yaprakları sürükler. Bir çare bulamayınca, şuna razı oldular: Zehra mutfakta çalışsın, temizlik, bulaşık falan.
Eh, ne yapalım, denize düşen yılana sarılır. Kalkıp Zeynel'e gittiler.
Zeynel Zehra'yı yukarıdan aşağıya süzdü bir zaman, Gül'ün anlattıklarını dinledi. Sonra Zehra'ya sen biraz dışarı çık dedi. Zehra çıkınca Gül'e döndü. Güzel kız, bu yolda ziyan olacak, kimi kimsesi yok mu? Yok dedi Gül, Kemal bunu zorla kaçırmış, ailesi aramadı bile, garibin teki. Kemal toz olunca ben sahip çıktım, şimdilik bende kalıyor.
Zeynel elini çenesine atıp bir zaman düşündü, sonra ayağa kalktı. Odada biraz dolaştı, bir yudum viski içti, bir sigara yaktı. Kendi kendine konuşmaya başladı. Yazık, mutfakta ziyan olur bu, bizim işimize yaramaz, onun yerine ihtiyar bir karı alırız o da işi yapar, iyisi mi bunu biz garson yapalım. Öyle başlasın. Sarkan falan olursa, ki olacak, sen sahiplenirsin, tamam mı?
Gül endişe ile:
– Ben o kıllı sarhoşlarla nasıl başedeyim. Olmaz.
Zeynel pis bir sırıtışla Gül'e yanaştı, ağzının içine kadar girdi:

– Sen bu yolları bilirsin. Kuzuyu kurda kaptırma, benden bu kadar. Para işine gelince; sana ne veriyorsam ona da o kadar veririm. Bitti.
Zeynel "bitti" deyince konuşma gerçekten bitmiş oluyor.

Sonradan kasabada duyulup "Zehra pavyona düşmüş" haberinin yüz türlü anlatılmasına aldırmayın. İşin esası budur.
Ve Zehra böylece İstanbul'un "gece hayatı"nı, bu âlem dedikleri ortamı tanımaya başladı. Tanıdıkça içine gömüldü, içine gömüldükçe bir kin yumağı, bir nefret, bir iğrenme ile doldu. Yavaş yavaş doldu.

Gece. Yıldızlarını kaybetmiş bir gök. Ağır, sisli, kurşun gibi bir hava. Işık ve ses ile kapatılmaya çalışılan iğrenç manzaralar.
Çöp toplayanlar, sokak ortasında çekişe çekişe yapılan kadın pazarlıkları, sürekli hadise çıkaran travestiler, alkolikler, psikopatlar, köşelere çekilip dilenen kimsesiz ihtiyarlar, deliler, gecelerin kadınlarına mahsus gece çocukları; renksiz, kansız, gülmeyi unutmuş, göz altları morarmış, beslenme ve uyku yetersizliğinden bir deri bir kemik kalmış, sürekli azar işiten, itilip kakılan, elinden tutulup çekiştirilen çocuklar, kendini jiletleyenler, her köşebaşında bıçaklarla, falçatalarla birbirine girenler, ambulans sirenleri, kan revan yüzler vücutlar, uyuşturucu satanlar, joplu polisler, silah ses-

leri, kapı önlerine yığılan çöpler, pislikler, karanlık adamlar.
Karanlık sokaklar.
Karanlık, karamsar bir müzik.

Zehra bütün bunlara kapılmamak, kendini kaptırmamak, içki içmemek, birlikte pavyondan çıktıkları adamlara teslim olmamak, çıngar çıkarmamak, bir tipik pavyon kızı olmamak için çırpınıp durdu.
Bu çırpınma karşılık buldu.
Gül gözlerine inanamıyor.
Birlikte çıktıkları müşterilerden Zehra'nın payına düşen hapı yutuyor. Zehra ona öyle tatlı davranıyor, öyle tatlı konuşuyor, adamın ağzından girip burnundan çıkıyordu ki, adam zom oluncaya kadar içiyor, eve vardıklarında kendini yatağa bir bırakıyor, top atılsa uyanmayacak derin uykulara dalıyordu.
Zehra adamı uyuttuktan sonra salondaki kanepeye kıvrılıyor, battaniyeye sarılıp sabah ezanlarına kadar oturuyordu. Ancak herifler gittikten sonra yatabiliyor. Zor tabi.
Her geçen gün yıpranıyor.
Her geçen yıl direnci azalıyor.
Bir adam ötekine benzemiyor.
Bazan çıngar çıkıyor. Hatta işin içine polis-karakol giriyordu. En kötüsü de Zeynel'e hesap vermek. Her seferinde Zehra'yı kovacağından dem vuruyordu. Korkunç. Çalıştığı pavyondan kovulmuş bir kadın ne ya-

pabilir? Ancak başka bir pavyonda çalışabilir.
Zehra hemen her gün yanlarında soyunup dökünen adamların bellerinden, ceplerinden çıkan silahlara, bıçaklara baka baka bir silah edinmek istedi. Her gece, her gece türlü türlü insanla; tehlikeli, tuhaf, bazan dayanılmaz manzaralar ile karşılaşırsın. Racon böyle, mecbur eder insanı.
Gül'de vardı zaten.
Ona da buldular.
Birlikte poligona gidip günlerce atış talimi yaptılar. Silah sahibi olmak ne demek? Ya vuracaksın yahut vurulacaksın. İki başı boklu değnek.
İşe bak sen.
Artık çantasında bir tabanca vardı onun.
Cihan duysa ne derdi?

Ah Cihan, ah!..
İçinde ezan sesine bürünmüş yatan Cihan.

Yatmadan önce duş alıyor, uzun uzun yıkanıyor. Bütün vücudunu kızarta kızarta ovuyor, defalarca sabunlanıyor. Üstüne başına yapışıp kalmış kiri kazımaya çalışıyor.

Gül içerden bağırır:

– Yeter kız, kendine acımıyorsan su parasına acı. Ne bu her gece her gece.

Aldırmıyor. Yıkanabildiğince yıkanıyor. Ancak böylesi bir temizlikten sonra girebiliyor yatağa.

Kafasını yastığa koyar koymaz bir su şırıltısı doluyor kulaklarına. Kasabanın deresi.

Dereyi bütün ayrıntıları ile gözden geçiriyor. Şu kayanın dibinden bir yabani gül fışkırmıştır. Az ilerde kamışlıklar. Kamışlıkların altı göl. Gölde balıklar. Çocuklar başından eksik olmaz ellerinde oltalar. Daha yukarılara çıkıldıkça, kasabadan uzaklaştıkça derenin yatağı daralır, kayalardan atlaya-döküle akan suyun sesi yükselir. Köpükler saçılır etrafa, damlacıklar. Damlacıkların sıçradığı toprak parçalarında küçük, mavi çiçekler. Yabani nane kokar buralar. Derenin şırıltısı kulaklarında, yeniden kasabaya döner. Evlerine.

Babasının tütün kokan paltosuna.

Annesinin çamaşırdan, işten, güçten, toprak ve ot ve un, ve odun ve daha kimbilir nelere değmiş; değmiş buruşmuş-çatlamış; buruşup çatladıkça sertleşmiş ama saçlarına yüzüne değdikçe, onu sevip okşadıkça, o hâlâ süt kokan göğsüne yasladıkça yumuşayan ellerine, gül kokan nefesine.

Evet güller.

Avlunun bir köşesinde yaz boyu, güz boyu tâ kar düşene kadar usanmadan açan; bütün avluyu, evi, odaları hatta sokağı dolduran kokusuna, yaprağına, goncasına gidiyor.

Odaları, kileri, tandır damını, samanlığı geziyor; babasının tıkırtıları tavandan sarkan dokuma tezgâhlarına sokuluyor. Ahıra uğrayıp buzağıyı okşuyor, sürmeli gözlerinden öpüyor.

Buzağının yerini Songül alıyor. Songül'ün saçlarını tarıyor, tarıyor, tarıyor. Ne uzun ne parlak saçlar bunlar. Songül birden dönüp sesleniyor: "Abla ben de büyüyünce senin gibi güzel olacak mıyım?"

Sarılıp öpüyor kardeşini.

"Olacaksın elbette, benden daha güzel olacaksın."

Kasabanın evleri, sokakları, camisi.

Caminin minaresi.

Minarenin ezan sesi.

Yani Cihan.

Cihan'ın insanın yüzüne, doğrudan gözlerine, gözlerinin içine bakamayan utangaç, çekingen, kızarmış yüzü. Hemence öne eğilen başı.

Her gece bu sahneleri; bu derenin şırıltısını, gül kokusunu, Cihan'ın yüzünü hatırlayarak, yıkanmış yumuşamış vücudu ile birlikte kasaba hayalinden esen rüzgârla uykuya varabiliyor.
Ruhu temiz, duru bir şeylere tutunmak istiyor. Yüreği cenderede sıkılmaktan patlayacak neredeyse. Hele bir sabah olsun.
Hele gün doğsun.
Sanki uyandığında kendini kasabada çeşme başında bulacak, arkadaşları ile türküler söyleyerek çapa yaparken bulacak.
Ama yok.
Uyanıyor aynı oda, aynı duvarlar. Gül'ün dağınık dünyası, dağınık eşyaları-çamaşırları. Onları yeniden toplayacak mı?
Yeniden kara bir güne başlayacak mı?
Bu karanlık daha ne kadar sürecek?

Sonunda kararını verdi.
Belki o dere kenarında bir ardıç kuşu öttü.
Bir balık sıçradı.
Akşamın alacasında anasını arayan bir kuzu meledi.

Gidecekti.
Bu hayatı terkedecek, olmaz denilen şeyi olduracaktı. Allah bana yeter dedi. Onu artık kimse durduramaz. Ne Gül, ne Zeynel, ne de başkaları.

Ve hemen o gün toparlandı. Telaş ve heyecan içinde toparlandı. O toparlanırken Gül peşisıra seğirtiyor, mütemadiyen konuşarak Zehra'yı verdiği karardan caydırmaya çalışıyordu. Son çanta kapanıp, son valizin fermuarı çekilinceye kadar sürdü bu. Zehra hiç karşılık vermemişti.

İşi bitip nefes nefese kalınca Gül'e sarılıp yanaklarından öptü. Yine bir şey demedi. Kendini sedire attı:

– Hurdacıyı sesle artık, bir telefon kâfi. Kuş yuvadan uçuyor de.

Gül Rasim'i aradı. Mühim bir vaziyet var, acele et dedi.

Çok geçmedi, Rasim'in kırmızı Mersedes'i kapı önünde durdu.

Kornaya iki kez bastı.

Hep böyle yapardı.

# İKİNCİ BÖLÜM

Dedikodu aldı yürüdü.
– Ârif Efendi'nin Zehra'yı duydun mu?
– Yoo!.. No'lmuş ki?
– Ayol Zehra dönmüş, bu sabah gelmiş.
– Yok canım ne cesaret.
– Ağabeyi bi kötek atmış, bi kötek atmış. Elinden zor almışlar.
– Öldürse yeridir anam, hangi yüzle dönmüş.
– Yüz mü kalır onun gibisinde. Bunca senedir o yolun yolcusu.
– Aman bizden ırak olsun da.
Yolda, izde, tarlada çeşme başında. En çok kadınlar arasında, ama erkekler de geri durmuyor.
– Mahir Hoca almış kızı eve götürmüş.
– İmam dediğin böyle olur. Bak sen. Yakıştı mı yani. Ee, sonra.
– Sonrası malum. Ahmet onu burada barındırmaz.
– Kopuklar peşine düşer.
– Dert olacak bu kız, dert.

Kasaba meydanının kıyıcığında harap ve ahşap bir Tekke var: Garip Ahmet Baba Tekkesi. Tekke asırlık

bir çınarın gölgesinde, bir de küçük haziresi var. Ahmet Baba'nın muhtemelen sonradan dikilmiş mezar taşında "Horasan Erenlerinden Garip Ahmet Baba - 1410" yazıyor. Taş yarı yarıya yeşile boyanmış, boyalar yer yer dökülmüş. Öteki mezar taşları otların, dikenlerin, yabani güllerin, baharda açan leylakların arasında kaybolmuş. Tek tük sarıklar, tarikat taçları, fesler gözüküyor.

Mümtaz Cihan'dan epeyce ufak.

Onu da Mahir Hoca okuttu.

Oğlan sonradan üniversiteli oldu. Edebiyat Fakültesi'nde okudu. Tekke'nin tarihini, yapısını, hazirede yatanların künyesini tesbit ederek bir ödev hazırlıyor.

Mahir Hoca, "Bu Tekke'nin harap hali içimi parçalıyor. Yahu cemaat, biraz gayrete gelin, üç-beş kuruş toplayıp şunu tamir edelim" diye diye; Tekke'nin kendine de, tarihine de çoktan boş vermiş kasabalıyı sıkıştıra sıkıştıra bir miktar para topladı. Önceleri kendisi, sonra Cihan boş kaldıkça buraya uğruyor, tamir işleri ile uğraşıyor. İçeride loş bir serinlik var. Nasılsa kırılmadan kalmış birkaç vitraylı pencereden içeriye renkli ışıklar serpiliyor. Bina esasen küçük, bodur minareli bir mescit. Herhalde inşa edilirken mescit olarak kurulmuş, sonra meşihat konulmuş. Aransa belki vakfiyesi de vardır. Kasabalı Garip Ahmet Baba'yı büsbütün unutmamış. Bilhassa Ramazan'larda Tekke açılıp, teravih kılınıyor. Bu sebeple eski-püskü de olsa zemininde ha-

lılar, kilimler, seccadeler var. Mihrabında, minberinde kalem işleri solgun renkleriyle hâlâ gülümsüyor.
Cihan ortaya kurulmuş tahta iskelede tavandaki göbekli-ahşap işlemeyi onarıyor.
Mümtaz aşağıda, önüne çektiği bir düz rahleye defterini kitabını yerleştirmiş çalışıyor. Sırtını minbere yaslamış, ara sıra başını kaldırıp Cihan'a sesleniyor.
– Ne olacak şimdi, Zehra'ya kim sahip çıkacak?
– Bilmem. Babam eve gönderdi. Şimdilik bizde kalıyor.
– Ee, daha sonra.
– Bilmem, babamın bir düşündüğü vardır.
– Hep bilmem, bilmem deyip duruyorsun. Sana da bir şeyler düşmez mi? Zehra'nın hiç mi hatırası kalmadı?
Cihan elindeki keski ile çekici bir yana bırakıyor, iskele tahtalarından birine oturup ayaklarını sallandırıyor.
– Doğrusu çok şaşırdım. Gelebileceğini, geriye döneceğini hiç düşünmemiştim. Zor iş Mümtaz zor. Ama avluya girdiğimde, onu orada Ahmet'in tekmeleri altında, ağzı burnu kan içinde görünce... Nasıl desem çok fena oldum. Acımaktan öte bir duygu. Bunu tarif edemem. Ama bir ara Ahmet'i tepelemeyi düşündüm.
– Ne de olsa ilk aşk. Normaldir.
Cihan içini geçiriyor, üzerine yapışmış yongaları silkeliyor. Dalgın:
– Bütün suç bende. Vaktiyle Zehra'ya gereken ilgiyi gösteremedim. Atacağım bir adım idi. Onu bile beceremedim.

– Olsun, şimdi tam sırası.
Cihan aşağıda saf saf konuşan gence bakıyor. Bu Mümtaz değil mi? Sonra kendi kendine konuşuyor:
– Köprülerin altından çok sular aktı.
– Varsın aksın. Yine de bana sorarsan külde kalan son kıvılcım tutuşmaya başladı.
– Edebiyat yapma.
– İşimiz bu Cihan abi. Mektebinde okuyoruz.
Birden birkaç arabanın birlikte çıkardığı motor gürültüsü bu romantik sohbeti kesiyor. Arabalar Tekke'nin önünde duruyor. Cihan iskeleden iniyor, Mümtaz ayaklanıyor.
Gelen Belediye Başkanı'dır.
Arabasından inmiş, adamlarına Tekke ile mezarlığı göstererek izahata başlamıştır. Aşk ve şevk ile konuşmaktadır.
– Arkadaşlar Festival'den önce bu işi bitireceğiz. Burası iyicene açılıp kasaba meydanına katılacak.
– Bina yıkılacak mı?
– Bittabi iki gözüm. Mezarlığı kaldır binayı bırak, olur mu? Hem ne kıymeti var bunun. Mahir Hoca başımıza bela etti bunca yıl. Bıraksa idi kendiliğinden çökecekti zaten. Şuraya bak. Mezbeleye dönmüş. Düşünün bir kere. Burayı kaldırıyoruz. Yerine yemyeşil bir alan açıyoruz, şöyle çiçekler, fıskiyeli bir havuz, oturma grupları falan. Ha, ne dersiniz? Çınar da var. Valla bana göre meydanın en kıral köşesi olur.

Cihan ile Mümtaz kapı önüne çıkmışlardır. Başkan onlara döner:
– Na'ber Cihan Usta, yine çalışıyorsun galiba.
– Öyle, burayı ihya etmeye niyetlendik.
– Yahu güldürme adamı. Ne ihyası. Dört tane ihtiyarın sözüne uyuyorsun.
– O ihtiyarlar kasabanın en eskileri. Biri de babam.
– Tamam, tamam. Babana saygımız var. Var ama, Cihan Usta bak ben projeyi Encümen'e götürdüm. Birkaç güne karar çıkar. Burayı meydana katıp yeşil alan yapacağız. Boşuna uğraşmayın.
– Yıkacak yer mi yok?
– Şehrin merkezine yakışmıyor, meydanı daraltıyor.
Mümtaz söze karışır:
– Ama Reis Bey kasabamızın en eski tarihi mekânı burası. Restore edilmesi gerekmez mi? Tarihe böyle mi yaklaşıyorsunuz?
Başkan Mümtaz'a döner, küçümseyen bir eda ile:
– Ooo!.. Sen ne çabuk büyüdün böyle Mümtaz Efendi. Sen diplomanı almaya bak canım. Al ki elin iş tutsun. Şiir yazmaya benzemez bu. Belediyecilik kolay değil. Hem halka söz verdim, Festival'den önce yıkılacak.
Mümtaz Cihan'a, Cihan Mümtaz'a bakar. Sözü uzatmayı istemezler. Zaten Başkan onlara veda bile etmeden ardına dönmüş arabasına doğru yürümeye başlamıştır.
Cihan:
– Bu herif de kafayı meydan ile Festival'e takmış.

Mümtaz kıs kıs güler:
– Bırak taksın, burayı ona yedirmeyiz, merak etme.
Cihan aksine merakla Mümtaz'a döner:
– Nasıl?
– Yakında İstanbul'a gidiyorum. Hocam profesör Mübeccel Hanım'ı buraya davet edeceğim. Zaten o da Tekke'yi çok görmek istiyor. Eski eser tutkunudur. Bi görsün, bak o zaman ne oluyor. Başkan kaçacak delik bile bulamaz, bırak yıkmayı.
– Yok ya! Bu hoca demek o kadar cazgır.
– Hah, ha! Hoca'nın elinden uçanla kaçan kurtulmaz. Valla istese bütün medyayı bir günde buraya yığar.
– Yaşa be Mümtaz yaman adamsın valla...

Ahmet sofrada, karşısında Seher. Gûya sohbet ediyorlar. Etmeye çalışıyorlar ama edemiyorlar. Ahmet'in canı burnunda. Lokmalar boğazına düğümleniyor. Düğümü defetmek için rakı bardağına uzanıyor.

– Yeter artık, çok içtin.

Ahmet kanlı gözleriyle karısına bakar:

– Karışma sen.

– Ne yapalım, döndü ise. Kendi etti kendi buldu. Sen canını sıkma, kasabalı onu burada barındırmaz. Adı çıkmış bir kere.

Ahmet sesini yükseltiyor.

– Sus be kadın! Bırak da kafamı toplayayım. Kabak benim başıma patlayacak.

– Ne münasebet, senin ne suçun var.

Ahmet artık tahammül edemiyor, son yudumu dikip kalkıyor.

– Nereye?

– Kahveye.

– Geç kalma. Kumara falan oturma.

Bu son cümle üzerine Ahmet aniden dönüyor, dönüp tokadı çakacak ama kendini tutuyor. Dişlerinin arasından tıslıyor:

– Aysel nerede? Yemek yemiyor mu bu kız?
– Az önce bir şeyler atıştırmıştı. Hava almaya çıktı. Şükran ablaya takılmıştır.
Ahmet ceketi omuzunda çıkar.
Kafası dumanlı, kapı önünde bir sigara yakar. Az öteden kıkırtılar gelmektedir.
Dikkat kesilir, bakar, çıkaramaz, o tarafa doğru gider.
Aa Aysel, yanında bir de oğlan, sarı uzun saçlı. Esmer bir çocuk, belli ki saçlarını boyamış.
– Kız Aysel, ne arıyon sen burda?
Aysel sıçrayarak döner, kekeler.
– Hiiç. Şü.. Şükran Abla'ya uğramıştım. Kardeşi gelmiş. Hollanda'dan, bu da onun oğlu Kerem.
Ahmet oğlanı baştan ayağa süzer. Oğlan eğilip Ahmet'in elini öpmeye çalışır.
– Sen gelsene biraz.
Aysel ilerler, baba kız uzaklaşırlar.
– Bana bak. Gecenin bir vakti oğlanlarla fingirdiyorsun, yakarım seni. Haberin olsun bir daha görürsem leşini sererim hiç acımam.
– Ama baba!
– Sus. Kes sessini. Doğru eve.
– Be.. Ben.. Sadece hoşgeldiniz...
– Bak hâlâ konuşuyor. Kız dilini keserim senin. Hem de şuracıkta.
Ardından bir tokat. Aysel ağlayarak uzaklaşıyor.
Ahmet ileride, karanlıkta kalmış oğlana bir kez daha bakıyor.

Aniden içinde bir pişmanlık.
Ne pişmanlığı acaba?
Dönüp sallanarak kahvenin yolunu tutuyor.
Yanlış yaptık yanlış. Baksana oğlanın ailesi Hollanda'da imiş. Bunlarda para çoktur. Aysel'i bu oğlana vermek varken.
"Tövbe, tövbe. Kendi elimle kodoşluğa mı soyunacağım yani."
Yerdeki bir taşa bir tekme atar. Kendi kişiliğine, tabansızlığına, onuru ile para tutkusu arasında sıkışmış zayıf karakterine, talihine, bi baltaya sap olamadığına, kasabanın diline düştüğüne hepsine birden basar tekmeyi.
"Hıh, kodoşlukmuş. Ulan alçak sen kendi elinle, üstelik pazarlığını da yaparak kendi kız kardeşinin başını yakmadın mı? Zavallı kızı o Kemal olacak pezevengin eline teslim etmedin mi?
Ettin de ne oldu.
Havanı aldın.
Sade hava olsa neyse.
Alnına sürülen kara leke ne olacak."

Olay geçen zaman içinde unutulmuştu.
Ortada ne Kemal lafı vardı ne Zehra.
Ama kız durup dururken çıkageldi işte.
Alnındaki kara leke yeniden peyda oldu.
Nasıl temizleyecek bunu?
Kızı çekip vursa olmaz. Asıl suçlu Kemal.

Kız burda kalsa her günü işkence, her günü dedikodu. Ooof... Of...

Kahveye gidiyorum diye yola çıkmış, hiç haberi olmaksızın Tekke'nin önüne gelmişti. Afalladı. "Yahu ben kahveye gidecektim be!" Yaklaştı. Tekke'nin tozlu camlarına alnını dayayıp içeriye baktı.
Karanlık. Kimse yok.
Ama o orada Cihan'ı görüyor. Cihan Usta sakin sakin tavan tahtalarını onarıyor. İçeri girse, çocuğun ellerine yapışsa, ben ettim sen etme dese.
Sevenleri ayırmanın cezası nedir?

Alnına değen camın serinliği ile biraz kendine geliyor. Sağına soluna bakınıyor. Bir gören olsa ne der?
Yeniden kahve yoluna düşüyor.
"Sevenleri ben mi ayırdım? Yok ya! Ne iş. Niçin yani? Adam talip oldu para teklif etti. Sen say başlık parası. Hani doğuda alıyorlar ya. Ee, kızın gönlü yokmuş. Olmasın. Kızı kendi gönlüne bırakırsan ya davulcuya varır, ya zurnacıya. Bizimkisi çulsuz bir marangozu seçti. Bak bizim Aysel'e aferin ulan. Bir de azarladım yavruyu, vurdum. Tüh suratıma. Ulan bırak gitsin. Kurtarsın kendini. Bakarsın oradan bize az da olsa biraz Hollanda parası gelir. Gelir de şu gazinoyu kurarız. Herkes ilerledi bir biz kaldık geride. Satayım anasını böyle hayatın. Elde yok, avuçta yok, babadan bir şey kalmamış. Sade şu Seher'in arsası. Onu da bi şeye ben-

zetemedik. Şerefimizi sattık yine işe yaramadı.
Ulan Kemal, ulan Kemal. Dur sen. Keser döner sap döner. Benim de hesap soracağım bir zaman gelir elbet."

Kahveye varacak neredeyse.
Uzaktan bakıyor.
Ekmek teknesi işte. Akmasa da damlıyor.
Müşteriler dağılmış. Ocakçı ile garson Hicabi, çardağın altına oturmuş sigara içiyor.
"Gitmiyeyim artık. Hicabi etrafı toplar dükkânı kapatır.
Gitmeyeyim de nereye gideyim? Vakit geç oldu. Kasaba uykuya vardı. Oysa sahildeki gazinolarda hayat yeni başlıyor. Ooof... of..."

Cihan masa üzerinde sedef kakmalı bir eski hat çerçevesinin tamiri ile uğraşıyor. Odada Mahir Hoca'nın eşi Habibe, Zehra'nın annesi Melek, Songül, Zehra ve Mahir Hoca.

Zehra ha bire anlatıyor. Hoca dalgın; bir elinde kuka tesbih, ötekiyle sakalını çekiştiriyor.

Habibe Hanım çay yapmış.

Zehra:

– Buraya gelirken bazı şeyleri göze almıştım Mahir Amca. Dövülsem de, sövülsem de artık bir daha geri dönmeyeceğime yemin ettim.

Hoca:

– Üzülme kızım. İyi ettin geldiğine. Burası senin baba ocağın. Hazreti Allah doğruların yardımcısıdır. Bir kolayını buluruz elbet.

– Tövbe ettim hocam. Bin kere pişman oldum. Ama beni zorla kaçırdılar, el ne derse desin Allah biliyor. Direnemedim. Giderken çocuk sayılırdım ama... Ama şimdi öyle değil. Çektiğim acılar beni, nasıl desem, bilemiyorum. Yani direneceğim dedim, dayanacağım. Artık çocuk değilim, bu hayat bana çok şey öğretti. Sığınacak bir dam altı bulsam yeter bana.

Melek Hanım usulca göz yaşlarını siliyor:
– O nasıl söz kızım. Biz seni açıkta kor muyuz? Bakma sen abinin yaptıklarına. O zaten, tövbe tövbe, neyse.
Habibe:
– Düşünme sen Melek, sil gözünü. Biz neciyiz burada. Efendi dedi zaten. Bi kolayına bakacağız. Zehra hele biraz bizde kalsın. Ortalık durulsun.
Cihan elindeki işle oyalanıyor ama kulağı konuşulanlarda. Birden lafa karışıyor.
– Aklıma bir şey geldi.
Odadakiler hep beraber ona dönüyor. Cihan babasına hitap ederek:
– Cami meşrutası diyorum, hani Ayşe Kadın kalıyor ya. Orası olmaz mı? Hem birbirlerine can yoldaşı olurlar.
Mahir Hoca gülümsüyor. Bir elini dizinde şaplatarak:
– Aferin Cihan. İyi düşündün be.
Melek:
– Ama orası pistir. Daracık yer. Nasıl olur ki?
Zehra:
– Annemin tasasına bak. Ben orayı temizlerim. Bir de kireç badanası, çiçek gibi olur. Yalnız...
Zehra'nın müteredditi kaldığını gören Hoca:
– Yalnız ne?
– Bilmem ki kasabalı ne der. Hani cami avlusunda..
Hoca tereddütsüz konuşur.
– Sen o işi bana bırak. Ben de bu kasabanın kırk yıllık imamı isem kimse kılına dokunamaz. Hele bir dokun-

sunlar, bakalım dünya kaç bucak.
Odayı bir zorluğu atlatmış olmanın getirdiği mutluluk havası kaplıyor. Herkes gerginlikten kurtulup gevşiyor.
Songül "Ben çayları tazeleyeyim" diyerek kalkıyor.
Bu kısacık anda Cihan ile Zehra kısacık bakışıyorlar.
Zehra "Cihan çok zayıflamış, hasta mı ne" diye düşünürken; Cihan "Zehra çökmüş. Yüzündeki o güneş pırıltısı kaybolmuş, yazık" diyor.

O gece Cihan aşağı kattaki kendi odasında, Zehra bu odanın tam üzerinde misafire ayrılmış odaya serilen yer yatağında yattı.
İkisini de uyku tutmadı.
İkisi de haliyle eski günlere döndüler.

Toprak uyanıyor.
Tam çift sürme, tohum ekme zamanı.
Çimenler yeşil başlarını utana-sıkıla güneşe uzatıyor. Kırların ilk çiçekleri çiğdem, nevruz, sünbül falan etrafı kaplamış. Dere boyunda mor menekşeler.
Cihan tek atlı araba ile tarlada çalışan kadınları, kızları kasabaya götürüyor. Kızlar sanki bütün gün çapa sallamamış gibi canlı, güçlü, neşeli. Hep bir ağızdan türkü söyleyip el çırpıyorlar. Aralarında Zehra da var.

Araba bir köşeyi dönünce yanında köpeği, yardakçısı Topal Ali, omuzunda çiftesi ile ava giden Kemal'e

raslıyorlar.
Araba yavaşlıyor.
Kemal yavşak yavşak gülüyor. "Şen ola kızlar, şen ola" dedikten sonra, gözlerini Zehra'dan ayırmaksızın çiftesini ateşliyor. Tüfek sesi arabanın beygirini ürkütmüştür. Hayvan sarsak adımlarla dört nala kalkıyor.
Araba bir o yana, bir bu yana.
Neredeyse devrilecek.
Kızlar çığlık çığlığa.
Cihan dizginlere bütün gücü ile asılıyor ama nafile.
Geride kalan Kemal karnını tuta tuta, katıla katıla gülüyor. Zehra "İğrenç herif, boyun devrilsin inşallah emi" diye beddua ediyor.

Bir sağanak boşanıyor.
Cihan'la Zehra, daha yaşları küçük.
Acaba nereden geliyorlar, mevsim sonbahar.
Bayağı ıslanmışlar, daha da ıslanacaklar belki. Cihan Zehra'nın elinden tutarak harap Tekke'ye götürüyor. Kapı açık, önünde taraça. Taraçanın altında durarak yağmuru seyrediyorlar. Sağa sola koşuşan insanlar, saçak altlarına sığınan kuşlar.
Yağmur az ara verince karşı tepelerin üzerinde rengârenk bir ebemkuşağı beliriyor. İki genç bir bu mucizevi tabloya dönüp bir de birbirlerinin gözlerine bakıyor. İkisi de aynı anda utanıp gözlerini kaçırıyor.
Sonra yavaş yavaş Tekke'ye giriyorlar.
Yağmur vitraylı camların tozunu silmiş. İçeriye tıpkı

az önce tepelerde beliren eleğimsema gibi renkli ışıklar dökülüyor.
Zehra ile Cihan Tekke'nin ortasına kadar ağır ağır yürüyor. Ahşap tavanın yer yer dökülen işlemelerine bakıyorlar. Cihan "Babam burayı tamir edecek. Çok eski, çok kıymetli bir yer imiş. Erenlerden biri inşa etmiş" diye konuşmaya başlayınca nereden havalandığı anlaşılamayan bir güvercin kanatlanıyor. Kanat şıkırtısı çocukları ürkütüyor. Korkuyla çıkıp, kendilerini açık havaya atıyorlar.
Yağmur dinmiş...

Cihan günlerce uğraşıp ceviz ağacından minik bir çekmece oydu. Kadınlar için. İğne, iplik, düğme, çıtçıt vesaire koymak üzere. Özelliği şu: Altı tek parça, bir de kapak etti iki. Kolay iş değil yani. Çekmecenin dört yanına yaprak motifleri işledi. Kapağın ortasına bir gül motifi kondurdu. Cilaladı parlattı.
Bakmaya doyulmaz bir iş oldu yani.
Tam Zehra'ya layık. Ona hediye edecek. Kıza haber gönderip babasının dükkânda olmadığı bir saat vererek, uğramasını istedi.
Zehra "acaba ne diyecek" diye güm güm atan yüreğini tuta tuta geldi.
Dükkân kapısında karşılaştılar.
Cihan gülümsüyor, elleri ardında.
– Beni çağırmışsın, ne vardı?
– Şey, bir şey diyecektim de.

– Söyle.
– Tamam. Söyleyeceğim, sabret biraz.
Zehra sağa sola bakınır, öyle dükkân önünde gündüz gözü başbaşa olmaları, gören ne der.
– Aman Cihan, hadi çabuk, işim var.
– Hep iş, hep iş.. Bana biraz vakit ayıramaz mısın?
Zehra tam "senden başka kim var ki" diyecekti, diyemedi. Arkadan kaba bir öksürük sesi, ürküp döndü.
Kemal, lacivert bir takım elbise giymiş, beyaz gömleğin yakalarını ceketin üstüne atmış, bir de beyaz mendil takmış, ayakkaplar pırıl pırıl cilalı. Yanında Topal Ali, bir de kendi gibi yaramazın teki.
Üçü de pişmiş kelle gibi sırıtıyor.

Büyü bozuldu, Zehra sinirlendi. Yeniden Cihan'a döndü.
– Hadi söyle.
Cihan dağılmıştı. Ne diyeceğini bilemedi, kafadan attı:
– Annem Tatar Böreği dökecekmiş, işi yoksa yardıma gelsin dedi.
Zehra büsbütün sinirlendi.
– Tüh yüzüne Cihan Efendi, beni buraya bunun için mi çağırdın.
Cihan hık-mık ettiyse de kızın tepesi atmıştı. O hızla döndü, sert sert yürümeye başladı, tam Kemal'in önünden geçerken:
– Ne var be, ne gülüyorsunuz, maymun mu oynuyor...
Kemal bir kahkaha attı:

– İyi bildin kız. Maymun değil ama, maymun kılığına girmiş biri.
Kahkahalar atarak uzaklaştılar.
Cihan donup kalmıştı.
Hep böyle oluyordu. Bir adım atacak altı üstü atamıyor, bir cümle söyleyecek söyleyemiyor, hep geç kalıyor, hep böyle beceriksiz, sarsak.
Neden sonra ardında duran ellerini önüne aldı. Çekmeceye baktı, baktı.
"Yok Cihan Efendi yok, sen adam olamazsın. Kız haklı."

Gecenin yarısı geçti.
Cihan yatakta bir o yana, bir bu yana dönüp durdu. Son dönüşünde komodinin üzerinde duran çekmeceyi gördü. Bir ara elini uzatıp okşayacak oldu, vazgeçti sonra. Bunun bir eşini daha yapmış, sedef kakmalar ekleyip Zehra'ya vermişti.
Zehra da yukarıda uyumamıştı. O da Cihan'ın hayaline daldığı eski günlere gidip gidip gelmişti. Ama oralarda fazla eğleşmedi. Cami meşrutasındaki Ayşe Teyze'nin kaldığı, kendisinin de herhalde bundan böyle mekânı olacak o küçümen, harap eve odaklandı.
Kızken bir kaç kez gitmişti oraya. Ayşe Kadın'ın kimi kimsesi yoktu. Kötürüm olunca kasabalı onu oraya yerleştirdi. Altına uyduruk bir tekerlekli sandalye verdiler. Kadının eli ayağı tutmadığı gibi felç inince konuşması da kaybolmuştu. Yatağa zar-zor girip çıkıyor;

tuvalete bin güçlükle oturuyordu. Kasabanın kadınları yıllardır çamaşırını yıkar, yemeğini yapardı. Mahir Hoca'nın eli üzerinde kaldıkça yaşayıp gidiyordu işte. Sonrası Allah kerim. Allah kerim elbette. Bak şimdi kendine bir can yoldaşı geliyor.

Ahmet bir kaç işçi ile sabahtan beri zeytinlikte çalışmış; öğle üzeri bir ağacın gölgesinde sofraya oturmuştur.

Hem yer, hem konuşurlar:

– Zeytin bu yıl iyi değil diyorlar Ahmet Abi, ama sizinkiler, maşallah.

Ahmet yorgun ve mutsuz:

– Bırak ağız yapmayı oğlum. İyi olsa ne yazar. Bunca yıl dört tane ağacın başını bekleyip durduk. Eller...

Derken nedense susuverir. Bir başkası:

– Paran olacak abi...

– Eee!..

– Paran olacak turist işine yatıracan.

Ahmet adamın yüzüne tuhaf tuhaf bakar.

Ne diyor bu?

– Turist işi ha! Turist işi!..

Sonra sel gibi boşanır:

– Elbette turist işi. Biz de biliyoz bu yolları. Dünkü çocuklar bu işten köşe oldu, biz burda ha bire çapa sallıyoz. Ama elinden tutan biri olacak efendi, sırtın sağlam olacak. Bak bizim aşağıda gül gibi arsamız var, boş boş yatıyo. Para olsa ben orada ne yaparım

biliyor musun?
Biri saf saf sorar:
– Ne yaparsın?
Ahmet, sinirleri boşanmış, basar kahkahayı. O kadar güler ki, gözlerinden yaşlar boşanır. Diğerleri "Ne oldu buna böyle" dercesine birbirlerine bakarlar.
Ahmet neden sonra gülme krizinden kurtulur, sakinleşir. Sofradan geri çekilir, bir bardak su içer, elinin tersiyle ağzını siler, belini ağaca verip bir sigara yakar:
– Plan hazır ağa, her şey hazır. O arsa o kadar güzel bir yerde ki, ne yapsan gider. Motel yap, lokanta yap, gazino yap, turistik eşya satan mağaza yap, meyhane yap. Aklına ne gelirse.
E, tabi bizim aklımıza gelenler başkasının aklına haydi haydi geliyor. Bir sürü müşteri çıktı. Satmadım. Satar mıyım hiç. Orası benim geleceğim, hayalim. Bunca yıl bekledik, yine bekleriz.
– Parayı buluncaya kadar değil mi abi?
– Parayı buluncaya kadar.
– Para da gözü kör olsun, ha deyince bulunmuyor. Her hafta kolon kolon lotoya yatırıyom, fos.
– Hele Festival zamanı dolar dolar boşalır. Festival'e ne kaldı şurda.
– Bir ortak lazım bana. Şöyle güvenilir, adam gibi bir ortak.
– Müşteri çıktıydı demiştin.
– Çıktı ama yaramaz. Onlar da beni yontmak istiyorlar. Nerde ulan bende o göz.

Bir sessizlik olur. Son lokmalar alınır, salatanın dibi silinir, biri sofrayı toplar.
Ardından ötekiler de sigara yakar.
Derken bir başkası:
– Zehra'nın döndüğünü duyduk Ahmet, doğru mu?
Ahmet adama sert sert bakar:
– Başka laf kalmadı mı, konuşacak.
– Sinirlenme yav. Bi soralım dedik.
– Sorma arkadaş, sorma. Ulan az bir muhabbet edelim dedik, içine ettiniz be. Hadi kalkın.
Önce kendi kalkar, çapayı alıp yürür. Geride kalanlar endişeyle onu izler:
– Zehra lafına tahammülü yok.
– Bu kız burada kaldıkça Ahmet'in başı dertten kurtulmaz.
Ötekiler de ayaklanır.

Mümtaz hocası Prof. Mübeccel Hanım'ı almış, kasabaya getirmiştir. Başkan'ın odasında karşılıklı konuşurlar. Mübeccel Hanım'ın dik ve tiz sesi tavanları titretmektedir.
– Başkan, Başkan!.. Siz nasıl bir hazinenin üzerinde oturduğunuzu bilmiyorsunuz. Onüç, ondördüncü yüzyıllardan kalma bir mekân. O mezar taşlarının bir eşi yok bu civarda. Tekke ahşap, evet sonradan yenilenmiştir, ama tarihî değeri pek fazla. O minber, o tavan, o ahşap işçiliği. Yahu başka ülkelerde böyle nadide objeleri camekâna koyup sergiliyorlar. Biz ne yap-

mışız peki. Çöplüğe çevirmişiz. Bu da yetmemiş, meydanı genişletelim diye yıkmaya yeltenmişiz.
Kadın nefes almaksızın konuşuyor. Başkan'ın eli ayağı birbirine dolanmış. Zorla araya giriyor.
– Hocam affınızı dilerim. Bir yanlış anlama olmuş.
– Ne gibi?
– Yıkım falan yok.
Başkan yavşak yavşak gülüyor:
– Meydan genişlerken, yeniden yapılanırken elbette Tekke'nin restorasyonu da yapılacak, hazire elden geçirilecek. Bunu yıkım diye takdim etmişler.
Mübeccel Hanım Mümtaz'a dönerek:
– Mümtaz, bak, Başkan yıkım yok diyor.
Mümtaz memnun:
– Duyduğumda ben de inanmamıştım Hocam. Başkanımız tarih bilinci geniş, kültür turizmine açık bir zattır. Kendisi sanıyorum Tekke'nin restorasyonu için bir ödenek dahi ayırmıştır. Bütçe'de olması lazım.
Hoca bu defa Başkan'a döner:
– Ödenek.
– Hazır Hocam.
– Oh, ne âlâ.
Başkan geniş bir u dönüşü yaparak teslim bayrağını çekince odadaki gergin hava yumuşar. Mübeccel Hanım da sesini alçaltır:
– Eh o zaman her şey yolunda demektir. Sizin bu kasabaya olan kültürel katkılarınızı, Tekke ve haziresinin elden geçirilmesini konu edinen bir yazı yazıp, en çok

satan gazetelerden birine göndereceğim.
Başkan kabasına çuvaldız batırılmış gibi sevinçle zıplar:
– Demeyin! Yapar mısınız?
– Elbette.
– Büyük insan diye, büyük hoca diye işte ben böyle Mübeccel Hanımefendi gibi öğretim üyelerine derim. Haberi alınca geldiniz ve bize haketmediğimiz bir ilgi gösterdiniz.
Başkan hızını alamamıştır, koltuğundan zıplar, hocanın elini öpmeye çalışır. Hoca bu yılışıklıktan tiksinse de verir elini. Başkanın sırtını sıvazlar.
– Şimdi kahveleri söyleyin, tam sırasıdır. Ha bir de şunu unutmayın. Mümtaz adı gibi seçkin bir talebemizdir. Burada bizden yana bir ihtiyacınız olursa ona söyleyebilirsiniz.
Başkan zili çalmış, gelen görevliye kahveleri söylemiştir. Yüzünde aynı yavşak gülümseme Mümtaz'a döner:
– Biliriz efendim. Mümtaz kardeşimizin genç yaşına rağmen ne kadar olgun ve bilinçli bir genç olduğunu biliriz. Kasabamızdan böyle gençler çıkıyor. Onlarla daima iftihar ediyoruz.
Mümtaz'a döner:
– Mümtazcığım bu meselede bize gösterdiğin yardımlar için müteşekkiriz.
Mümtaz mânalı bakışlar ve hınzır bir gülümseme ile:
– Vazifemiz efendim. Başkanımıza ve kasabamıza yar-

dım biz gençlerin vazifesi.
Kahveler gelir, ilk yudumlar alınır, Garip Ahmet Baba Tekke ve haziresinin ayakta kalması böylece karara bağlanmış olur.

Meşruta cami bahçesinin en uzak köşesinde yüzü bahçeye, sırtı sokağa dönük, küçük, ahşap, harap bir bina. Zamanında imamlar, müezzinler oturmuş, önündeki küçücük alana zerzevat ekerek geçinmiş. Sonra uzun zaman boş kalmış. Kimsesiz ve felçli Ayşe Kadın ortalıkta kalınca Mahir Hoca bu binayı elden geçirerek ihtiyarı buraya yerleştirmiş.
Zavallı işte, komşuların yardımları ile yaşıyor. Evin önünde irice bir ıhlamur ağacı var.

Cihan'la babası, ara sıra Mümtaz, üç gün çalışıp evin içini dışını elden geçirdiler. Zaten iki küçük odası, bir mutfağı, gusülhanesi ve tuvaleti vardı o kadar. Çürük tahtaları değiştirdiler, kırılan-dökülen yerleri onardılar. Sıra kireç badanası yapmaya gelince kadınlar da yardıma koştu. Sildiler, süpürdüler, Zehra'nın odasına bir eski karyola, bir yatak attılar, cam önüne bir sedir kurdular. Herkes evinden eski halı, kilim, minder, yastık, kap-kacak, sandalye masa ne buldu ise getirdi. Ev bayağı sevimli temiz bir mekân oldu. Hatta Melek Hanım avludaki ortanca, sardunya tenekelerinden bir kaçını taşıdı. Ihlamurun altı birden renkleniverdi.

Şimdi birlikte bir yorgunluk çayı içiyorlar. Cihan ile Mümtaz bir ucu ıhlamurda öteki ucu evin kapı üstünü de örtecek şekilde bir taraça yaptılar, son tahtaları çakıyorlar. Taraçanın altı sedir. Yaz günleri oturulup el işi yapılacak, sohbet edilecek bir yer.

– Şimdilik en emin yer burası Zehra.
– Hem Ayşe Nine'ye de bakarsın artık, can yoldaşı olursunuz. Gerçi kadıncağız konuşamıyor ama.
– Bakmaz olur muyum Mahir Amca. Onun gül nefesi yeter bana. Allah hepinizden razı olsun.
– Bize gelmeyecek misin abla?
Zehra kardeşine şefkatle sarılıyor:
– Gelmez olur muyum canımın içi. Hele bir yerleşelim. Gün aşırı gelir işinize yardım ederim, babamın duasını alırım.
Melek:
– Baban bayağı kötüledi, ne yapsak bilmem ki?
Cihan:
– Merak etmeyin, biz Mümtaz'la gidip bir doktor getireceğiz.
Mahir Hoca:
– İyi olur. Şöyle bir baksın. Bu olay yordu adamcağızı. Zaten kuş kadar canı kalmış, kolay mı?
Yeter artık siz de yoruldunuz. Bırakın, sonra devam edersiniz.
Melek:
– Elinize sağlık, çok güzel oldu. Songül kızım şuradan

iki sandalye getir, iki de çay koy.
Yıllardır yağmurun karın altında bakımsız kalmış, etrafını otlar bürümüş küçük ev birden canlanmıştı sanki. Nefes alıp vermeye başlamıştı.
İnsan ile mekân, eğer anlaşır sevişir ise ne güzel bir manzara doğuyor.
İşte şu küçümen ev.
Bakımı yapıldıktan sonra yüzüne kan gelmiş, pembeleşmiş, yeniden hayat bulmuş bir hastaya döndü.
Hatta uzaktan bakıldığında bir kartpostal güzelliğine büründü. O beyaz duvarlar, o kırmızı kiremitli çatı. Çatıya uzanan yeşil ıhlamur yaprakları. Sardunyaların kahkahaları, ebruli ortancaların söylediği oynak türküler.

İş bitti.
Herkes gitti.
Bir köşede, tekerlekli sandalyesinde uyuklayan Ayşe Kadın. Zehra taraçanın altındaki sedirde. Sabun, kireç, ahşap kokusu. Gün batımına doğru yaklaşan akşamın getirdiği hüzün. Kuşlar yuvalarına dönüyor. Zehra camiye, bahçesine, ıhlamurun dallarına, kasabanın evlerine, etraftan kendisine ulaşan seslere dalmış.
Kesik kesik köpek havlamaları, çocuklarını sokaktan eve çağıran anneler, kasabaya dönen sürünün çıngırak sesleri, bir traktör bütün bu sesleri yutarak arka sokaktan geçiveriyor. Sonra yine aynı şey; baba ocağının, yurdun, toprağın merhametle dolu kucağı. Zehra diz-

lerini karnına doğru çekip sessizce ağlıyor. Niçin? Gözyaşları bazan böyle akar: Mutlulukla ızdırabı birleştirerek.
Akşam ezanı.
Cihan okuyor.
Zehra artık kendini tutamayarak hıçkırıyor. Sonra aniden kaskatı kesiliyor. Yemenisinin ucuyla siliyor gözyaşlarını. Ağlamanın sırası değil.
Kalkalım, şu çay bardaklarını toplayalım. Hava serinledi, Ayşe Kadın'ı içeri alalım. Annemin, Habibe Teyze'nin, komşulardan bir kaçının getirdiği yemekleri, erzakları yerine yerleştirelim.
Bir abdest alalım.
Akşam namazını kılalım. Rabbimize şükredelim. İşte bir evimiz, bir yuvamız oldu. Baba evi olmasa da ona yakın. Çağırsam duyulacak kadar yakın. Ah Gül ah!... Burada olsaydın. Bu halimi görseydin.

Gül orada olamadı, o halini göremedi ama kasabalı olup-bitenleri uzaktan uzağa izleyip durdu.
Sonra yolda izde, çeşme başında, kahvede, sofrada dedikodu aldı yürüdü.
– Kızı Ayşe Kadın'ın evine almışlar.
– Bula bula mübarek cami avlusunu bulmuşlar demek, aşk olsun yani.
– Başımıza taş yağsa yeridir. Adı çıkmış, kötü yola düşmüş bir kadın. Ne işi var aramızda.
– Aslında onu kasabaya bile sokmamak lazımdı ya!..

İşte, komşu hatırı.
– Komşuluk bir yana anam, asıl sorumlu Mahir Hoca.
– Ne günlere kaldık.
– Mahir Hoca bunadı, bunadı. Biri duysa ne der.
– İşin başında imam var, ne diyecek?
Bu konu çok konuşulur. Kasabaların o durgun bir göl gibi kıpırtısız duran dünyasına bir taş düşmüş, suyu dalgalandırmıştır artık. Dalgalar halka halka yayılır. Dedikodu bire bin katılarak genişler.

Genişlesin bakalım.
O genişlerken Cihan dükkânın bir köşesinde yıllardır satılmayı bekleyen ama bir türlü satılmayan alçak iskemleleri yüklendi, meşrutanın yolunu tuttu.
Zehra evin önünü süpürüyor, Ayşe Nine bir köşede güneşleniyor:
– Kolay gelsin.
Cihan terlemiş, sırtındaki yükü oracığa indiriyor.
– Hoş geldin. Nedir bunlar?
– Hiç. Alçak iskemle.
– Ne olacak?
– Ya! Aslında bunlar kahve için ama dükkânda durup duruyordu. Yıllardır satılmadı yani. Burada işe yarar. Gelen biri olursa oturur işte.
Zehra, elinde süpürge gülümseyerek bakar:
– Evimi kahveye çevireceksin demek.
– Yok canım. Bulunsun işte.
Sonra sessizlik olur, iki genç ayrı ayrı yerlere bakar.

Gözgöze gelmekten çekiniyorlar galiba.
Cihan:
– Hiç konuşamadık. Ahmet Abi rüzgâr gibi esti.
– Konuşacak bir şey yok. Olan oldu.
– Tasalanma bir daha olmaz.
Zehra "hangisi olmaz" der gibi baktı Cihan'a. Sonra konuyu değiştirdi.
– Sen ne yapıyorsun?
– Bildiğin gibi. Marangozluk. Ama bizim gibilere iş kalmadı artık. Her şeyin naylonu çıktı, hazır mobilyalar çıktı. Biz kaldık yine kürek sapına. Böyle olunca.. Şey dedim. Hani babam bir ara tamirine girişmişti, Tekke canım, Garip Ahmet Baba Tekkesi.
– Ne olmuş Tekke'ye?
O yağmurlu günü hatırlıyor Zehra; içine ılık, yumuşak, gül kokulu bir şeyler akıyor.
– Babamın bıraktığı yerden tamiratı ben devraldım. Biraz para buldukça devam ediyoruz. Mümtaz da yardım ediyor bana.
– Bu Mümtaz, hani dün bize yardım eden çocuk değil mi? Kimdi o?
– Esma Hala'nın oğlu. Okudu. Edebiyat Fakültesi'ni bitiriyor.
– Aferin be! Küçükken sümüklünün tekiydi.
Öyle ortalık yerde, ayakta, karşılıklı konuşuyorlardı. Neden sonra ikisinin de aklına "biri görürse ne der" sorusu takıldı. Önce Zehra atıldı:
– Ayakta kaldın, gel şöyle, sedire otur.

Cihan itiraz etmez, gider oturur. Zehra yarım kalan süpürge işini sürdürür. Sonra:

– Cihan.

– Efendim.

– Diyorum ki... Yani düşündüm ki. Ben böyle burada dört duvar arasında boş mu duracağım? Ayşe Nine gibi bana da mahalleli mi bakacak?

– Yoo!.. Biz varız ya. Annen var.

– Sağolun. Mahir Hocam elinden geleni yaptı, bana sığınacak bir yuva ayarladı. Tamam. Ama ben öyle zırtpırt dışarı çıkamam. Zaten kasaba dedikodudan çalkalanıyordur. Olacak bunlar, biliyorum. Benim demem şu...

– Ne?...

– Evde bir iş işlesem. Para getirecek bir şey.

– El işi, dokuma, oya, kaneviçe falan mı?

– Yok yok. Başka bir şey.

– Nedir o, çatlatma adamı, söyle.

– Bebek yapayım diyorum.

Cihan şaşkın, gözlerini iri iri açarak:

– Ne bebeği?

Zehra Cihan'ın bu şaşkınlığını seviyor:

– Heyecanlanma, oyuncak bebek. Hani turistlere falan satıyorlar ya, onlardan.

– Vay be, nasıl öğrendin?

– İstanbul'da birlikte kaldığımız Gül isminde bir kız vardı. Ondan öğrendim. Hatta bir ara yaptığımız bebekleri satıvermiştik.

– Burada da olabilir, sahildeki dükkânlara veririz, Festival'de iyi gider. Hatta vilayetten bile isteyen olur. Tamamdır, güzel iş.
– İş güzel de!.. Sen bunu babana aç bir. De ki, Zehra'ya malzeme lazımmış. Mahir Hocam bana yoldaşlık edersе vilayete gidip gerekli malzemeleri alalım.
Cihan kalkıyor. Bu defa Zehra'nın gözlerine bakıyor. Gözler küskün, donuk. Nerde o eski parıltı?
– Babama söylerim, hemen, bu akşam. Benim buraya sık gelmem yakışık almaz. Eee, şey...
Zehra kederle gülümser.
– Hep aynısın be Cihan. Ağzından laf kerpetenle çıkıyor. Söyle bakalım, çekinme.
– Bir ihtiyacın olursa anneme haber ver, kadınlar sık sık gelecek. Hatta istediğin bir şey olursa, Songül ile bana iletebilirsin.
– Tamam, tamam. Sağol.
Cihan gidiyor. Omuzları kalkık başı önünde. Bu çocuğa yazık oldu. Bu artık evlenip yuva da kuramaz.
Zehra yeniden süpürgenin sapına yapışıyor. Gerçi süpürecek bir yer kalmadı ama, iş olsun işte.
Gözü ıhlamurun gölgesinden kurtulan ufak bir toprak parçasına takılıyor. "Şuraya maydanoz ile soğan eksem iyi olur" diye düşünüyor.
Kadınlar böyledir, mekânı benimser, onu sular süpürür, yuva kılar. Evin direği erkektir derler inanmayın.

Cihan o gece meseleyi babasına açtı. Mahir Hoca "Aferin kızıma" diye sevindi. Habibe Kadın yerinde durur mu, haberi Melek'e yetiştirdi. İki kadının fısır fısır konuşması Ârif Efendi'yi işkillendirdi. "Ne oldu, bana da söyleyin" diye üsteledi. Melek "Zehra oyuncak bebek yapmayı öğrenmiş, malzeme alalım da burada da yapayım, ele-güne muhtaç kalmayalım diyormuş" diye Ârif Efendi'ye olup-biteni nakletti. Hasta ihtiyarın gözleri nemlendi. İçinden "Kadersiz kızım, ne de hamarattır" diye seviverdi kızını.
Babalar kızlarını daha çok sever, ama belli etmez.
Habibe Kadın dönerken Zehra'ya uğradı. Hazır ol dedi, yarın ilk minibüsle vilayete gidiyorsunuz.

Vilayete gidildi.
Malzemeler alındı.
Minibüs durağı kahvenin önü.
Kahvenin önündeki çardağın altı yaşlıların mekânı. Gençler arkada duvar dibinde oturuyor. Nedense böyle bir düzen kurulmuş, eskiden beri devam ediyor. Galiba hani gençler sigara falan içer, kendi aralarında yarenlik eder, bu yarenlik bazan kaba şakalara, bazen

atışmalara kadar gider; yaşlılar rahatsız olmasın diye mekânları ayırmışlar. Eski terbiye bu, büyüklerin yanında edeple oturulur, her lafa karışılmaz, sigara içilmez, falan.

Minibüs durdu.

Mahir Hoca ile Zehra, ellerinde paketlerle indiler. Kahvenin yaşlıları bu manzarayı gördü.

Mahir "Kızım sen gidiver artık, ben kahveye uğrayıp bir çay içeyim" dedi. Zehra teşekkür edip uzaklaştı. Mahir Hoca geldi selâmını verdi; cemaat ayaklandı, bir sandalye uzattılar oturdu. Başındaki yün örme başlığı çıkardı, masaya koydu.

Terlemişti.

Gergin bir sessizlik.

Mahir Hoca anlıyor sebebini, ses etmiyor.

Ağır ağır önüne koyulan çayı karıştırıyor.

Nihayet biri dayanamayıp döküldü:

– Hocam!

– Buyur Sefer Efendi.

– Şu seninle minibüsten inen kız, Ârif'in Zehra değil mi?

– Öyle.

Bir başkası:

– Cami meşrutasında oturtmuşsun diye duyduk. Doğru mudur?

– Doğrudur. Sığınacak yeri yok fukaranın. Daha geldiği gün ağabeyi dayak atıp evden kovdu.

Aynı şahıs:

– İyi etmiş. Böylelerini kasabaya sokmak doğru mu? Hepimizin çoluğu çocuğu var.
Bir başkası:
– Adı kötüye çıkmış bir kere. Ne yapsan düzelmez. Valla bunun yüzünden maraza çıkar.
Hem cami avlusunda ne işi var? Olmadı Mahir Hoca, bu iş hiç yakışık almadı.
Mahir Hoca sakin sakin çay bardağına uzanıyor, bir yudum alıp bırakıyor. Sonra aynı sükunet içinde, ama sesine bir kararlılık, bir otorite, bir meydan okuma ilave ederek tane tane anlatıyor:
– Ne kalbi kararmış adamlarsınız yahu. Sizde hiç merhamet yok mu? Düşene bir tekme de siz atıyorsunuz. Müslümana yakışır mı bu? Şefkat kapıları, insanlık kapıları kime açılacak? Kızcağız zaten biliyoruz zorla kaçırıldı. Zorla o yola düştü. Şimdi gayrete gelmiş, pişman olmuş, tövbe etmiş, bize sığınmış.
Cenab-ı Allah tövbe kapısını açık tutarken size ne oluyor? Siz kim oluyorsunuz? Ayıp, ayıp. O çocuğu o yola düşürenlerden hesap soracağınıza, el kadar sabiye dil uzatıyorsunuz.
Utanın be!..
Lafa ilk başlayan ihtiyar pes edecek gibi değil, sertleşiyor:
– Ne demek istiyorsun Hoca? Her ipini kıranı başımıza taç mı yapalım?
Ötekiler bu çıkışı destekliyor:
– Sen eskiden böyle değildin be Mahir, emekli olduk-

tan sonra gevşedin.
– Yaşlandı artık, diz bağları çözüldü.
Mahir Hoca bu defa sesini yükseltiyor:
– Yazıklar olsun. Bunca yıl ardımda saf bağlayıp namaza duranlara bak. Yahu kırk yıllık komşumuz Ârif Efendi'nin yavrusu bu. Adam felçli, hasta, bir ayağı çukurda. Sizin hiç evladınız olmadı mı? Hiç yoldan çıkan çocuğunuz olmadı mı? Kızcağız kalkmış baba ocağına gelmiş. Onu yeniden kazanacakken, ona yardım elimizi uzatacakken böyle taş yürekli olmak size yakışır mı?
İyice sinirlenen Hoca çayını bitirmeden kalkıyor. Giderken dönüp son sözlerini sıralıyor:
– Şunu şurada söylüyorum. Bu çocuğa eliyle, diliyle saldıran bana hücum etmiş saysın kendini. Zehra'nın kılına dokunanın iflahını keserim.
Bilmiş olun.
Hızlı, kararlı, sert adımlarla uzaklaşıyor. Geride kalanlar bu sözler üzerine içlerine dönüyor, kendi günahlarını düşünüyor. Biraz yüreği yumuşayanlar "Ulan acaba ileri mi gittik, kızcağız tövbekâr olmuş, hem ne suçu var garibin, zorla girmiş bu yola. Tüh bizim adaletimize" diye pişmanlık gösteriyor.
Hep birlikte susuluyor.
Susuluyor, demek ki Hoca'nın sözleri etkili oldu.

Gelelim kahvenin gençler yakasına. İçlerinde kopuk takımından bir kaç kişi vardır. Onların gözleri, pis ne-

fisleri karıda kızda olduğu için, geçip giden Zehra'yı ânında farkederler.
Laf atma yarışı başlar. Öteki düzgün gençler bunların bu haline alışmıştır. İş çığırından çıkıp taciz boyutuna varmadıkça aldırmazlar.
– Vay bee!.. Kemal'in Zehra'ya bak, lokum olmuş, lokum.
– Gurbet yaramış buna be! Yesinleeer...
– Gün ola harman ola Efe. Kemal toz olup gitti, bu da buralara düştü.
– Bakarsın asılırız, bize de birşeyler düşer.
Pis pis gülerler.
Zehra söylenenlerin bir kısmını duymuştur. Dönüp iki çift laf ederek hadlerini bildirmek fikri yıldırım gibi gelir zihnine ve bunun faydası olmaz, boşuna nefes tüketme, rezalet çıkar düşüncesi şimşek gibi onu süpürüp zihninden atar.
Vakur yürüyüşüyle uzaklaşır oradan. Kopukların gözleri kaybolup gittiği köşede kalır. Sonra kemik yalamış itler gibi birbirine döner, alçak sesle Zehra'nın hatırını nasıl ve ne zaman soracaklarını tartışmaya başlarlar.

Zehra Ayşe Nine'yi yediriyor, içiriyor; ona gül gibi bakıyor. Daha geçende banyoya sokup bir güzel yıkayıverdi. Yaşlı kadın bu zor günlerinde Hızır gibi yetişen meleksima kıza bakıyor, konuşamasa da kıpırdayan dudakları ve minnetle bakan gözleriyle sürekli dua ediyordu.

Taraçanın altında, sedirde oturuyorlar. Zehra bir yandan bebek yaparken bir yandan anlatıyor:

– Gurbetin yalnızlığı çok zor be ninem çok. Buralara benzemiyor. Hele kimi kimsesi olmayanlar için. Günler geçer, kapını çalan olmaz. ..... Dinliyorsun değil mi? İlk gittiğimde Kemal bazı geceler eve gelmezdi. Bir iki iş yapar, sağı solu süpürür, siler sonra uzanırdım. Pencere kenarına oturup yolunu gözlerdim. Düşünsene düşman bildiğim, önümde düşüp ölse kılım kıpırdamaz dediğim adamın yolunu gözlüyorum. Sadece bu dayanılmaz sessizlik, bu yalnızlık bitsin diye. Ha şimdi gelir, ha şimdi gelir derken oracıkta uyuyup kalırdım.

Zehra elindeki işi bırakır, uzaklara görünmez ve bilinmez bir noktaya dalar. ..... Sonra büsbütün gelmez oldu. Allahım ne kötü günlerdi onlar. Kime gide-

rim ben bir başıma. İstanbul'u tanımam etmem. Bir üst kat komşu vardı Gül isminde..
Ayşe Nine'ye bakıyor bir ara.
Uyuyup kalmış ihtiyar.
Kalkıp onu içeriye taşıyor. Tekerlekli sandalyeden kucağına alıyor. Kuş kadar canı kalmış, hafiflemiş kadın. Yatağına yatırıp, yorganı iki yanından bastırıyor.
Sonra bir zaman yüzüne dalıyor. O kırışık sarkık surata. Bu yüz de bir zamanlar genç idi. Bu gözler neler gördü kimbilir? Herkesin bir macerası, bir hikâyesi var.
Derken kapıda bir tıkırtı. Annesi gelmiş.
– Aa!. Anne sen miydin?
Melek Hanım'ın elinde bir tencere, içeri girer, tencereyi bir köşeye bırakır.
– Yaprak sarmıştım, şunu bırakayım da; yoğurt var değil mi?
Zehra koşaradım gider, sarılır annesine.
– Ne zahmet ettin anne.
– Zahmeti mi olur kızım. Ne yapıyorsun?
Ana kız içerdeki sedire otururlar. Zehra yaptığı bebeklerden birini gösterir.
– İşte bak ilk bebekler, nasıl olmuş?
Melek Hanım gözlerine inanamaz.
– Aman Allahım, şunlara bak, tıpkı vitrinlerde gördüğümüz şeylere benziyor. Kız sen bunları nasıl öğrendin. Çok güzel çok.
Zehra memnun mutlu, bebeklerden birini elinde hop-

latarak:
– Öğrendim işte. Günde iki üç tane yapıyorum. Hafta sonu Mahir Hoca alıp satışa götürecek. Satılır inşallah.
– Satılmaz mı hiç. İnsan bunları biblo diye camekâna koymalı. Çocukların eline verilmez, yazık.
– Pahalı iş bu anne. Para var yani, merak etme. Hele turistler bir görüversin.
Melek Hanım bebekleri bir yana bırakır.
– Bir eksiğin, gediğin var mı; çekinme.
– Yok be anne, nolsun, her şeyim var sayenizde. Yalnız babamı merak ediyorum.
– Baban... İşte bildiğin gibi. Seni görse daha iyi olacak ama.
Zehra sır verir gibi annesine yanaşır.
– Ağabeyimin kasabada olmadığı bir gün Songül'le haber sal, gelip göreyim.
– İyi düşündün, tamam. Ben kollarım onu. Bazan vilayete gidiyor, akşama kadar orada. Songül'ü gönderirim.
Ayşe Nine'ye işaret ederek:
– İhtiyar nasıl. Felçli insana bakmak zor. Ne demişler; insan yükü tuz yükü gittikçe ağırlaşır.
Zehra ayaklanır, ayakta gülümser annesine:
– Yok be anne. Serçe kadar kadın. Tertemiz. Ses yok, soluk yok. Verirsen yer, vermezsen oturur, mübarek biri. Geçende banyo yaptırdım. Bilsen nasıl sevindi.
– Oh, oh. Ellerin dert görmesin... Bu günler geçecek kızım. Sık dişini.

– Çay koyayım anne, karşılıklı içeriz.
Melek Hanım mani olur.
– Yok yok, gideyim ben, baban merak eder. Senden haber bekliyor.

Cihan ile Mümtaz Tekke'de.
Bir köşeye serdikleri gazete üzerinde domates, peynir, ekmek yer konuşurlar.
Cihan:
– Vay be Mümtaz. Demek Başkan'ı yola getirdin ha!
– Ben değil, Mübeccel Hoca yaptı o işi.
– O zaman yakında bu Tekke...
– Evet, evet merak etme. Festival'den önce elden geçirilecek, pırıl pırıl olacak.
Cihan şöyle bir göz gezdirir, tavanı, minberi, mihrabı, üst kattaki kafesli kadınlar kısmını inceler.
– Aslında çok bir şey de kalmadı yani. Bir kaç usta, boyacı falan girişiverse bir haftada bitirir. İnce işleri babamla ben yaptık zaten.
Mümtaz lafı değiştirir:
– Zehra'ya hiç ilgi göstermedin. Doğru mu bu. Kızcağızın elinden tutacak birileri lazım.
Cihan durgunlaşır, elindeki lokmayı bırakır.
– Babam ilgileniyor, bize de bir iş düşerse yaparız. Hatta yaptık bile, sen de vardın ya. Ev işi.
– Benim kastım o değil. Zehra'nın kırılmış gönlünü tamir etmeli. Bu da sana düşer.
Cihan sitem, pişmanlık, acz, sevgi ve başka bir sürü

şeyle dolu sesini iyicene kısar:
– O defter kapandı Mümtaz. Benim aczim, tutukluğum, zaaflarım yüzünden kapandı. Bende biraz cesaret, biraz güç olsaydı, Zehra'yı Kemal'e kaptırmazdım.
Bir süre susar, sonra:
– İnan yüzüne bakmaya utanıyorum.
– Yapma be Cihan Abi, insan aşkından bu kadar kolay vazgeçebilir mi?
Cihan umutsuz:
– Ne yapabilirim ki? Zehra halen Kemal'in nikâhlı eşi.
– Resmi nikâhı yok galiba. Olsa bile boşanma davası açabiliriz. Avukat arkadaşlarım var. Adam evini terkedip gitmiş. Gıyabında dava açılabilir.
Cihan acı acı güler:
– Zorlama Mümtaz. Diyelim davayı açtık. Zehra'nın kalbinin kapısı bana artık nasıl açılacak?
– Zamanla. Bu sana bağlı. Ona kendini affettirebilirsin.
– Olmaz bunlar. Geçti. Yapamam. Nerde bende o cesaret. Silik bir adamım ben.
Cihan Usta. İşsiz marangoz, fahri müezzin.
– Kendini bu kadar aşağılama.
– Gerçeklerden bahsediyorum. Şu Tekke de olmasa sığınacak bir yerim yok. Keşke Garip Ahmet Baba hayatta olsaydı. Ona mürit yazılır dünyadan el-etek çekerdim.

Bir kanat şakırtısı duyulur. İkisi de sese döner.
Tekke'nin harap günlerinden beri burada yaşayan, yu-

va kuran güvercinlerden biri. Alışkanlık işte, içeri girmiş. Ama şimdi çıkmak istiyor. Mekânı insan kokusu sarmış. Çıkmak istiyor ama nasıl? Eski kırık camlar, açık kapılar, delikler yok artık.
Güvercin ürkek.
Oradan oraya sekip duruyor. Pencere pervazlarına tutunuyor. Hemcinslerinden birini arıyor. Yok.
Çıkmalı buradan. Bir daha dönmemek üzere uzaklaşmalı.
İki arkadaş bir süre şaşkın güvercini izliyor. Neden sonra Cihan:
– Bir iki pencere aç Mümtaz. Çıkıp gitsin şu hayvan, baktıkça içim eziliyor.
Mümtaz pencerelere yönelirken Cihan konuştukları konuya dönüyor. Evet Mümtaz haklı. Bu kadar kolay vazgeçilen aşka aşk mı denir?
Zehra delikanlı kız. Bunca yıldan sonra onu nasıl kabul etsin ki, adını ne koyacak? Bu ilişkiye ne diyecek? Eski sevgilisine geri döndü. Pöh. Niye dönsün? Bana düşen parlayan kıvılcıma üfürmek değil, üstüne basıp söndürmek. Olmayacak duaya amin demenin âlemi yok.
Cihan'ın bütün bu tahlillerinin altında bir çıban vardı. Kendine bile itiraf etmekten çekindiği bir çıban. Şeytan kanatıp duruyordu çıbanı. Çıbanın bir adı vardı elbet. Zehra. Kim o? İpsiz Kemal'in artığı. Kullanıp attığı bir mendil. Mümtaz ne diyor? Eğilip mendili yerden al, yıka, cebine koy diyor. Bunu Mümtaz mı diyor, şeytan mı diyor. Hayır, hayır. Başa dönmeli. Konuşmanın ba-

şına. O defter kapandı. Kendi açmak istese bile Zehra açmaz. Silmiştir Cihan Usta'yı. Kemal'in zorla çekip aldığı günlerde parmağını oynatmayan Cihan'ı. Ne yapsın bu pısırık, bu silik adamı? Ne yapsın? Silip atmıştır. O şimdi yeni bir mücadelenin, yeni bir hayatın eşiğinde. Buraya ayakta kalmak için geldi. Yeniden yenilmek için değil.

Aferin kıza. O hep böyle başı dik biriydi. Kemal onu kırdı, ama eğip-bükemedi, kendine benzetemedi. Aferin kıza. Yapılacak şey sadece yardımcı olmak. Gölge etme başka ihsan istemem misali. Dikkatli olmalı. Gölgesi Zehra'nın üzerine düşmesin bir daha. Yazık.

Bebekler satış için belli bir yekuna ulaşınca Mahir Hoca onları bir karton koliye istif edip, aşağıya, sahildeki turistik eşya satan dükkânlara götürdü.
Sıra ile bütün esnafı dolaştı, fiyat aldı. Esnaf bebeklere hayran olmuştu. Hepsi birden ben alacağım, yok ben alacağım diye, mal sanki açık artırmaya çıkmış gibi fiyat yükseltmeye başladı. Bebek fiyatı yükseldi, yükseldi bir yerde durdu. Mahir Hoca her esnafa o fiyattan eşit miktarda bebek sattı. Umduğunun çok çok üstünde bir para geçmişti eline. Kendi bile "Vay be" dedi, "Şu bebeğin kârına bak." Sonra "Rızkı veren Cenab-ı Hak" diye şükretti. Esnaf "Bu bebeklerden ne kadar getirirsen getir, hepsini alırız" diye sipariş yağdırıyordu.

Sevinerek geri döndü.
Zehra'nın da yüzü gülmüştü.
Oturup birlikte bir masraf listesi hazırladılar. Zehra ile Ayşe Kadın'ın ihtiyaçları temin edildikten sonra geriye epeyce para kalmıştı. Zehra "Hocam Allah senden razı olsun, sen yüzümü güldürdün Cenab-ı Hak da seni güldürsün" diye duadan sonra, "Biraz birşeyler alıp

babamı görmeye gitsek mi" diye sordu. Mahir Hoca "Gidelim tabi, tam günüdür" diye cevapladı.
Babası Zehra'yı görünce canlandı, kızının yüzünü, gözünü öptü. Yatağından doğrulmuştu, sırtına yastık dayadılar oturdu. Melek Hanım ile Songül koşturup duruyordu. Biri onlara kızılcık şurubu ezdi, öteki kolonya döktü Ahmet'in ortalarda olmayışından istifade ile hasret giderip konuştular, konuştular.
Hoca, Ârif Efendi'ye bebek işini anlattı. Yahu şaştım kaldım Ârif Kardeş, altı üstü bir oyuncak bebek işte, nasıl kapışıldı bir görseydin. Biz tarlada, tapanda, yazkış demeyip, yağmur-yağış demeyip alından ter akıtarak, günlerce hizmetini görerek bir at arabası zerzevat yetiştirsek bu kadar para kazanamayız ha! Dünyada ne işler varmış efendi, duy, duy. Duy da Zehra kızımızla iftihar et, diyordu. Vedalaşıp çıkarken Zehra annesini bir tenhaya çekip artan parayı eline sıkıştırdı. Annesi "Aman kızım, hiç olur mu zaten dünya kadar masraf etmişsiniz" diye itiraz edecek oldu, Zehra "Merak etme anne benim her şeyim yerinde. Hem bu daha başlangıç, ileride bu işi genişletmeyi bile düşünüyorum, sen gönlünü ferah tut, Songül'e de ne istiyorsa al" diyerek uzaklaştı.

Zehra ile Mahir Hoca kasaba sokaklarından geçerken kapı aralıklarından, pencere gerilerinden onları gözetleyenler, arkalarından ileri-geri konuşanlar hâlâ vardı. Ama ilk günlerin şamatası geçmişti. Dedikodunun da

bir ömrü vardır değil mi?

Dedikodunun ömrü az da olsa burası küçük bir yer. Bebek işi Ahmet'in kulağına gitti. Meraklanıp "Ulan şunları bir de ben göreyim" diyerek sahildeki esnaflara uğradı. Bebeklere baktı, fiyatını sordu, kim yapıyor bunları, nereden aldınız" dedi. Esnaf "Mahir Hoca getirdi, doğrusu kim yapıyor, nerden aldın, diye sormadık" şeklinde hep aynı cevabı veriyordu.

Ahmet anlamıştı, Zehra'nın adının geçmeyişine memnun oldu. Ancak evi de bir yoklamalıydı. Kız gizlice gelip-gidiyor olmasın. Valla bu sefer Mahir Hoca falan dinlemez, bacaklarını kırardı.

O hızla eve vardı.

Herşey aynı. Annesi önüne bakıyor, Songül bir yerlerde saklanıyor. Doğruca babasının yatağı başına vardı, elini öptü. Havadan sudan konuştu, kasabada olup bitenlerden haberler verdi. Annesinin yaptığı kahveyi içti. Sonra sanki bu evi gözetip kollayan kendisi imiş, her bir ihtiyaçlarını farkedip temin ediyormuş gibi "Baba, ocakbaşında odun-çırpı kalmamış, ben yarın arabayı koşup gideyim, iznin olursa pınarbaşındaki tarla kıyısından biraz kesip şöyle bir iki yük getireyim ha, ne dersin" diye gönül almaya girişti.

Babası yarım ağız "olur" dedi.

Ahmet kalktı. Kapı önünde ayakkabılarını giyerken "O kız buralara uğramıyor, değil mi anne" diye tehdit dolu bir ses ve kanlı bakışlarla soruverdi. Melek Ha-

nım:

– Yoo! İşte o meşrutada oturuyor, Ayşe Kadın ile. Ne onun geldiği var, ne bizim gittiğimiz. Sağolsun Hocaefendi arada bir uğruyormuş, o kadar.

– İyi iyi. Adımını sokağa atmasın, göze görünmesin, belayı benden bulmasın. Bak anne bi daha diyorum, olur ki kızımdır der gidersin, hadi neyse, ama o, o sakın ola ki bu avludan içeri adım atmasın. Bak burası ufak yer, duyulur, ben de duyarım. O zaman külahları değişiriz Demedi deme ha!

– Tamam tamam sen dert etme. Çocuklara selâm. Kahve nasıl gidiyor?

Ahmet avlu kapısından çıkarken, annesine dönüp tuhaf tuhaf bakıyor. Sonra sanki kendi kendine konuşuyor:

– Amaan!. Kahve işte, dananın kuyruğu, ne uzanır ne kısalır.

Ahmet gidiyor. Bir omzunu sağa düşürmüş, başını öne eğmiş gidiyor. Anne bu, yine ardından dua ediyor.

– Ya Rabbi, bu çocuğa yardım eyle. Akıl ver, izan ver, merhamet ver. Onu doğru yola ilet.

Gece.
Kesik kesik köpek havlamaları.
Herkes uykuda.
Üç karaltı sarsak adımlarla Zehra'nın sokağa bakan penceresine yaklaşır.
İçip içip kafayı bulmuş üç kopuk.
Aralarında alçak sesle konuşurlar.
– Yan kapıdan girelim dedim size.
– Kes lan yaygarayı, bu halde cami avlusundan geçilir mi?
– Geçiliiir, n'olmuş ki?
– Çarpılırsın oğlum.
Öteki basar kahkahayı, şişeyi kafaya diker:
– Ulan biz zaten çarpılmışız oğlum. Bebekçi güzeline çarpılmışız.
– Ne yani şimdi, pencereden mi gireceğiz?

Zehra'nın ışığı yanıyor. Belli ki çalışıyor. Bu bebek işi onu hayata bağladı, korkularını yendi. Ne denilmiş: İş insanı güzelleştirir.
– Pencereden girmeyeceğiz oğlum, iki ufak taş atacağız.
– Eee!..

– E'si, karı yollu ise zaten bizi çağırır.
– Ya, ne lüzum var bunlara, dayanalım kapısına, icabında kırar gireriz.
– Olmaaz. Her işin bir yolu var. Ulan hovardalığı da berbat ettiniz be.
Bu son konuşan henüz zurna olmamış, belli. Ayrıca aklı başında. Yerden iki küçük taş alıp pencereye fırlatıyor.
Birinci taşta irkiliyor Zehra. İkinci taşta anlıyor meseleyi. Yavaşça kalkıyor, yerinden gidip tabancasını buluyor, mermiyi namluya sürdükten sonra perdeyi aralıyor.
Bir süre adamları süzüyor.
Eğilip bükülmelerinden, yalpa vurmalarından sarhoş olduklarını, böyle gecenin bir vakti pencereye yanaşmalarından adi, aptal birer kopuk olduklarını anlıyor. Bunlar Zehra'ya vız gelir, vız.
Açıyor pencereyi.
– Ne var ulan, gecenin bu vaktinde, hadi defolun sarhoş pezevenkler.
Adamlar iki taşla pencerenin açılmasına mı şaşsın. Pencerede Zehra'nın görünmesine mi şaşsın. Üstelik konuşuyor da.
Anında cıvıyorlar:
– Ooo.. Bebeğim, pencere güzelim.
– Şu kapıyı açıver de..
– Ne istiyorsunuz?
– Bilirsin sen anam, bilirsin.

– Hadi zorlama bizi, kafamız kıyak.

Zehra seslerin yükselmesinden, etrafta duyulmasından endişe ediyor. Bunları bir an önce buradan uzaklaştırmalı.
– Bakın, rezalet çıkarmadan ufak ufak yaylanın, yoksa karışmam.
Zehra'nın diklenmesi adamları sinirlendirir.
Biri alenen bağırmaya başlar.
– Ulan zilli, kapıyı beklemez pencereden gireriz ha, hadi uzatma.
– Uzatıp işin tadını kaçırma.
Az aklı başında olan ötekileri susturmaya çalışır:
– Bağırmayın salaklar, mahalleyi başımıza toplayacaksınız.
Ötekiler bu defa arkadaşlarına yönelir:
– Toplansın bre. Alan razı, veren razı.
– Yakarız ulan, mahalleyi de yakarız, kasabayı da.
Ağır ağır pencereye doğru sallanarak gelirler. Zehra artık yapacak bir şey kalmadığını anlamıştır.
– Günah benden gitti, siz istediniz, alın bakalım.
Diyerek bir el havaya, bir el de adamların ayak ucuna ateş eder.
Kopuklar bunu beklemediklerinden neye uğradıklarını şaşırır, panikleyerek yokuş aşağı giden sokağa doğru kaçarlar.
– Silahlı ulan bu!
– Kaçın be, şakası yok.

– Vay kahbe vay.. Yaz bunu bir yana sen.
Adamlar düşe kalka sokağın ucunu bulur, dönerek kaybolurlar.
İki el silah sesi kasabada yankılanmış, pek çok kişiyi yatağından sıçratmıştır.
Zehra henüz pencereyi kapatmadan devriye gezen polis arabası sokağın üst başından ortaya çıkar. Zehra nasılsa bana gelecek, nasılsa sorguya çekecekler diyerek pencereyi kapatmaktan vaz geçer. Sadece süratle gidip tabancasını sakladığı zulaya sokar, yeniden pencere önüne gelir.
Memurlar onu orada, pencere önünde görünce yaklaşırlar:
– Hayırlı geceler bacım, bir silah sesi duyduk da..
Zehra:
– Ben de duydum memur bey. Bir bakayım dedim.
– Kim attı gördünüz mü?
– Sarhoşlar galiba. Sokağın altına doğru gittiler.
Memurlar o yöne doğru bakar, sonra arabaya yönelirler:
– Olur bazan, siz rahatınıza bakın.
– İyi geceler.
– Size de memur bey.
Arabaya doğru giden memurlardan biri ne düşündüyse geri döner, Zehra'nın yanına kadar gelir.
– Sizi rahatsız eden olursa, çekinmeyin hemen bizi arayın.
– Teşekkür ederim efendim. Olur.

Polis arabası sarhoşların gittiği istikamete doğru ilerlerken civardaki evlerden bir kaç pencere açılır, onlar arabanın kırmızı ışığını görmüşlerdir sadece.

Zehra beklediği ilk vartayı böylece atlatmış olmanın verdiği huzurla bebek işini bırakır. Yatağa uzanır. Adamların panikleyip düşe-kalka kaçtıkları sahneyi hatırlayınca gülümser. "Bu ders onlara yeter, bir daha semtime uğrayamazlar. Eee, ne demiş atalarımız: Dinsizin hakkından imansız gelir. Çok şükür benim imanım da var, silahım da." Sonra haliyle İstanbul günlerine döner. Gül ile birlikte gidip şu tabancayı almalarına, poligona günlerce taşınıp ateş etmeyi öğrenmelerine.
Demek ki, bugün için gerekliymiş bu. Neyin nerede, ne zaman, nasıl gerçekleşeceğini kim bilebilir?

Kopukların daha ayılmadan ağızlarından kaçırdıkları macera akıl almaz bir hızla bütün kasabayı, sokakları, evleri, dükkânları, kahveleri dolaşır.
Bire bin katılarak efsaneye, menkıbeye dönüşür.
– Aferin Zehra'ya.
– Harbi kızmış.
– Harbi ne demek yeğenim, erkekten ileri. Çekmiş tabancayı basmış kurşunu. Namusa dolananlara ders olsun işte.
– Bir de kızın günahını aldılar. Kötü karının tövbesi tavuk tövbesine benzer diye.

– Ne demek tavuk tövbesi?
– Tavuk durup durup da olur olmaz yere pisler ya.
– Eeee!..
– Bir daha yapmayacağım diye tövbe edermiş. Ama gel gör ki bu tövbe iki dakika sürermiş. Sonra. Cırt. Yine pislermiş.
Bu tavuk tövbesi hikâyesi anlatılan mevzuya neşe katıyor. Neşelenen insanlar mevzuyu iyice allayıp-pulluyorlar:
– Abi elinde tabanca bir fırlamış kapıdan.
– Yok ya!
– İki gözüm önüme aksın. İlhami Abi görmüş, hani evleri o sokakta ya.
– Eeee!...
– Herifleri önüne katmış, ta sokak başına kadar kovalamış.
– Polis de görmüş diyorlar.
– Görmüş ama geç kalmış. Ellerin dert görmesin bacım diyerek Zehra'ya teşekkür etmişler.

Hadise Zehra'yı iffetsiz kadın sıfatından kurtardığı gibi, bununla kalmayıp bir namus âbidesi haline getirdi. Bundan böyle geçen günler komşuların da ona gidip-gelmesini, kasabanın Zehra'yı "dertli bacım, talihsiz kızım" diyerek bağrına basmasını sağladı.
Ahmet bile yumuşadı. İçten içe "Âferin kız, yüzümü yere eğmekten kurtardın beni" diyor ama o mânasız gururu yüzünden Zehra'yı ziyarete gitmiyordu. Sade-

ce gurur değil tabi, olup-bitenlerin gerisinde yatan kendi yaptıklarıydı. Asıl çektiği vicdan azabı.

Bunu büyütmemeli. Ahmet gibilerin vicdanı dermeçatma olduğundan çektikleri azap da tırıçkadandır. Bir yerden bir menfaat gelmeye görsün, hemen karar değiştirir, verdiği sözden döner, önce kötü dediğine sonra iyi demeye başlar. Bu gibilerin ıslahı, terbiyesi, doğru yolu bulması hele ki dünya malından vaz geçmesi uzun mücahede gerektirir.

Zehra zaten onu görmek istemiyor. "Aman benden uzak olsun, eve gidip-gelmeme karışmasın yeter" diyor.

Günler böylece geçip gidiyor.

Kasabaların kıpırtısız göl yüzeyi gibi duru, berrak, sakin, hatta bazılarına göre can sıkıcı günleri.

Neyse ki Festival geliyor.

Festival'in hazırlıkları kasabaya hareket getiriyor.

Başkan sözünü tuttu.
Festival gelmeden Tekke'nin tamiratını başlattı. Ne lazımsa artık, taş-kum-çimento-kireç-boya-kiremit-kereste tamamını Tekke'nin önüne yığdı. Mahir Hoca'nın istediği ustaları ayarladı. Orada hummalı bir faaliyet başladı. Çatıyı aktardılar, taban tahtalarını yenilediler, pencelerden tuvalete kadar nerede bir eksik-gedik var ise tamam ettiler.
Ustaların arasında bir nakkaş bir de hattat vardı. Biri boya işlerini, nakışları, gülleri, yaprakları tek tek elden geçirdi, Tekke'nin minberini, mihrabını, duvarlarını cennet bahçesine çevirdi, öteki icabeden yerlere icabeden yazıları, levhaları yazdı.
Bir hayır sahibi Başkan'a çıkmış; Başkan demiş çok hayırlı bir iş yapıyorsunuz, Cenab-ı Hak sizden razı olsun, müsade ederseniz çorbada bizim de tuzumuz bulunsun diyerek Tekke'nin halılarını almış. Getirdiler serdiler.
Avizeler, elektirik tesisatı, su tesisatı, şadırvan hepsi, hepsi elden geçti, yenilendi. Bununla da kalmadılar, temizlik işçileri aralarına Cihan'ı ve Mümtaz'ı da alarak haziredeki mezartaşlarını bir bir sildi tertemiz etti,

o güzelim taş işçiliği ortaya çıktı. Haziredeki yabani otlar, dikenler, çalılar temizlendi. Leylaklar, güller budandı. Hazire dahi bir cennet köşesi oldu. İnsanın ölesi ve de şuracıkta kabre giresi geliyor.
Herşey tamamlandı, iş açılış merasimine kaldı. Başkan bu uhrevî mekânın açılışını Festival şamatasına bırakmak istemiyordu ki, tepeden aşağı haklı idi.
Vali, Kaymakam, Müftü, vilayetin ve kasabanın ileri gelenleri, bu arada bizzat Başkan tarafından Prof. Mübeccel Hanım davet edildi.
Bizim Tekke dememize bakmayın, burası Diyanet'in defterinde mescit olarak geçiyordu. Zaten ülkemizdeki pek çok tekke aynı zamanda mescittir. Tekkeler kapatılınca bu faaliyet sona erdi ama binalar mescit olarak kullanılmaya devam etmiştir.

Kurbanlar kesildi, Kur'an okundu, ziyafet verildi, dualar edildi, Garip Ahmet Baba Mescidi törenle hizmete açıldı. Diyanet bir de imam tayin etmişti. O dahi merasimde hazır bulundu.
Mahir Hoca ile Cihan'ın yıllarca sahip çıkıp yıkımdan kurtardığı, son noktayı Mümtaz ile Mübeccel Hoca'nın koyduğu bu operasyon böylece tamamlandı.
Başkan, başta Vali olmak üzere davetlilerden tebrik ve bol bol dua aldı.
Bu vakayı kaleme alan fakir dahi dua etmişimdir. Ey okur sen de geri durma, nerde böylesi bir hayır işi görürsen elinden geldiğince yardım et.

Haftasına kalmadan Festival başladı.

Kasabanın futbol sahasına sahne kurulmuş, baş altında faaliyet gösteren sanatçılar konser için davet edilmişti.

Kasabanın sokakları, direkleri, ağaçları, duvarları afişler, bayraklar, renkli flamalar ile donatılmıştı. Kasaba bandosu meydanda gece gündüz demeden konser veriyordu. Geleneksel karakucak güreşleri yapıldı. Sahilden açılan kayıklar ile balıkçılar hünerlerini gösterip olta ile balık tutma yarışına girdiler. Memleketin pek çok yerinden davet edilen folklor ekipleri gösteri yaptı. Kapalı Spor Salonu'nda Meslek Lisesi hocaları ile talebelerinin hazırladığı bir defile izlendi. Yöresel yemekler yarışması yapıldı. Festivallerin olmazsa olmaz âdetinden sayılan "güzellik yarışması" unutulmayarak bu yılın "Zeytin Güzeli" seçili. Nüfus Müdürü Zekai Bey ile eşi Gülseren'in ortanca kızı Zeynep. Zeytin gözlü bir kızdı.

Bu yıl bayağı kalabalık toplanmıştı. On gün süre ile yenildi, içildi, eğlenildi, yerli ve yabancı turistler epeyce alış-veriş yaparak kasabalının yüzünü güldürdü. Eski çarşıda iki yanlı olarak "Köylü Pazarı" kurulmuş, köylü kadınların organik tarım ürünlerinden yaptıkları yiyecekler, el emeği göz nuru oyalı yazmalar, masa örtüleri, çeyizlik eşyalar, işlemeli yün çoraplar, eldivenler vb. sergilenmişti. Epeyce zeytin ve zeytin yağı ile sabun satıldı. Sahildeki turistik eşya satan esnaflar bayram etti. Ellerinde neredeyse satacak mal kalmamıştı.

Garip Ahmet Baba Tekkesi'nin ziyaretçileri arttı, fotoğraf çekenler çoğaldı. Mümtaz'ın hazırlayıp yeni imama verdiği Tekke tarihi ile ilgili bilgiler ağızdan ağıza yayılır oldu. Bu Tekke gerçekten kasabanın tarihi kimliğini zenginleştirmişti.
Festival bereketli bir iş canım. Keşke yılda bir kere değil beş kere yapılsa. Bu arada Zehra'nın yaptığı bebekler kapışılmış, hemen hepsi satılmıştı. Daha Festival sona ermeden Zehra üç misli sipariş aldı. Bu böyle gitmeyecek, ben bu siparişleri imkânı yok yetiştiremem diyerek, o saat yanına yetiştirmek üzere iki komşu kızı almayı kafasına koydu. İşi genişletmek buna denir işte.

Ve fırtına dindi.
Festival'e gelenler bavulunu, çantasını, kolisini yüklenip gitti. Sokaklar tenhalaştı. Duvarlardan kopan afişler, el ilanları, pet şişeler, meyve kabukları, süslemede kullanılan rengârenk şeritler, ürün bayrakları, sel-paklar, kuru yemiş kabukları, meyve suyu paketleri, Festival aşkları, bakışları, sözleri, nutukları, sevinçleri, göz yaşları, özlemler, planlar, projeler, gelecek Festival için bu Festival'den çıkarılan dersler, daha kimbilir neler neler rüzgârın önünde sürükleniyor.
Tuhaftır değil mi?
Her bayramdan sonra bir yağmur yağar.
İşte yağıyor. Ve Arap kızı eğlenceye doymamış olmalı ki hâlâ camdan bakıyor.

O camdan bakadursun, Zehra artık rahatça indiği sahil şeridinde dükkânları dolaşıyor, siparişleri alıyor.
Birinden çıktığında aniden Ahmet'le karşılaşıyor.
Korku, ürküntü, tedirginlik.
Ama ses yok.
İki rakip, iki düşman gibi değiller artık.
Ağabey kardeş yakınlığı da yok.
Seslendirecek bir cümle yok.
Sadece bütün bu yoklardan meydana gelen sıkıntılı an.
Fazla sürmüyor.
Birbirlerini öylece hareketsiz kalarak bir süre süzdükten sonra biri bir yana, öteki öte yana gidiyor.
Geriye dönüp bir kez daha bakmaya ikisi de cesaret edemiyor.
Bakalım bu gerginlik daha ne kadar sürecek?
Eskiden olsaydı Zehra bu karşılaşmanın tesirinden günlerce kurtulamazdı. Ama şimdi öyle değil. Geçen günler, çekilen acılar, yaşanan tecrübeler insanı pişiriyor. Pişen insan öyle her olur olmaz hadiseye, söze tepki vermiyor.
Zehra şimdi yol boyu aldığı siparişler için vilayete gidip malzeme teminini düşünüyor. Sonra yanında çalıştıracağı kızları. Bu kızlara yevmiye vermek lazım. Sonra bebek yapmayı öğrenince parça başı çalışırlar. Ne kadar zamanda ne kadar bebek yapabilecekler? Siparişleri aldı ama bunları yetiştirmek lazım.
Bu bir iş artık.
Oyalanacak bir şey değil.

Eline bayağı yüklü bir para geçti.
Bununla Songül'e bir bilgisayar alabilir. Ve almalı. Kendi okuyamadı, kardeşi mutlaka okumalı.
Ah bu içinde okuma arzusu kalmış, okuyamamanın yaraları kabuk bağlamış insanlarımızın okuma ve okutma arzusu.
Neye benzer?
Sanki aşka benzer.
Sevdiğinin elini bir kez olsun tutamadan geçen gençliğe benzer.
Ben Cihan'ın elini tuttum ama.
Hem de çok sıkı tuttum. Ne yazık ki o benim kadar sıkı tutamadı. Yahu "evlenelim" teklifini bile ben yaptım. Ah Cihan ah. Ne olurdu bu kadar pasif kalmasaydın. Hiç olmazsa bir adım atsaydın. Bir söz yüzüğü falan taksaydık bari.
Olmadı.
Ne yapalım.
Olan da kaderdir, olmayan da.
Amenna.

Bir kırmızı Mersedes meydanı dolanır, başta kahvedekiler olmak üzere hemen herkesin dikkatini çeker, çeker çünkü meydanda bir değil iki tur atar, sonra kahvenin önünde durur.
Mersedes'ten Kemal iner.
– Oooo!...
Ve omuzunda ceketi, beyaz gömleği göğsüne kadar açık, ayakkabılar yumurta topuk, elde kehribar tesbih, arkada iki adamı ile, ağzında çarpık bir gülümseme kahveye doğru gider.
– Kemal abi değil mi bu?
– Ne abisi lan, İpsiz Kemal desene şuna.
– Döndü nihayet.
– Araba da, araba ama.. Kız gibi. Helal olsun.
– Ee, Alman parası oğlum, aşağısı idare emez.
– Alman parasına lüzum yok. Kemal zaten hanedan evladıdır.
– Yok ya! Hiç mi hanedan görmedik. Bunun adı üstünde İpsiz Kemal.
Kahvenin genç kesimi ayaklanmıştır. İhtiyarlar da bir miktar kıpırdadı.
Kemal iki kesime de yüz vermez. Gitti iki gurubun ara-

sında, yola yakın, top akasyanın altındaki masaya çöktü.
Çökerken elini göğsüne götürüp:
– Selâmun aleyküm millet!
– Aleyküm selâm!..
Kenardan köşeden gençler sandalye çekip Kemal'in masasının etrafına toplandılar.
– Hoşgeldin Kemal Abi.
– Sonunda geldin işte, epey zaman oldu.
– Biz Kemal Abi artık buralara uğramaz diyorduk.
Kemal bu masumane sorudan işkillenir:
– Nedenmiş o? Burası bizim dede toprağımız. Geliriz elbet. Aslını inkar eden haramzadedir.
Eee.. Ne var, ne yok bakalım?
Kahveciye seslenir:
– Enver, herkese çay dağıt, bana da bir okkalı kahve.
Kemal'in dönüşü kasabayı bir orman yangını gibi kavurur. Bundan gerisi tedirgin bir bekleyiştir. Her an bir olay çıkabilir. Gençler ağızları bir karış açık Kemal'in anlattıklarını dinlerken, ihtiyarlar yüzlerini buruşturur.
– Yine geldi teres.
– Ne zamandır kafamız rahattı.
– Bu rahat durmaz efe, bak şuraya yazıyom, üç güne kalmaz bir maraza çıkarır.
– Çıkarır da ne demek, Ahmet'le olan hesabı yarım kalmıştı zaten.
– Üstelik Zehra da döndü.

– Zehra'nın döndüğünü biliyor mu acaba?
Kemal'in Zehra'nın dönüşünden haberi yoktu. O, onu hâlâ İstanbul'da biliyordu. Önce bir memlekete uğrayıp hava atmak istemişti. Varsa eğer bir havası elbette burada atacak. İstanbul'da kim takar onu. Hem bir sürü hesap, borç, bitmemiş dâva var orada. Şimdilik kasabada kalıp uzaktan ufak ufak bu işleri yoluna koymak istemişti. Ortalık süt-liman olunca yeniden dönecekti İstanbul'a.
– Gavur adama parayı kolay yedirmiyor arkadaş. İmanımız gevredi bunca yıl. Ama sonunda toparladık. Eh âlemde bir adımız var ne de olsa.
– Sen gitmeden adın gitmiştir Almanya'ya Kemal Abi.
Kemal bir sigara yakar, kahveden bir yudum alır.
– O kadar da değil. Dünya büyük oğlum. Siz bu kasabada anca burnunuzun önünü görüyorsunuz. Dünyada çok adam var, kim takar Kemal'i.
– Estağfurullah abi.
– Yok, yok... İşin gerçeği bu. Hem ben çok zor şartlarda kapağı Avrupa'ya attım. Neyse ki orada dostlar vardı. Ufak ufak başladık, sonra genişledi işler. Eee, sabretmek lazım. Bir de mangal gibi yürek lazım.

Kemal kahvede çok kalmadı.
Havasını atmıştı işte. Burada konuşulanlar yarına kalmaz bütün kasabaya yayılır. "İşimize bakalım" dedi, kalktı. Evi, barkı, araziyi, emlaki dolaşacaktı. Vaziyete göre bir plan yapacaktı.

Ama olmadı.
Adamlarıyla kahveden ayrıldı, arabaya doğru gitti. Bu sırada kopuk takımından biri ardından seğirterek yetişti ona, bir kenara çekildiler.
– Abi bilmediğin bir şey var.
– Neymiş o?
– Eee, şey, şey...
– Geveleme ulan ne diyeceksen de çabuk.
– Abi Zehra döndü. Bir yıla yakındır burada.
– Ne! Ne Zehrası?
– Senin Zehra abi, anlasana.
Donup kalmıştı Kemal. Birden ter basmıştı bütün vücudunu. Ayakları ta bileğe kadar karıncalanmaya başlamıştı. Üç kez derin nefes aldı, elini alnından geçirdi, omuzundaki ceketi koluna aldı.
"Ya!" dedi. "Demek öyle"... Sonra durdu, düşündü, adamı kolundan tuttu. "Sen gelsene biraz. Şu işi konuşalım. Vay be!" diyerek adamla beraber arabasına atladı.
Gittiler...

Kasabanın dışına çıktılar.
Kemal adamlarına arabadan inmelerini söyledi, Zehra haberini veren kişiyle birlikte epeyce uzun süren bir konuşmaya daldı.
Olup biteni bütün teferruatı ile öğrenince derhal harekete geçmek lüzumunu hissetti.
Önce Ahmet meselesini tatlıya bağlaması gerekiyordu.

Adama şu talimatı verdi:
– Bak Ahmet Abi, diyeceksin. Kemal Bey tonla para getirmiş Almanya'dan. Sizinle bir iş anlaşması varmış. Şu veya bu sebeple yarım kalmış. Kemal Bey şimdi işi bitirelim diyor. Önceki rakamın iki mislini hemen şimdi, tiko para verecek.
Susuyor, biraz nefeslendikten sonra devam ediyor:
– Yüzde yetmiş Ahmet'in yüzde otuz benim diyor. Aynen böyle. Maraza çıksın istemiyor. Sizi şu yerde şu saatte görüşmek için bekliyor, para yanında. Sözleşme metnini de yazdırmış, bir imza yeter diyor. Sonra gider işin resmi tarafını hallederiz diyor.
Yine susuyor. Uzun süre ormanın üzerinde dolaşan bir bulut parçasına bakıyor. Dönüyor. Titreyen bir sesle:
– Zehra ile barışacağımı, resmi nikâh kıyacağımı da söyle. Tamam mı!..

Adamı gönderiyor.
Adam Ahmet'i arayadursun, Kemal arabası ile kasabanın arazisini, zeytinlikleri, tarlaları, sebze ve meyve bahçelerini dolaşıyor. Tek tük çalışanlara raslıyor.
Arazi ne kadar bakımsız.
Terkedilmiş sanki. Bu işlerin vakti geçti galiba, bu işler karın doyurmuyor.
Şu tepe kâmilen kendilerine ait idi. Zeytinlik. Sattı. Parasını kumarda yedi. Tepenin altındaki tarlalar, sulu verimli kasabanın en güzel arazisi. Orası da öyle, şimdi başkaları ekiyor. Buralara hiç bu gözle bakmamıştı.

Sat ye, sat ye. O kadar. Bir ara "Ah benim kalın kafam ah" diyecek oldu. Sonra kendi kendine güldü. "Ben bu işlerin adamı değilim. Hiç bir zaman olmadım. Olamam. Niçin olamam? Niçin? Ne bileyim ben. Belki damarlarımda dip dedelerimden birinin on para etmez eşkıya kanı dolaşıyor. Kim bilir. Ben bir bey oğluyum, rençberlik yapamam. Beyliği de yüzümüze bulaştırdık. Cılkını çıkardık her şeyin. Yazık."
Sonra belki bu olumsuz düşüncelerden kurtulmak için arabayı toprak yolda acımadan sürmeye, virajları delicesine dönmeye başladı. Arkadaki adamlar korkuyor, ancak bir şey diyemiyorlar.
Gittikleri yol onları o bölgenin en tepesine, en yüksek yerine çıkarıyordu. Kemal biraz nefesleneyim diyordu, biraz nefes. Ve sonunda tepeye vardı. Kapıyı çarparak indi arabadan. Ceket omuzunda uçurumun başına kadar gitti. Yüzünü, göğsünü esen rüzgâra verdi. Öylece kaldı.

Gece.
Geç vakit. Ahmet kendi kahvesinde tek başına oturmaktadır. Garsonu da ocakçıyı da göndermiştir. Masada silah. Ahmet, elinde bir bez, ara sıra uzanır, silahı alır, siler, temizler. Bir yandan kendi kendine konuşmaktadır: "Demek geldin Kemal Efendi, geldin. E, hoşgeldin demeyeceğiz tabi. Ulan hangi yüzle geldin, utanmaz alçak. Gül gibi kardeşimi çukura itip kayboldun. Ulan bu erkekliğe sığar mı, insanlığa sığar mı di-

yeceğiz. Hesabını soracağız.
Ne demiştik. Keser döner sap döner, bir gün olur hesap döner. Gün o gündür işte Kemal Efendi. Gün o gündür."
Konuşmayı keser, bir silaha, bir duvardaki boy aynasında kendine bakar. Sonra yine kesik kesik konuşmayı sürdürür: "Ben de kabahatliyim, ben de hıyarın tekiyim. Para hırsından gözümü kan bürüdü. Bu alçağı adam sandım, aldandım."
Ocağa, masalara, duvarlara bakar. İçi acımaktadır. Ara sıra yoklayan bir kriz, bir nöbet gibi çaresizlik yine yakasına yapışmıştır.
"Şu kahveye kısılıp kaldık. Meydanda olsa, az müşterisi olsa, gam yemeyeceğim ama... Ama işte. Yıllar geçti bir şey kazanamadık. Herkesler nereden nereye geldi. Daha dünkü çocukların altında araba var, biz hâlâ beygirle yük taşıyoruz. Olmadı Ahmet Efendi olmadı, sen bu işi kıvıramadın."
Elindeki silaha bakar, sinirlenir, yere tükürerek "Sebep olanlar utansın. Utansın ama adam utanmazın teki, hesap sormak şart.
Şart."
Bir ayak sesi duyulur. Silahı telaşla beline sokar.
Kim ola ki, bu saatte?
Adam, gençten biri, içeri girer, yaklaşır.
Ahmet ilk bakışta tanımamıştır:
– Kapatıyoruz arkadaş, hayırdır.
– Selâmun aleyküm.

Adam iyice yaklaşınca Ahmet o şaşkınlıktan kurtulup tanır onu. Yüzünü buruşturur.
– Aleyküm selâm.
– Tanımadın galiba, ben Süleyman. Hacıların Süleyman.
– Tamam, tamam, tanıdım. Hacıların oğlusun ama yanlış adamın yanındasın. Buyur, ne istiyorsun?
Adam teklifsiz, bir sandalye çeker oturur.
– Çay da yoktur şimdi. Neyse. Ahmet Abi.
– Söyle.
– Surat asma abi. İyi haberlerim var.
– Eee!. Anlat.
– Biliyorsun Kemal Bey döndü.
– Beyliği batsın, duyduk.
– Öyle deme abi, o da bu kasabanın evladı, üstelik.
Ahmet adamın neler yumurtlayacağını, Zehra'dan bahsedeceğini anlayıp susturur onu:
– Eski defterleri açma. Zaten açık duran bir sayfa var, onu da ben kapatacağım.
Sesi istemeden yükselmiştir. Adam gerginleşmekte olan havayı yumuşatır.
– Celallenme Ahmet Abi. Durum şudur. Kemal Bey dedi ki. Şey dedi. Ahmet kardeşime söyle suçumu kabul ediyorum. Kendimi affettirmek için elimden ne geliyorsa yapacağım.
Ahmet tükürür gibi:
– Bu noktadan sonra kim affeder onu ha, kim? Bu hesap kolay kapanmaz oğlum, kapanmaz.

– Öyle deme Ahmet Abi. Kemal Bey Almanya'dan çok para getirdi. Deve yükü ile para.
Ahmet para lafını duyunca eli ayağı karıncalanmaya başlar, parmakları, dudağının bir kenarı seğirir. Sesi çatal çıkmaktadır:
– Parası batsın.
– Batmasın abi batmasın. Para bu. Anayı kızdan, babayı oğuldan...
– Eee... Uzattın ama.
– Tamam tamam, sinirlenme. Kemal Bey şunu söyledi. Ahmet kardeşim şunu bilsin ki, sözümüz sözdür. Bu defa iki mislini verecek. Tiko para.
Ahmet gayrı ihtiyarî tekrarlar:
– Tiko para.
– Evet öyle. Yüzde otuz kendine, yüzde yetmiş sana. Ortak bir iş. Konuşalım istiyor. Sadece konuşmak. Kavga istemiyor.
Ahmet masadaki paketten bir sigara çeker, titreyen parmakları ile yakar. Bir zaman sessiz kalır.
Kahvede sadece gelen adamın çektiği tesbihin şakırtısı.
Duvardaki saat ikiyi vurur.
Ahmet sigarayı yarılamadan yere atar, üzerine basarak çiğner. Adama döner:
– Konuşalım bakalım.
Nerede, ne zaman?

Kemal ile Ahmet kararlaştırılan gün ve saatte kasaba-

nın dışında gözlerden ırak bir yerde buluşurlar. Ahmet sinirli, ne dediğini bilmez, tuhaf düşünce ve duygular karmaşası içinde bir zaman atar-tutar. Kemal anlayışlı, yumuşak, başı önünde ne küfürleri duyar, ne tehditlere aldırır. Hatta yüzünde bir gülümseme maskesi, gergin havayı yumuşatmak istemektedir.

Ne zaman ki yanında duran çantayı açar, deste deste paraları Mersedesin ön kaputunun üzerine yığar, o zaman Ahmet'te hoşafın yağı kesilir.

Ahmet paraları okşar, sayar, gördüklerine inanamaz, sevinçle-intikam arasında garip bir hali yaşarken, Kemal sürekli aynı cümleyi tekrarlamaktadır: "Zehra'yı da razı edeceğim, resmi nikâh kıyacağım." Ahmet sonunda paranın büyüsünden yakayı kurtarıp Kemal'in ne dediğini anlar. Yeniden eski bencil, insafsız, ahlâk düşkünü, sefil ruh haline dönmüştür. Paraları kucaklayarak:

– Orasına karışmam. Resmi olmasa da nikâhlı karın senin. Git konuş, anlaş, olmazsa tut saçından sürü, nikâh masasına oturt, bassın imzayı. Orasını sen hallet, beni karıştırma.

Bizim yapacağımız Kemal kardeş, ilk iş, gidip resmi ortaklık belgelerini imzalamak. Sonra ben inşaata başlarım, sen Zehra'yla uğraşırsın. Ama unutma, Zehra eski Zehra değil.

– Ne demek istiyorsun?

– Köprülerin altından çok sular akmış. O artık gözü kapalı bir kuş, kasaba dışına çıkmamış bir çocuk değil.

Çok çekmiş, çok şey yaşamış. Öyle ki örs ile çekicin arasında dövüle dövüle çelik gibi olmuş.
Bu defa işin zor ortak.
Kemal duyduklarından biraz tırsmış olmakla beraber yiğitliğe toz kondurmaz.
– Kolayı herkes halleder. İş zorun hakkını vermekte. Merak etme, artık yapacağız bir şeyler.
Sağol Ahmet kardeş, anlayışla karşıladın beni. Yani herkes yapamaz bunu.
Ahmet paralara işaret eder.
– Anahtarı getirmişsin ortak. Anahtar olunca kapıyı açmak kolaylaşıyor.
Ortaklığa böyle adım atan iki sırtlan birbirine sarılır. İkisi birden "Eh, hayırlı olsun" der.

Zehra nasıl değişmiş acaba?
Evet, kasabadayken dik başlıydı biraz ama. İstanbul'a vardıktan sonra yumuşadıydı. Gel gel, git git. Doğrusu kızla doğru dürüst ilgilenemedik ya, orası ayrı. Ama nasıl da beklerdi beni pencerenin önüne oturmuş, gözünü yola dikmiş. Ah canım. Neler çektirdim ben sana. Ama ne yapalım, hayat işte. Beni de rahat bırakmadılar. Malın var mı derdin var. Bir de şu kumar. Neyse, bir bakalım şimdi. Neler olmuş, neler bitmiş. Zehra nasıl değişmiş. Şimdi ne yapıyor. Elbet bir yolunu bulup konuşacağım. Artık kaba kuvvet yok. Her şey gönül rızası ile. Bak Ahmet nasıl yola geldi. Karın değil mi tut kolundan çek götür diyor. Öyle, lakin aradan neler geçti neler. Kadına bir gün yüzü göstermedik ki; köpekler gibi pişmanım ama elden ne gelir. Olan oldu, geçen geçti. O şimdi benim için kimbilir ne düşünüyor.
Bakalım anlayacağız.

Kemal Zehra ile buluşup konuşmadan bunları düşünüyordu.
Ve tabii olarak nasıl ve nerede buluşacağını.

Az zamanda bütün bilgileri topladı. Zehra cami avlusundaki meşrutada kalıyor, bebek yapıyor, yaptığı bebekleri haftada bir gün sahile inerek esnafa dağıtıyordu.
Esnafın hepsi Kemal'i tanır.
En çok da Çolak Rıza tanır.
Rıza ile eskiden, yani delikanlı iken az mı fındık kırmışlardı. Sonra Rıza duruldu. Evlendi, çoluk çocuğa karıştı. İyidir Rıza. Sır saklar, güvenilir. Hem Kemal'in vaktiyle ona çok iyiliği dokunmuştu. Ne zaman yolu karakola düşse çekip çıkarırdı. En iyisi Rıza'ya uğramak.

Zehra o haftanın bebeklerini koliye koydu, sahile indi. Esnaf ile artık iyi bir ilişkisi vardı. Bebekler satılıyor, her iki taraf da kazanıyordu. Ayrıca kızın başından geçenler biliniyor; esnaf ona yardımcı olmaya çalışıyordu. İlk günlerde kapalı duran kapılar artık sonuna kadar açılmıştı.

Sıra Rıza'ya geldi.
Zehra alacağını aldı, vereceğini verdi, tam çıkarkan Rıza seslendi:
– Zehra!
– Buyur abi.
– Ee, şey. Biri var, seninle görüşmek istiyor.
Zehra biraz işkillendi, ama belli etmedi.
– Kimmiş, ne istiyor? Bebek mi lazım?

– Yok yok. Eski bir tanıdık, biraz konuşmak istedi.
– Allah, Allah, kim acaba? Ee, nerede?
Rıza dükkânın arkasındaki ardiyeyi işaret etti.
– Burada, seni bekliyor.
Zehra hiç tereddüt etmeden yürüdü, ardiyeye girdi.
Kemal ile karşı karşıya geldiler.
İkisi de donup kalmıştı.
Bir süre sessizce birbirlerine baktılar. Kemal yutkunuyor, ellerini oğuşturuyor, bir şey söylemek istiyor, söyleyemiyor. Zehra daha atik, daha cesur çıktı.
– Ooo!.. Kemal Bey, hangi rüzgâr attı. Demek bizi bekleyen Kemal Bey'miş. Namı diğer İpsiz Kemal.
Sesinde alaycı bir kıyıcılık, bir intikam, bir küçümseme vardı.
Kemal hık-mık etti yine bir cümle kuramadı. Zehra:
– Ne o, elin ayağına dolaştı bakıyorum. Hadi şöyle bir kükre de görelim. İstanbul'un dayısı idin sen. Hıh, pabucumun dayısı.
– Zehra, biraz dinlesen beni.
– Aa. Konuştu. Âferin sana. Konuş, konuş. O beş yılın hesabını sabaha kadar konuşsan zor verirsin.
– Çok özür dilerim. Kavga etmek istemiyorum.
– Ya!.
– Evet. Eskiyi unutalım. Yeni bir adam oldum ben.
Bu son cümle Zehra'yı güldürür. Çarpık, ızdırap dolu, tuhaf bir kahkaha.
– İyi, peki. Konuş yeni adam. Ne istiyorsun?
Kemal Zehra'ya doğru titrek bir adım atar.

– Ben değiştim. Bütün eski hesapları kapadım. Yine seninle, ve tabi sen istersen yeni bir hayat.
– Vay, vay, vay. Ne kadar güzel hayaller bunlar.
– Bak yemin ediyorum. Sana çektirdiklerimi biliyorum. İstersen şuracıkta ayaklarına kapanabilirim.
Zehra birden parlar. Elinde olmadan parlar. Bağırmaya başlar. Öyle bağırır ki, bir ara Rıza yanaşıp kapıdan ne oluyor acaba diye bakmak zorunda kalır.
– Ulan sen ne rezil, ne şerefsiz bir adamsın be. Sen nasıl bir alçaksın. Beni zorla kaçırdın. Sonra ortadan kayboldun. Beni pavyon köşelerine, sarhoş masalarına terkettin. Senelerce, senelerce.
Hiç arayıp sormadın. Sormadın. Bir haber dahi göndermedin. Beni bitirdin. Düşmüş bir kadın ettin. Sonra kalkmış, özür dilerim yanlış yaptım, beni affet diyorsun ha!
Zehra büsbütün köpürür, zıvanadan çıkar:
– Ulan yakarım seni. Leşini köpeklere atarım. Beş yıllık kinimi bir kerede kusarım. Yaklaşma bana. Senin karşında o gün görmemiş saf kız yok artık. Kaşarlanmış bir payvon gülü var, unutma.
Sağa sola bakınıp Kemal'in kafasına fırlatacak bir şey, veya onu eşşek sudan geçinceye kadar dövecek bir sopa arar. O yana gider, bu yana koşar, kolileri devirir aradığını bulamaz. Tam bu sırada Rıza yetişip yakalar Zehra'yı:
– Tamam bacım, tamam! Sakin ol. Bak adam bir şey demiyor. Hadi bırak artık.

Zehra bir süre Rıza'nın güçlü kollarından kurtulmak için tepinir. Sonra sakinleşir. Sakin bir sesle:
– Bırak Rıza Abi. Tamam. Sakinim ben.
Rıza bırakır onu. Zehra diz üstü çökmüş hıçkıran Kemal'e tiksinti ile bakar sonra tükürür.
– Bir daha karşıma çıkayım deme. Burada kendime yeni bir hayat kurmaya çalışıyorum. Dokunma bana. Dokunursan yanarsın.
Rıza'ya döner:
– Özür dilerim abi. Anlarsın işte. Kendimi tutamadım.
– Olur böyle şeyler, takma kafana. Ben Kemal'le konuşurum.
– Sağol. Sağlıcakla kal. Bu alçağa söyle lütfen bir daha karşıma çıkmasın.
– Olur söylerim.
O sinirle çıkıp gider Zehra.
Rıza bir bardak su getirip Kemal'in yüzünü yıkar sonra bitkin adamı kaldırıp oracıkta bir sandalyeye oturtur. Bir yandan konuşmaktadır.
– Bırakma kendini Kemal Abi. Yakışmaz sana. İlk karşılaşma olur yani. Kız dolu belli ki. Yıllarca kurmuş. Hem haksız da sayılmaz, sen kendin söylüyorsun.
Kemal fısıltı ile:
– Evet, haklı.
Rıza bir sigara yakıp Kemal'in ağzına tutuşturur. Dışarı fırlar, iki çay söyler. Sonra kendi de bir sandalye çekip bir sigara yakarak Kemal'in karşısına geçer.
Uzun uzun konuşurlar. Kemal konuşmanın bir yerin-

de yine kendini tutamayarak ağlamaya başlar. Bir yandan göz yaşlarını siler, bir yandan:
– Rıza, çok kötü oldum ben. Nasıl anlatsam sana bilemiyorum. Onu öyle karşımda görünce. Sanki yeniden tutuldum. Bu dert beni iflah etmez. Hani minibüslerin arkasına yazıyorlar ya "ya benimsin, ya toprağın" işte öyle bir şey. Kara sevda mıdır, nedir?
– Yapma be Kemal Abi. Sen ne vartalar atlattın. Sabretmeli. Bir kolayını buluruz. Takma.
– Yo. Yo. Bu defa sert kayaya çarptık. Zehra beni affetmez. Bilirim ben onu. Bittim ben Rıza, bittim...

Kemal belki bitmemişti ama epeyce örselenmişti. Bu örselenme giderek kendini yemeye, kemirmeye başladı. Geceleri sürekli Zehra'nın evinin etrafında dolaşıyor, penceresinde yanan ışığa bakıyor, ara sıra oradan geçen gölgesini görünce ağlamaya başlıyordu.
Eli iş tutmaz olmuş, kasabaya niçin geldiğini unutmuştu.
Etrafı ile diyalog kuramıyor, sık sık dalıp gidiyor, bir canlı cenaze gibi oradan oraya sürükleniyordu.
Tahmin edileceği gibi en sık uğradığı mekân meyhane idi.
Kendini kaybedinceye kadar içiyor, sonra en yakın yerde sızıp kalıyordu.

Bir gün Zehra'yı avluda çamaşır asarken gördü. Uzaktan gördü.

Görüntü zihnine çakılıp kaldı.
Akşam her zamanki gibi içmeye oturdu.
Görüntü gözlerinin önünde, zihninde, kalbinde, yüreğinde, hatta kendi tabiri ile ciğerinde. Bir çivi gibi batıyor, batıyor, battıkça kanatıyor.
Gece yarısını az geçerek, kendini tamamen kaybetmeden masadan kalktı. O kalkınca adamları da ayaklandı.
Hepsinin yüzüne kanlı gözleri ile epeyce baktı sonra garip, hırıltılı bir sesle:
– Siz kalın, benim biraz işim var.
Deyip çıktı.
Serin havada, biraz kendine gelir gibi oldu.
Kendine gelir gibi olunca uyuşmuş duran çivi yarası yeniden acımaya, yeniden kanamaya başladı.
Bunu durdurmalı. Buna dayanamıyor. Durdurmalı dedikçe çivi daha derine giriyor, çivi ilerledikçe adımları hızlanıyor.
Hiç tereddütsüz Zehra'nın evine geldi. Pencerede ışık var, henüz yatmamış.
Dolanıp avludan geçti, kapı önüne geldi, aynı kararlılık ile kapıyı tıklattı.
Epeyce bekledi, bir daha ve bu defa hızla yumrukladı.
Zehra içeriden:
– Kim o?
– Benim Kemal.
– Ne istiyorsun, gecenin bu vaktinde?
– Aç biraz, konuşmamız lazım.

– Konuşacak bir şey yok. Git burdan.
– Gidemem. Lütfen aç, beni zorlama.
– Gitmezsen bağırırım, mahalleyi başına toplarım. Hadi defol, topla kuyruğunu.
Zehra'nın bu direnci, bu meydan okuması, hele ki son sözleri Kemal'i çileden çıkardı. Dişlerinin arasından tısladı: "Demek öyle, sen istedin bunu. Benden günah gitti."
Geriledi, geriledi, kapıya olanca gücü ile bir omuz vurdu. Eski kapı, çürük menteşe, gürültü-çatırtı ile açılıverdi.
Zehra korkuyla kendini geri attı, odanın ortasına kadar gitti. Orada dikildi. Kemal içeri girmiş, avına atılacak bir sırtlan gibi sırtını hafif kamburlaştırarak karşısına dikilmişti. Aynı hırıltılı, sarhoş ve kendini kaybetmiş sesiyle:
– Toparlan, gidiyoruz.
Zehra bir adım geri atmadı.
– Hiç bir yere gitmiyoruz. Gece yarısı evimi bastın. Utan diyeceğim ama utanmazsın.
– Uzatma, dediğimi yap.
– Yapmazsam ne olur?
Kemal pek de ne yaptığını bilemeden tabancasını çıkardı.
– Sonu kötü olur.
Zehra aynı çılgın cesaret ve geri adım atmayan bir sesle. Hiç korkmayan bir sesle:
– Vaay! Tabanca, tehdit ha! Bunlar bana sökmez oğ-

lum, başka bir yol bul. Adamlarını sesle.
Kemal yine ne yaptığının farkında olmaksızın namluya mermiyi sürdü.
– Şakam yok. Gideceğiz. Çabuk.
Zehra bir an tereddüt etti. Adam sarhoş. Kendini kaybetmiş. Onu oyalamalı. Mümkün ise karşılık vermeli dedi. Sesini alçalttı.
– Bi dakka. İçeride Ayşe Nine uyuyor. Zavallıyı korkutmayalım. Çantamı alayım, hem üstünü örterim, hem de kapıyı çekerim.
Kemal'in cevabını beklemeden Ayşe Nine'nin odasına girdi. Yaşlı kadın yatıyor. Avurtları birbirine geçmiş, ak saçlarından bir tutam yastığa yayılmış; ölü mü, canlı mı belli değil. Zehra bir an ona baktı, sonra duvarda asılı çantasına yöneldi. İçinden kendi tabancasını alıp çıktı. Tabancayı Kemal'e doğrultup, yeniden eski o cesur ve kararlı sesiyle:
– İşte şimdi hesap eşitlendi. Hadi bakalım İpsiz Kemal gel, gel bakalım el mi yaman, bey mi yaman. Karşında öyle silah zoruyla bileğinden tutup kaçıracağın bir zavallı yok.
Kemal şaşırmıştı. Bunu beklemiyordu. Kekeledi:
– Kız dur. Patlar sonra. Nerden buldun onu, bırak. Bırak dedim.
Zehra acı, alaylı, çıngıraklı bir kahkaha attı. Kısacık bir kahkaha:
– Ne o, tırstın galiba. Betin benzin attı. Hani bizim Dayı Kemal. Gözünü budaktan sakınmayan, sadece ka-

dınlara gücü yeten Kemal?
Kemal şaşkınlığından sıyrıldı. Sıyrılmakla kalmayıp bayağı sinirlendi. Bu kadın açıkca meydan okuyor be! Ne sanıyor kendini? Sinirin ve sarhoşluğun tesiri ile:
– Eee!.. Uzun ettin ama, bırak şunu.
Deyip üzerine atılacak ve Zehra'nın elinden tabancasını alacaktı. Ama umduğu olmadı. Kemal ilk adımını attığı anda Zehra tetiğe bastı.
Tabanca patladı, kurşun direk Kemal'in kalbine girdi. Bir iki sendeledi, sonra yüzüstü kütük gibi devrildi. Kan kilime yayılıyor, kilim kanı emiyor.
Zehra bir süre bulunduğu noktada kıpırdamaksızın yerde yatan Kemal'e baktı. Sanki canlanıp ayağa kalkmasını bekliyor gibiydi. Sonra bakışları yayılıp duran kan lekesine kaydı. Midesi kabardı. "Adam öldü, adam öldü, öldürdüm onu" gibi cümleler geçmeye başladı zihninden. O anda elindeki silaha baktı. Gül ile gidip aldıkları silaha. Tabanca onu atış talimleri yaptıkları poligona götürdü. Poligona gidince, kulaklıkları takınca, ateş etmeye başlayınca.
Evet başlayınca üzerindeki kriz hali kayboldu. Tabancayı sedire bıraktı. "Soğukkanlı olmalıyım, soğukkanlı olmalıyım, her şeyi gözden geçirmeliyim, her şeyi bir an önce halletmeliyim, acele etmeliyim, şimdi polisler gelir. Bu bir kaza, öldürmek istemedim, sadece korkutmak istedim. Bu bir kaza" diyerek garip bir cesaretle işe girişti.
Mutfağa koştu, bulaşık eldivenlerini giydi. Gelip Ke-

mal'in başucuna çöktü. Silahını aldı. Az önce kendisinin bulunduğu yöne doğru iki el ateş etti. Kurşunlar yeni kireç badanası yapılmış kerpiç duvarda oyuklar açarak saplandılar.
Sonra silahı Kemal'in eline tutuşturdu. Süratle mutfağa gidip eldivenleri çıkardı, yerine koydu. Ardından hiç bir şey olmamış gibi odaya geçti, kendi silahını eline aldı, sedire çöktü, polislerin gelmesini bekledi.

Cihan Zehra ile görüşmek için Cezaevi'ne gitti.
Karşılıklı oturdular.
Bir süre konuşamadılar.
Sonunda her zaman olduğu gibi yine sözü Zehra açtı:
– Allah senden de, Mümtaz'dan da razı olsun. Bulduğunuz avukatlar işi kolaylaştırdı. Davayı haneye tecavüz ile nefsi müdafaya soktular. Galiba az bir ceza ile kurtulacağım.
– Onlar Mümtaz'ın Hukuk'tan arkadaşları. İyi çocuklar. Merak etme geçer, bu günler de geçer.
Zehra içini çekti, sağa-sola bakındı, öteki görüşmecileri seyretti. İçinde tuhaf bir his vardı, ama ne?
– Mümtaz diyor ki, Zehra ablama helal olsun diyor. Birini vuran kişi, hele ki kadın olacak, bu kadar soğukkanlı davranacak. Kemal'in tabancasından çıkan kurşunlar çok işe yaramış. Hani vakit gece yarısı, adam sarhoş, önce o ateş etti ama tutturamadı demişsin. Bütün bunlar, polis zabıtları, yani her şey lehine, avukatlar öyle diyor, ben de konuştum. İki, bilemedin üç celse sonunda karara bağlanırmış.
Zehra başını öne eğiyor:
– Hayırlısı, başımıza bu da gelecekmiş.

– Senin bir suçun yok. Allah şahit.
– Ayşe Nine nasıl, annemlere uğradın mı?
– Ayşe Nine'yi merak etme. Hiçbir şeyden haberi yok. Eskisi gibi komşular bakıyor. Annengile de uğradım iyiler, baban işte, davayı merak ediyor. Ona güzel güzel anlattım. İçi rahatladı. Bizimkilerin selâmı var.
Zehra yine içini çekiyor:
– Ee, sen ne yapıyorsun? Ben sormasam söylemezsin.
Cihan gülümsüyor:
– Ben mi? Şey. Buradan gidiyorum.
Zehra şaşkın:
– Yaa! Nereye, ne oldu ki?
– Bir şirketin adamları geldiler. Büyük bir inşaat şirketi. Rusya'da işleri varmış. İşçi, usta topluyorlar, ben de müracaat ettim, marangoz olarak.
Zehra iyice meraklanarak:
– Peki sonuç, kabul ettiler mi?
– Evet.
– Ne zaman yolculuk?
– Önümüzdeki çarşamba.
– Çarşamba... Çarşamba... Üç gün sonra yani. Yani bu son görüşmemiz.
Cihan'ın gözleri doluyor. Titrek bir sesle:
– Yok canım. Niye son olsun. Ben izne gelirim. Sen çıkmış olursun. Allah sağlık versin.
Cihan kendini tutuyor ama Zehra tutamıyor. Gözyaşları pıtır pıtır dökülüyor.
– Biraraya gelemedik be Cihan.

Cihan artık başını kaldırıp da kızın yüzüne bakamıyor. Bayağı bir suskunluktan sonra:
– Öyle. Kabahat benimdir ama. Sen üzerine düşeni fazlasıyla yaptın.
– Boş ver şimdi kabahati falan.
Zehra direngen kişiliği ile kendini toparlamış, sesini bulmuş, hatta üzgün değil, umutlu ayrılsınlar istiyor:
– Neyin ne olacağını kim bilebilir. Sen bırak bunları, git oralara güzel güzel çalış. Para biriktir. Sonra döner bir atelye açarsın. Ne yapalım Allah'ın dediği olur.
– Evet.
– Senden son bir ricam olacak.
– Buyur.
– Şu yandaki camide son bir defa sabah ezanı oku. Sonra git. Sesin bende kalsın istiyorum, içimde kalsın.
Cihan artık dayanamıyor. Ne yaptığını bilemeden uzanıp Zehra'nın ellerini tutuyor. Doğrudan gözlerine bakarak:
– Okurum tabi, okumaz mıyım. Bir adım marangoz, öbür adım müezzin. Sen de yüzüme bak. Gözlerime.
– Bakıyorum ya!
Öylece bakışıyorlar. Epeyce bir zaman.
Sonunda gardiyan "Vakit doldu" diyor. Zehra hemen kalkıyor, bu büyülü ânı yanında götürmek için arkasına bakmadan kaçar gibi uzaklaşıyor.
Cihan orada, tahta sıranın üzerinde, ellerinde Zehra'nın ellerinin sıcaklığı, gözlerinde onun hareli gözleri öylece kalıyor.

Gardiyan gelip omzuna dokununca uyanıyor. Ayak ucunda Zehra'ya getirdiği, ama vermeyi unuttuğu naylon poşet.
Poşette yiyecek, giyecek, bir de kendi yaptığı ahşap, küçük bir ayna. Poşeti gardiyana uzatıyor:
– Size zahmet bunu Zehra Hanım'a verin.
– Olur.
İşte bitti. Son görüşme sona erdi.
Cihan ağır ağır çıkış kapısına doğru gidiyor. Sonra dayanamayıp geri dönerek Zehra'nın kaçıp kaybolduğu kapıya bakıyor.
Ziyaretçiler gitmiş, gardiyan gitmiş, oda bomboş. Hızlanıyor.

Kapıdan çıkıyor, koridorlardan, avludan geçiyor, ana kapıdan kendini dışarı atıyor.

Dışarıda gökyüzü, bulutlar, kuşlar, ağaçlar, insanlar, sesler, renkler, umutlar, düşünceler, özlemler, sevinçler, aşklar.

Heyhat!..

# MUSTAFA KUTLU

***Bütün Eserleri***

---

Kapıları Açmak

▲

Menekşeli Mektup

▲

Chef

▲

Rüzgârlı Pazar

▲

Tufandan Önce

▲

Mavi Kuş

▲

Beyhude Ömrüm

▲

Uzun Hikâye

▲

Hüzün ve Tesadüf

▲

Yokuşa Akan Sular

▲

Yoksulluk İçimizde

▲

Ya Tahammül Ya Sefer

▲

Bu Böyledir

▲

Sır

▲

Arka Kapak Yazıları

▲

Şehir Mektupları (deneme)

▲

Akasya ve Mandolin (deneme)

▲

Yoksulluk Kitabı (deneme)